

LUCEAFĂRUL

ANUL VII — Nr. 1 (134) — 4 IANUARIE 1964

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

Apare sîmbata, la doua săptămîni — 12 PAGINI — 1,50 lei

ÎNCEPE ANUL 20!

Mi-a căzut în mină din întîmplare un volum statistic tipărit sub egida O.N.U. Cifrele demonstau fără putință de tăgadă saltul calitativ făcut de România în ultimii ani. Concurăm cu țări de veche cultură și civilizație, cum ar fi Franța, Germania, Italia, și mai recenta și mai bogata Americă, în ceea ce privește nivelul învățămîntului mediu și universitar, concurăm foarte strîns și chiar cu depășiri în ceea ce privește numărul de locuințe pe cap de locuitor cu seleași state!

Matematica nu permite exagerări și aproximații. Aceasta este realitatea. Ar fi, de altfel, uestul de greu să nu vezi ce se întîmplă în jur, pentru că o uzină, o universitate, un spital, o școală, o casă, în total un oraș nou, mai multe orașe noi, nu se pot inventa, ele trebuie să existe și noi posedăm la ora de față un vast album de realizări cu care ne mîndrim.

Încea o dată în ziua aceea de August, cînd poporul își lua soarta în propriile mîini.

Pentru omul de cultură, contemporaneitatea, cu anii de luptă și muncă intensă, naste obligații serioase. Partidul și guvernul ne-au dat un ajutor uriaș și în acest domeniu pentru afirmarea noastră în lume. Trăim astăzi momentul cînd acea cultură mică, periferică, insignifiantă cum era cîntată în trecut cultura romină (calificativul n-au lipsit niciodată) răzbește în lume cu o putere nebănuită. Muzicienii, sculptorii, oamenii de litere, savanții, medicii și matematicienii noștri sînt cunoscuți în cele mai îndepărtate colțuri ale globului. Geniul poporului nostru va reuși să învingă în curînd și acele ba-

LA MULȚI ANI!

PRIN BUCEGI — Fotografia: A. MIHAILOVIC

Miron Radu Paraschivescu

ALTĂ NOAPTE

Acum dorm toate înălțimile, Doar
faptura ei prin somn rasula iar
Ca sa mi spui că aici e, parca,
Și țara intru sine sa se-nourca.

Pisica moale a-necat sa toarca
Si adanala ca un melc, in blana,
Viseaza printre soareci o prietina.

In lumea de lacuri și-nălțime,
Avara, singur am rîmas, din mine,
Cînd, ostentiv, mobilele doar
Îți amintesc de viața lor și-arar
Poetesc, ca sub secure despartite
Pe cînd erai copaci in libertate.

In toată zilei mineni nu le-asculta,
Cînd e mîscare și lumina multă,
Cînd ce e-n clipa asta unitate,
In rîcni, lumea, puștat se zbate.

Si tot ce vad acum e o bucată
Din începutul lumilor răscolite,
Ce ne-nceput se-nouare și își calca
Pierduta ei, nepămintescă.

Doar sentimentul, simțind in piept,
Despartit ce va fi, de ce a fost.

Tiberiu Utan

ZĂPEZI

In iarnă, cu împrescarea vîntului,
S-au prefăcut curțile zăpezi

bătînd din aripi subțiri,
Asemenea ulășii peste amintiri.

Si arșite de daruri cresc șoptind
sub delicate poșigăli de argint!

Ce flori vor izbucni
pe nevăzutele cîmpii!

...Draga mea, draga mea
acopere țerăstra sub perdea

și nu răzbată, cumva, din adun
restulna noastră vîlvălnă.

Prijolul ei sa nu topească
zapada cea nepămintescă

in numusele și flori,
Se un grabim încă nișuri și nișuri

cu a primăverii nălucire,
Să nu-mi topești zăpezele, iubire!

Ion Gheorghe

REPUBLICA

Oamenii luau brazi,
ii duceau pe umeri — atîpi tostarăscute
pentru casele lor.

Cînd treceau pe lînga fabrica de pînie,
pîinea miroasă a cetinii
pe la porțile uzinelor treceau,
și ținta miroasă a cetinii.

Pe lînga fabricile de penicilină
brazii se lavau de corzile de fier,
ate lungilor gîrlaje,
precum degetele blînde se petrec pe-o saupă

Oamenii purtau brazi —
albatii aceia din stema Republicii
cu orice tel de orbare.

Cît privește numărul bibliotecilor și al tipări-
turilor, străinii se declară cu totul uluiți de for-
midabila capacitate intelectuală a poporului
nostru (și aici nu e vorba, firește, decît de citi-
torul mediu, consumator nu de rarități biblio-
lice, ci de literatură tehnică sau beletristică).

Lichidarea rapidă a analfabetismului, creș-
terea cerințelor în învățămînt pînă la obligativita-
tea absolvirii cursului de 8 ani (înzindu-se
spre 11 ani) sint, de asemenea, mari succese ale
regîmului democrat-popular.

N-ay vrea să reamintesc scepticismul celor
din străinătate la apariția primului tractor ro-
mînesc, dar el constituie un simptom cu totul
caracteristic și nu trebuie ignorat. România —
țara exportatoare de mașini — asta era o ere-
zie, era ceva de neconcepînt în trecut! Că vin-
dem agregate petroliere în numeroase puncte ale
globului, concurînd cu S.U.A. și Anglia, a ajuns
un fapt concret. Miracolul romînesc despre care
se face atîta caz peste graniță are o explicație
simplă, care nu e singura de altfel: legătura
dîntre popor și forța sa conducătoare: partidul!

Poporul nostru harnic și inteligent a fost în
stare să creeze lucruri uluitoare. Rivalizăm în
materie tehnică (în unele ramuri) cu industrii
ce au în alte țări o vechime și o tradiție recu-
noscută.

Glasul Republicii noastre populare s-a făcu'
auzit în cadrul unor dezbateri internaționale pe
teme vitale pentru viitorul umanității. Ecoul
larg și succesul propunerilor delegației romine
la O.N.U. stau mărturie prestigului dobîndit de
patria noastră pe tărîmul politicii externe.

Rezultatele bune înscrise în noua istorie a Ro-
mîniei se datorează fidelității nestrămîtate a
partidului față de învățătura marxist-leninistă,
aplicată în mod creator la condițiile țării noas-
tre, luptei consecvente împotriva oricăror mani-
festări ale ideologiei burgheze, formării unui
om nou.

Privind cu mîndrie în urmă la cei 19 ani plini
care au trecut, putem spune că fiecare cetățean
al acestei țări, mai bătrîn sau mai tînăr, are,
de fapt, vîrsta Revoluției. Cu toții ne-am născut

fiere de netrecut pe care le ridica restrînsa cu-
noaștere a limbii romine peste hotare. Eminescu,
Caragiale, Creangă, Arghezi îi cucerește pe ci-
titorii de pretutîndeni. Gîndiți-vă numai la
soartă postumă atît de glorioasă a lui nea Iancu
și aduceți-vă amînte cu mimie de fluietare Scri-
sorii pierdute la premieră! Aceste lucruri nu se
puteau obține fără o stăruință continuă, fără o
iubire cu adevărat patriotică a tezaurului cul-
tural, dovedită — ca în toate domeniile — de
cătore partidul comunistilor.

Ajunși aici, rămîne să apreciem dacă nu e ca-
zul ca mai ales scriitorul tînăr să se gîndească
la cîtă exigență trebuie să aibe față de sine în-
suși atunci cînd simte nevoia să răspundă cu
opere pe măsura acestor realizări grandioase. In-
disolubil legat de realitățile dinamice și com-
plexe ale anilor de construcție socialistă, tînă-
rul creator, crescut și format de generoasa țînă-
rie recentă a patriei sale, s-a bucurat deopotri-
vă de un univers cultural bogat și de un vast
tablou social în plină și superioară dezvoltare.
El are în față tarîmuri și moduri de viață cu
totul inedite care-i solicită vigoarea artistică și
ii cer o bună pregătire ideologică pentru descu-
perirea și punerea în valoare a destinelor și ca-
racterelor contemporane, purtătoare ale marilor
transformări, sensuri și răspunderi sociale.

Conștiința și problematica efervescentă a erol-
lor sînt resping căile lăturănice și obscure ale
curentelor literare burgheze.

Scriitorii născuți în acești ani nu se vor în-
toarce niciodată la păsunismul de tristă memo-
rie de altădată, la idealizarea vacii cu lapte
care și ară, la cîntarea destinului miortic. Tot
așa nu ne îngăduim să credem că vom mai în-
filmi în paginile viitoare ale unor romancierii ai
noștri introspecțiile contorsionate și împrumute
din literatura modernistă...

Poeți și prozatori, începe anul 20!

Să-l sărbătorim cum trebuie, dărînd po-
porului opere la nivelul cel mai înalt! Clasa
noastră muncitoare, țărînimea noastră munci-
toare, intelectualitatea legată strîns de destinul
țării cer o literatură care să ne reprezinte în
lume cu originalitate și forță!

Eugen Barbu

PREMIILE LUCEAFĂRULUI PE ANUL 1963

POEZIE:	Premiul I 3000 lei Gabriela Melinescu	PROZA:	Premiul II cîte 2000 lei	Ana Barbu Ionită Marlu
	Premiul II 2000 lei Ion Pop		Mențiune 1000 lei Tudor Ursu	
	Premiul III 1500 lei Damian Ureche	CRITICĂ:	Mențiune 1000 lei M. N. Rusu	

6655 dl

GEO DUMITRESCU: „AVENTURI LIRICE”

Anticalofii convins și antisentimental poetul debutează în volumul „Libertatea de a trage cu pușca”...

CARTE DESPRE VREMURI MULTE

Geo Dumitrescu s-a descoperit ca poet, a căpătat inițial conștiința de sine ca artist tocmai în confruntarea cu acest univers...

xul lin, mîngiețor, al aerului, / pe circuitele schimburilor dintre pămînt și cer...

Seyer cu substanța și expresia poetică în cele mai multe dintre poeme, autorul subapreciază uneori pericolul diluției verbale...

Spirit meditativ — polemic, cu vibrante tresăriri de lirism într-o țesătură poetică adeseori aspră și frământată...

VASILE NICOLESCU

ION PAS: „CARTE DESPRE VREMURI MULTE”

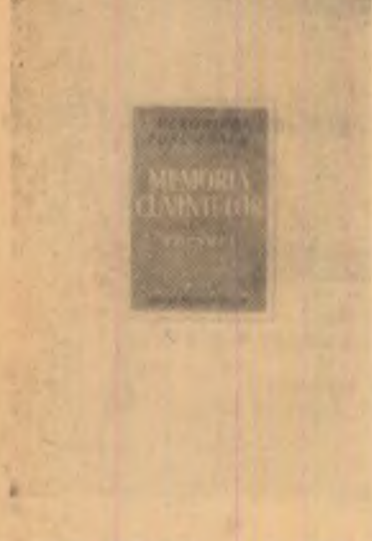
O carte despre zilele vieții multora, perindată pe aici ori pe-aiurea, prin mahalalele Bucureștiului...

ION HOREA

EUGEN BARBU: „PRÎNZUL DE DUMINICĂ”

Sînt cărți asupra cărora revii. Acestei categorii îi aparține și „Prînzul de duminică”...

Journal de lectură

unul cerebralism steril și fals poetic (și care mai face, din păcate, delicate ravagii în inspirația unor confrăți...

Un poem de certă originalitate, poate cel mai frumos din volum, încheagă într-o compoziție simplă, spontană...

Prozodia acestor „aventuri” (cuvînt de accepție gravă la poet) este esențial alta decît a volumului precedent...

printru biografii și întâmplări ca un argument schițat cu modestie. N-am fost tentat nici o clipă să-l trag de mincă...

Confruntarea e mai mult decît sugestivă. Feriecirea nu poți s-o obții așteptînd, ea e cucereste prin capacitatea omului de a-și înnoia propria existență...

vieții. Semnificativă e tragedia eroului principal din ultima și cea mai amplă năvăle. El o întîlnește pe Tamara...

Confruntarea e mai mult decît sugestivă. Feriecirea nu poți s-o obții așteptînd...

Confruntarea e mai mult decît sugestivă. Feriecirea nu poți s-o obții așteptînd...

mă care în fond nu poate schimba nimic în existența ei vegetativă. Marin are o concepție poate încă rudimentară...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Fără a transforma ciclul Memoria cuvintelor într-o dezbateră uscată și pedantă mediativă...

Mestesugul și măiestria artistică sînt ca o neobosită moară care macină și cere într-una cuvintele, metafora a unei arte poetice...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Încercarea acestora de a recupera orasul, înfruntînd deopotrivă pe Adam Kovács și pe matritzează vertiginos...

Szász Iános utilizează, cu cărare abuz chiar, aproape toate procedeele prozai contemporane...

Patrismă de un fierbinte și convins tor mare, comunist, cartea lui Szász Iános reușește să treacă fibra stenică a zilelor de nouă la Eliberări...

Literatura noastră însă a căștigat un prozator original și curajos.

NICOLAE TIC: „UN VALS PENTRU MARICICA”

Eroii recentului roman-șarjă al lui Nicolae Tic descind din același arbor caracterologic desfurat în scrierile anterioare...

Din acest punct de vedere, deși subintitulat roman, cartea ține de sfera clasică a genului. Nesesizându-i specificul, Ardeleanu a formulat în...

La Veronica Porumbacu, poezia de meditație încalzește și înfioră, nu și pierde gingașia și sensibilitatea...

Să nu uităm să citim o poezie de meditație activă, ca aceea închinată lui Rafael Alberti...

Și n-am spus decît foarte puțin despre „Prînzul de duminică”...

Dar dacă o privești din unghiul de vedere al dezvoltării literaturii noastre realist-socialiste...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

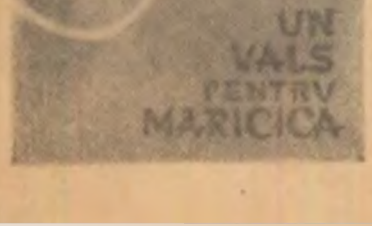
Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

Prînzul de duminică este o carte demascatoare a unei orînduirii nedrepte și a consecințelor nedreptății ei asupra destinului individual...

SZÁSZ IÁNOS: „PRIMUL ȘI ULTIMUL”

Vibrantă evocare a luptelor pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist, cartea lui Szász Iános atestă prezența unui prozator înzestrat și pasionat...

Poeta cîntă cuvintele cum ar cînta prietenii. Lucurile și faptele apropiate, le cîntă cu solemnitate ori cu familiaritate tandră...

Ion Brad s-a născut la 8 noiembrie 1929, în satul Pănade, raionul Medias. A urmat liceul la Hlaj, după care a urmat și absolvit Facultatea de Filologie din Cluj. Debutează în 1947, în revista „Giind românesc” din Alba Iulia.

Ion Brad aparține generației noastre, care „La zece ani văzurăm doar război”. La cincizecezece, răsună de soare. „Sint coordonate acestei generații”, la patru ani — vâleatul Griviței de foc; la 10 ani — începutul celui de-al doilea război mondial; la 15 — Eliberarea patriei și zorii revoluției populare. Pe la 25, poetul aspira, asemenea celor mai buni dintre tineri, să devină candidat de partid și-și infățișă autobiografia, adresându-se „nimii și minții (ării mele)”. „Sint unul din mai multe mii — Ce-ți bat în poartă — poate-mi vei deschide”.

În mod firesc, universul său poetic purta pecetea acestei autobiografii reprezentative, a antecedentelor sale social-istorice și a formației sale literare în peisajul liric în care se integrează, spre sfârșitul primului deceniu de la Eliberare. Cea dintâi lucrare a lui Ion Brad, editată în 1952, era un poem, **Cincisutul**, închinat unui erou al muncii socialiste. Poemul lui Brad reconstituia viața eroului său din copilărie până în maturitatea apoteozată. Specia însăși era extrem de dificilă și autorul de 20 și ceva ani nu putea infringe limitele inevitabile ale unui mic roman versificat care își propunea să urmărească formarea muncitorului de tip nou, cu analize psihologice și cu investigații sociale în medii atât de diferite ca acela al cartierelor proletare dinaintea de război, al imigrațiilor internaționale în America începutului de secol și al colectivului muncitorilor de azi, cu semnificații de producție, cu eroism cotidian și cu o încălzită atmosferă revoluționară. Măsura autentică a poetului se putea arăta doar în intercalările lirice, sincere avintate, limpezi și, adesea, melodioase.

Afirmarea poetului se îndeplinește, însă, înaintea și în urma acestui poem, prin frecvența sa prezenta lirică în publicitate. Cînd, în 1954, această prezentă o intruchipată într-un volum, **Cu sufletul deschis**, Ion Brad e, indiscutabil, unul dintre exponenții tinerii noastre poezii în ansamblu. O **Ars poetica**, dacă nu diferențiază încă gîsul propriu, îl integrează, în orice caz, într-o direcție viguroasă a poeziei noi, care venea din trecutul istoric, cînta prezentul clocotitor și prospecta viitorul cu energie comunistă.

De pe acum, era valabilă caracterizarea generică pe care i-o va face poetului, după al patrulea volum, Al. A. Philippide cînd va observa că, „alimenându-se din izvoarele bogate ale unui folclor străvechi, întîmpină cu entuziasm realitatea socialistă și o reflectă în creația lui”. De fapt, registru poetului, definit astfel, trebuie să fie înțeles tocmai pe toate dimensiunile sale tematice și temporale. El își avea poezia clară în obiect și expresie, respingînd „mersul implicit și demodat”. El cutreacă amintirile poporului, aduce laudă figurii lui Doja, popostește în muzeele Doftanei și în „curtea lui Galuzinski”, cîntă eroismul cotidian al constructorilor socialismului și încrețea nouă a patriei, aureolează „brizăle viitorului” și încearcă, poetic, chiar o „călătorie pe străzile Clujului în anul 2000”. În versuri patetice, care aduc argumente biografice reprezentative, poetul cheamă la luptă pentru pace și, cu accente satirice, denunță forțele care vor să întoarcă din drum mersul istoric. Copilăria în satul transilvănean, școala, deseori invocată a tradiționalului (Ela) debută poetic în octava universitară a Clujului, persistența luptătorilor moți de altădată și a memoriei lui Bănuțiu și Cipariu dau un timbru particular liricii lui Brad în contextul contemporan și îl alătură, evident, în acest context, poeziei cetățenești cultivate, pe urme nobile, de la Benic până la Andrițoiu. Totuși, pe bună dreptate, un critic din aceeași generație cu poetul (I. D. Bălan) îl caracteriza volumul ca înscrisându-se „în firul tradiției Alexandrii, Cosbuc” și-l reproșa o anumită „cumințenie”, „care îl face prea puțin îndrăgîț în exprimarea punctului său propriu de vedere”. Contemporanitatea revoluționară constituia însăși miezul de foc al liricii lui Brad, dar unghiul poetic propriu încă nu se dezvoltă, în vreme ce expresia își cerea, ca înșăși, drepturile la o mai contemporană prelucrare a „firului tradiției”.

O nouă inițiativă epică substituie, în 1955, „poemului” de altădată o „Baladă a împușcărilor”. Chiar modalitatea aleasă, cu părăsirea ideii de micro-roman și ancorarea în izvoarele folclorice de expresie, e mai prielnică poeziei. În ciuda inegalităților, a lungimilor, a fragmentelor retorice și a dialogurilor versificate convenționale, **Balada** emoționează, efie și estetic. Ceva din cîntecul răsunător al cobzătorilor ovesci, eroi anonimi împușcați de răzvrătiții chiar în anul Eliberării — a trecut în poezia lui Brad, iar cele mai izbitoare momente ale ei rămîn cele în care vibrează inspiratia din folclorul satului transilvănean și din cîntecul lăutărești de genul aceluia atât de măiestrit rețopite în poezia lui M. R. Parascchivescu. Antologic rămîne, astfel, blestemul bătrînelor înșănci: „De ce urli, Higiere / Ca mușcat de viperă / Tulai doamne și vâile / Dare-ai bunul dumnezeu / Să te faci un heșteu / Cu apă clocită / De toți ocolită. / Să te umplă bronzetele, / Și te sugă șarpele, / Te-ajunga blestemele / De la toate mamule...”.

De tranziție, în intens proces de auto-definire și maturizare, volumul din 1956 — **Cîntecul pămîntului natal** — confirmă aptitudinile poetului și pare să consacre optarea lui pentru același registru tematic și aceeași expresie lirică observată la apariția primului volum.

Se anunță, aici, o lirică mai amplu dimensionată, în care inspirația imediată se proiectează pe un orizont infinit, acordînd autobiografiei ritmurii și sensuri universale. Poetul militant își evocă satul și mama, schițează portrete de eroi contemporani și, indoscibil, înalta partidului cîntec de lănește comunist. Prezentările se vede conștient artistice acționînd ca parte integrantă a contemporaneității în mișcare, căutînd valorile inedite ale noulii în naștere și dezvoltare. Poetul e încă în plină experimentare. El reia inițiativă nu o dată eșuate, versificînd convențional biografii și reportaje, dar încearcă și o **Meditație**, un **Coloquiul fantastic**, ca și noi variații pe coarde folclorice.

Transferul unei expresii tradiționale asupra realității se înfăptuiește astfel eficient chiar cînd, în cîntarea contemporaneității, elementele folosite rămîn, încă, ale unui univers mai vechi.

În alt sens, același transfer e întreprins în una din puținele poezii de dragoste ale acestei etape din creația lui Ion Brad, refractare, în genere, confesiunii intime. Într-un „Cîntec scris pe-o frunză de cîrș” care începe printr-o curioasă întorsătură topică, evident poetică („Nu mă, draga mea, uită”), poetul creează un întreg peisaj simbolic al comunicării între iubii: „Între noi au izbucnit cîrșii / Înălbîndu-și ciucurii cămeșii ... / Fata mea, atunci ne-am despărțit / Cînd veni-vă cineva / Și-ntr-o zi va număra: / Pe-nele scilpind pe nouă cucii, / Frunzele vorbind din nouă nucii, / Florile smîlînd pe nouă iunci, / Doar atunci și poate nici atunci!”.

Și, dar, concomitent, poetul urmărește o variație tematică și-și exercită instrumentele adecvate. Virtuos în versificarea de tip popular, după ce arătase și continua să urce ca un considerat învechit nici versul lui Alexandru, nici cel al lui Cosbuc, Brad utilizează dezinvolte versul liber și obține rezultate bune cel puțin în lărgirea mijloacelor prozodice.

În raport cu înnoirea care, fără spectaculozitate, se operează în procesul maturizării poeticii sale, Brad are însă un fir de **Arte poetice**, cu vădit caracter polemic, care tind, preîmpuriri, să afirme caracterul definitiv al căilor alese de la primii pași. Teoretic, poetul polemizează chiar cu sine însuși, incalpuindu-și că ar trebui să facă altfel decât instinctul său poetic îl îndrumase creator.

Autodepășirea, împotriva „artelor poetice” e evidentă chiar de la următorul volum — **Cu timpul meu** — editat în 1958. După acesta, G. Călinescu, consacrîndu-și o suită de „cronici ale optimizării” tinerii noastre poezii, poate recepta creația lui Brad sub semnul „simplificației” poeziei în sensul major, desprins dintr-o operă deja matasă: „Ion Brad — constata criticul — și-a consacrat poezia integral prezentului și nici o temă actuală nu lipsește colectivizării,

dicționar de istorie literară contemporană MARCEL BRESLAȘU

mecanizare, electrificare, vestejirea ororilor fasciste, lupta pentru pace, elogiul lui Lenin etc.”) Dar, punînd „mai presus de tematică” „unghiul de vedere din care e privită materia”, aprecia la Ion Brad integrarea în poezia „care merge direct la idee, percepînd nemijlocit și cu toate simțurile miracolul vieții”. Ion Brad cunoștea limbajul poetilor adevărați care „dein acea copilărie cu care uimesc și produc, ca și muzicienii, sentimentul înfălbățului” într-o lirică unde avem, totodată, „fineză care miroase, iar care cîntă, plutește în vînt, armasari nehezînd, soare do-golînd”. Prospetimea și autenticitatea înălturau, astfel, monotonia. Departo de a se desfacea „egal și cuminte”, poezia lui Brad nici nu mai apare fixată în albia liricii sale mai vechi. Aria lui e extinsă, chiar ca unghi de vedere, prin investigații inedite. Nota volumului e poli-cromă: e cîntă **Tara** într-o odă în versuri libere și cu imagini de sursă folclorică; realizează o **Proiecție**, din perspectiva abatajilor în care „Ne pîndesc ochii de lup al mince-rii” Din hățișul dramelor geologice...” întrecine un pu-ternic **Monolog** cu pămîntul; cultivă pastelul într-o bucolică plină de sevă; alătură o **Schiță venetiană** de mare vînzetă și o profundă **Artăstilor Siciari din Turingia**.

Volumul „**Mă uit în ochii copiilor**”, apărut în 1962, confirmă stilul de mult valorile recunoscute ale poetului, încît nu s-a observat, îndeajuns, cit de receptivă la înnoire și îmbogățire mai este creația lui Brad, cu condiția ca el însuși să nu-și pună stavile preconcepute.

Fără îndoială, poet al marii simplități, Ion Brad e și aici, asemeni mesterului invocat, un liric care se remarcă prin întuirea certă a expresiei necesare, pe baza unei tradiții încorporate ereditat. Evident, și aici, universul contemporan e sugerat nu o dată prin elementele unui univers milenar, familiar din copilărie, cu șipote de apă-vioară, cu mil și pă-lălăi, cu zăvozi ai nopții și cu vite cîntînd peste coline. Poetul își conștie născut „aripile și cîntul” desprins „din aspirința acestui pămînt”, chiar diacola de ciclurile consa-crate satului. Amintirea trezește întotdeauna, în lirica lui Brad, lumea „copiului de țaran”, a „luncilor copilărie”, a secerii pe care „o stu de mic de tot” sau a vinului pe care, de asemenea, îl știe „de cînd porneau arăcii să-și ridice”.

Ion Brad nu-și părăsește, și poezia nu-î cere altfel, „col-țul de pămînt al său”, din care continua adesea să privească lumea în transformare ca poet desicns din Transilvania sa deopotrivă strămoșească și contemporană. Brad rămîne un virtuos al imaginii de tip folcloric, capabil să creeze prin el o fantastică încercare de semnificații ca și o concretizare palpabilă, materială, a abstracțiilor. Prin cele mai izbitoare poezii de acest gen, Brad a dovedit că folclorul poate fi „modernizat” pentru a cuprinde într-o simbolistică arhaică unghiul de vedere cel mai actual, astfel cum moderne apat, prin schimbarea unghiului, cele mai clasice mituri. Dar ceea ce e nou în poezia din ultimii ani a lui Brad, de la ver-surile cuprinse în volumul din 1962 pînă azi, se vedește a fi tocmai faptul că liricul, esențial înrădăcinat în viațuna poetică populară, sparge orizonturile de pînă acum și cîntă viața multipol dimensionată a epocii noastre.

În acest sens, poetul nu se teme să-și înceapă o nouă ucenicie definind „sentimentul marilor orașe” ca pe un sen-timent al cotropirii cu marile constructii socialiste. Sensul poeziei e substanțial polemic, bine găsit de data aceasta, pentru că poetul descoperă orașul altfel decît înaintea săi, înspăimîntat de ecologia înecălugăre, și-l iubesc astfel decît celorlți afirmati cu orice preț ca cetățini prieteni. Pentru Brad „sentimentul marilor orașe”... „sentimentul acesta ciud-at, poate prea mult căutat care nu se îmbracă asemeni unei haine la modă îl poate avea și-îl are ca pe-un domi-niu sonor. Poetul, dacă inima lui arde, trăiește-și moare și iarăși învie cu fiecare schimbînd cîntecul tuturor în adevărate incendii solare...”.

Tocmai pentru că, fundamental situat pe linia poeziei sale militante, Ion Brad „prinde în ritmurii pulsului turozora” — cum scrie în 1954 — însăși întruștarea sa evoluează. El vehiculează, după cum îi cer coordonatele liricii contem-porane, elementele unui univers noțional propriu secolului XX, epocii comunismului și al zborurilor cosmice. Terminologia vieții de partid este valorificată astfel firesc în poemo — **statut, prevederi, secrete, responsabili** — alături de aceea a industriei și tehnicii moderne, de la furnale și locomotive pînă la sori electrice și platforme de lansare. Universul sătesc însuși cunoaște expresia neologistică și via, familiară din copilărie, trăiește din plin cînd e evocată prin „bazaruri de-amoroșuri și vii policromii”. Intre poezia orașului și a satului nu mai e pentru noi nici o diferență netă, cînd izvo-răște din concepția despre lume a comunismului pentru care natural, „Abecedarul cîmpului are / Cuvînte și împerechiri mai noi / Rime în plus avem o mie — / Intre cîmpie și ciocirile / Te-asterni cu minunile tale / Chimie”.

Întreg universul de imagini e determinat, astfel, de senti-mentul contemporaneității.

Alături de această sincronizare cu elementele definitorii ale realității contemporane, apare, deosebită timid, conștie-nă neliniștii binișoare peste îndoile, a agitației lăuntrice, identificabile în unitatea cu care se adaugă tumultului ge-neral glasul poetului. Memorabilia rămîne, în acest sens, „**Ciudatul fluture**”.

Adevărata **Ars poetica** a lui Ion Brad, azi, mi se pare a fi aceea din **Sculptură** (1963) — „...Cere înăltimi / Și adincimi amefitoare. / Dalta luminii-n carnea umbrei / Doare... / Par neclintite-n inima mea / Toate / De-atîtea încordată / Clari-tate. / Dar limpezimea-aceasta-î / Dureroasă — / Chiar cea mai mică umbră / O apasă!”.

Indiscutabil, reprezentativ pentru poezia noastră de azi, Ion Brad este, în același timp, o **prezență** mereu interesantă, care încă nu și-a dezvoltat integral posibilitățile și pe care-l așteptăm, deci, la fiecare apariție, cu justificată nerăbdare.

Savin Bratu

BIBLIOGRAFIE

SCRIERI

„Cincisutul”, 1954; „Tînarul necănit”, 1954; „Su sufletul deschis”, 1954; **Balada împușcărilor**, 1955; „Cîntecul pămîntului natal”, 1956; „Orele cîntatului cu copii satului”, 1956; „Cu timpul meu”, 1958; „Sa cîntim cu voce tare”, 1960; „Mă uit în ochii copiilor”, 1962.

DIN SCRIERILE DESPRE :

I. Raicu, **Cîntec despre cincisutul** („Cincisutul”, de Ion Brad, Recenzie), „Viața românească”, nr. 11, 1953; I. D. Bălan, **Cu sufletul deschis**, „Viața românească”, nr. 9, 1954; P. Petre, **Cu sufletul deschis**, „Stea”, nr. 6, 1954; Radu Lupan, **Cu sufletul deschis**, „Gazeta literară”, nr. 21, 1954; I. Olteanu, **Cu sufletul deschis**, „Știința”, nr. 367, 24 VII 1954; Al. Găță, **Balada împușcărilor**, „Știința”, nr. 2, 1956; E. Tădoș, **Orele cîntatului cu copii sa-tului**, „Tînarul scriitor”, nr. 4, 1957; G. Călinescu, **Simplitate în poezie**, în „Contemporan”, nr. 7, 1956; I. D. Bălan, **Cu timpul meu**, „Luceafărul”, nr. 19, 1956; Paul Diaconescu, **Cu timpul meu**, „Știința”, nr. 448, 1956; M. Petrovici, **Cu timpul meu**, „Gazeta lit.”, nr. 15, 1959; Ion Oarcastu, **Cu timpul meu**, „Tribuna”, nr. 9, 1959; Mircea Tomuș, **Cu timpul meu**, „Stea”, nr. 4, 1959; Eugen Simion, **Cu timpul meu**, „Viața românească”, nr. 4, 1959; D. Micu, **Cu timpul meu**, „Știința tineretului”, nr. 2, 1959; S. Damian, **Cu timpul meu**, „Informația Bucu-reștilor”, nr. 174, 23 I 1959; R. Buzău, **Cu timpul meu**, „Gazeta literară”, nr. 4, 1959; Lucia Olteanu, **Cu timpul meu**, „Ga-zeta literară”, nr. 11, 1959; N. Ciobanu, **Să cîntim cu voce tare**, „Lu-ceafărul”, nr. 26, 1959; Al. Philippide, **Profiluri literare**; Ion Brad, „Lu-ceafărul”, nr. 2, 1961; Zoe Dumitrescu Busuilescu, **Modalități stilistice în poezia noastră contemporană**; Ion Brad, „Luceafărul”, nr. 5, 1962; Paul Georgescu, **Mă uit în ochii copiilor**, „România liberă”, nr. 5346, 1962; Dan Hăulică, **Mă uit în ochii copiilor**, „Luceafărul”, nr. 16, 1962; L. Gavriluț, **Mă uit în ochii copiilor**, „Jasău literar”, nr. 11, 1962; Valeriu Ripeanu, **Mă uit în ochii copiilor**, „Știința”, nr. 3671, 1962; Ov. S. Crohmălniceanu, **Mă uit în ochii copiilor**, „Gazeta literară”, nr. 2, VIII 1962; D. Micu, **Mă uit în ochii copiilor**, „Știința tineretului”, nr. 410, 1962; Al. Ciopârțu, **Răsărit interior**, „Tribuna”, nr. 24, 1962; Eugen Simion, **Răsărit interior**, „Contem-poranol”, nr. 24, 1962; Ion Oar-casu, **Răsărit interior**, „Stea”, nr. 11, 1962; Al. Săndulescu, **Ple-doarie pentru actualitate**, „Gazeta literară”, nr. 4, 1963; Savin Bratu, **Mă uit în ochii copiilor**, „Viața românească”, nr. 12, 1962.

Născut în anul 1903 la București, Marcel Breslașu începe să publice itagmente dintr-un amplu poem, Cîntarea cîntărilor — „oratoriu prolan” — în anul 1934. Poemul cu același titlu va apărea în volum în 1938 și constituie debutul scriitorului. Pre-tula, semnată de Tudor Arghezi, anunța un „poet complet, în înțelesul wagnerian, că aliază două lirisme, literar și mu-zical”. Paralel cu activitatea literară și compozistica, Marcel Breslașu a practicat avocatura. În anii următori Eliberării țării noastre, Marcel Breslașu și-a afirmat pe deplin virtuțile unui poet cetățean, publicînd numeroase culegeri și plachete de versuri, în care genul cultivat cu predilecție este fabula. Pen-tru volumul **Dialectica poeziei, care definește structura origi-nală a poeziei sale**, Marcel Breslașu a fost distins recent cu titlul de Laureat al Premiului de Stat.

Fabula sau parodia sint din belșug și antologic reprezentate în literatura noastră. Grigore Alexandrescu, Anton Pann, Ion Luca Caragiale au consolidat o tradiție dusă mai departe de un G. Topircanu, iar în cadrul literaturii romine contem-porane de cîțiva poezii valoroșe. Tudor Arghezi în **Sihuri pestile** a ridicat fabula pe o treaptă nouă, după cum traducerea sale din La Fontaine sau Krilov pot fi asimilate unei creații origi-nale. În rîndul poetilor care cultivă genul alegoric, printre cei mai statornici, se numără și Marcel Breslașu, spirit viu, cu reale virtuți de moralist liric.

Într-o noțiie autobiografică, apărută în **Viața românească** (nr. 2, 1961), poetul mărturisea: „De la „Niste fabule mici și mari pentru mari și mici”, apărute în vol. lui 1946, am împră-t o sumedenie de volume, mai mici sau mai mari pentru cei mari, ca și pentru cei mici... Dar intitulîndu-mi prima cule-geră apărută după 23 Augusti aproape în mod polemic, cu pre-cizarea că scriu pentru cei în toată یره, ca și pentru cei mărînșii, întuiam parcă avaturul căruia îi mergeam în întîmpi-nare: am lost clasat la rubrica literatură pentru copii și — morală a fabulei — printre fabuliști”. Fiind un lucid, Marcel Breslașu își lălmăcește cu exactitate structura. Și fabula, dar mai cu seamă precedele ei, ale versului, în genere, îl preocupă.

Grivița Roșie, Cîntecul de leagăn al Doncâi, în **Itig la Iasi, 1917** stă în fruntea dintr-un ciclu amplu în curs de elaborare. Inspirat din trecutul de luptă eroică a clasei muncitoare, poemele lui Marcel Breslașu constituie o contribuție reală la dezvoltarea poeziei realist-socialiste. **Invitație la azi**, datată 1946, exprimă clar poziția scriitorului, conștient de ceea ce numim comuna socială, ostil față de recuzita literaturii ve-tuste. O dovadă: **Grivița Roșie**, recitat pentru prima oară, la 15 februarie 1945, în incinta Atelierei. În seria evocărilor de figură și momente revoluționare din trecutul istoric, poemul lui Marcel Breslașu are particularitatea de a fi în același timp un îndemn la luptă pentru deplina victorie a idealurilor co-muniste. Imperativul istoriei e sugerat de-a lungul întregului poem, care se încheie cu o notă vibrant agitatrică:

Cine-ai tace astăzi un pas înapoi,
Ar pîngări mi și mi de moartile,
Ar călca-n picioare moaște de eroi
Care ne sint simți
Înainte, tovarși!
Înainte!

Poetul dăruie înclinaji spre comentarea faptului de artă, a raportului dintre conținut și expresie, are suficiente resurse pentru tablouri simbolice ca acelea din **Grivița Roșie** sau **Cîntec de leagăn al Doncâi**.

Atitudinea de poet militant rămîne mereu prezentă în vo-lumul **Dialectica poeziei** (1957), mozaic de reflecții privind meșteșugul versului. În primul rînd, găsim aici proclamată, drept condiție esențială, înșpăria din actualitate:

Un alt Olimp în urmă-ți vei călăi,
Partindu-ți, sprinten, pașii printre semeni,
Cu-nalți pilaștri tineri și mlădii.
(Sonet)

Spuneam că Marcel Breslașu ne apare ca un moralist liric, poet al emoției filtrate în planul rațiunii. De aici teama ne evidentă de a nu ajunge la clișee, la schema didactică a ge-nului. **Stauțe în marea sărbătoare** conțin elementele unei arte poetice cu accente heralnice. Poetul e un laborios, stăpînit de aspirația cuvîntului slăuit și apoi așezat într-o ordine care să transmită fidel sentimentul, ideea. Ca orice talent autentic, învață ucenicînd mereu, de unde și confesiunea:

Mă plec sub cea mai greă dintre poveri:
o jumătate veac de primăverii...
Nu, toamnele nu-mi par atât de grele
Că tot mai tare se-amănă-ntr-e ele!

dar primăvara îmi aduce-n dar,
un după an, un nou abecedă.
Mereu e alta, altfel cînd apare
(deși-i lăcută după vechi lipare...)

În **Cerbul**, poem care pentru frumusețea lui de meditație lirică ar putea fi citat integral, Marcel Breslașu face elogiul simplității, al versului ferit de poncile grandilocvenței, „In-trumusețarea” cu orice preț se transformă în gratuitate — este concluzia acestui poem, dintre cele mai izbitoare în an-samblul operei lui Marcel Breslașu. În **Dialectica poeziei** de multe ori apar reflecții asupra a ceea ce este baroc în litera-tură, străin de fiorul adevărat. Abuzul de imagini care nu se audează organice și nu îmbracă în chip fericit ideea poetică incită nervul polemic:

Nu! Fără meșteșug NU! ARTĂ,
En-tia lege, și NU LARTĂ

Poet al armoniei estetice, al artei cu normele ei specifice, Marcel Breslașu se simte mereu solicitat de estetica versului:

De-a lungul unei vieți întregi,
Rotunde tale capodopere
Î-e rîlicat dat să redescopere,
În noi dureri, aceiași legi.

În **Les Phares**, Baudelaire e talmeș temperamentele unor

atîșii de geniu prin imagini luxuriante. La poetul francez elementele metafizice aparțin naturii și nu artelor irrudite. Ceva similar încearcă și Marcel Breslașu în poezia intitulată **Măiestrie**, însă aici Debussy, Goya, Poe, Breughel sint caracte-rizați prin trăsăturile altei arte decît aceea pe care o repre-zintă istoric cel patru artiști. Aceasta pentru a încheia cu o împănătură didactică el le opune ironia, am spune starea sa naturală.

Epic — liric — și satiric
(despărțite-n mod empiric)
nuș ca norii ce cu schimb-u-s
cirus — cumulus — ORI nimbus;
(Tot despre genuri)

Poetul care aspiră să fie totdeauna exigent cu sine nu poate tolea versul calp, artificile literaturizante. Cînd e vorba de asemenea stidente, fabula se transformă într-o adevărată li-pică. Nu e mai puțin adevărat că autorul **Dialecticii poeziei**, atras uneori de mirajul cuvîntului negresit spiritual, ajunge la o succesiune de calamburii, rarefîind substanța ideilor. E vorba de un poet cu o întinsă experiență și o incontestabilă curiozitate literară, de unde unele amprente livrești sau dex-teritatea spectaculoasă în minuirea asociațiilor care aluneca uneori spre grațuitate. Dar atunci își face loc umorul de fac-tură heiniana:

Nu-i vina mea, bătrîn breslaș
și foarte grițului arcaș,
că — lei — colo — mai isc confuzii:
tot scormonind după aluzii,
tot dibuind „un alt făgăș”,
cîntîndu-mă doar printre rînduri
și-n hîlîngă — dusi pe gînduri
care-ncoito...
cîte-o morală
îi sugerează și pe ei
numai atunci cînd din geseală
s-au nimerit în drumul ei!

Impostura, orgolul, suficiența, obiuzitatea devin subiective unor alegorii care îl situează printre cei mai combativi poezii contemporani. Ochul său de moralist sensibil, cînd nu rămîne la suprafața fenomenului, îl ajută să surprindă portrele și apoi să le graveze în linia raustică a satirei. **Congresul cîntăreilor sau Poetul de bronz și calul de lemn** sînt două fabule cu in-termedii lirice remarcabile. De altfel și G. Călinescu, într-o cronică a optimizului (**Contemporanul**, 6.II.1959), observa struc-tura mixtă (nu eterogenă) a poeziei lui Marcel Breslașu, unde coexistă acidul satirii și transparența lirică. E foarte adevărat că înclinația către epica fabulei, către anecdota cu adresa etică ne apare mult mai bine narată.

Esența reacționară a imperialismului, vicile societății capita-liste, imoralitatea buržuază sînt cîteva din obiectivele sale frecvente. Îndemnarea portretistului se îmbină cu verva de-mascatoare. Ciclul de fabule antiimperialiste poate fi apreciat ca o meritorie contribuție la îmbogățirea genului. Pe canaș în fabulele clasice, Marcel Breslașu, în **Vîmpa înmîmădușă** sur-prinde lupta dintre capitalismul lăpăte și popoarele eliberate de sub apăsarea exploatarei. Valpea, cu agilitatea și subter-fugiu solisit, se detașează ca intruchipare a practicilor capi-talismului contemporan. În seria acrișorilor fabule **De spus în țara cîntinei**; **Buretele**; **dezvăluie** caracterul acaparator, lipsa de scrupule a buržuaziei monopoliste. Ca o prelungire, **De gustibus et coloribus** demască Bratu, rasistă a cercurilor im-perialiste, disprețul inuman față de semenii. Cu acest ciclu, universul satiric al lui Marcel Breslașu se lărgeste și se îm-bogățește substanțial și obține merite în lupta generală pen-tru pace și progres. Pentru conștințarea și mesajul acestor fabule, cităm:

Un negru sau
pe spînzurătoare
a apucat de-a mai spus:
— De ce are?
I-a răspuns unul dintre spectatori,
un alb suta la sută:
— Gusturile mele în materie de cubri
nu se discută...

Labula în cadrul realismului socialist primește noi atribute, ne apare așa dar ca un gen viu și eficae. Lucrurile lui Marcel Breslașu îl revine meritul unei contribuții valoroase, cu nuanțele ei care îl particularizează, situndu-l totodată printre cei mai reprezentativi adepți ai alegoriei. „O nouă poveste a vorbei” amplifică sfera de preocupări lirice și aduce noi elemente pe linia definirii poetului comentator, toldeana pătruns de fi-nalitatea socială a artei. E aici un spirit cu îndelungă experien-ță, care nu s-a transformat în rutină. Suplețea aparține sufletului țînar desprins cu meșteșugul alegoriei, al dialogului cu implicații morale, al cuvîntului incisiv investit cu atri-butele unei epoci noi, de pretaceri revoluționare.

Iliviu Calin

BIBLIOGRAFIE

SCRIERI

„Niste fabule mici și mari” (1946); „Grivița Roșie” (1946); „Cînd în aer se simte bucuria învîntului” (1946); „Cîntec de leagăn al Doncâi-ului” (1953); „În țira la Iasi 1917” (1955); „Dialectica poeziei sau Cîntecul despre cîntec” (1957); „Ce-o să fie Bondocel”, (1957); „Schimbul de mine”, (1958); „Bondocel își alege o meserie”, (1958); „Poezii”, „Cule-gi”, „Culegi”, (1958); „Dialectica poeziei”, **Colec-tiv „Biblioteca pentru toti”**, (1962); **Alte „Niste fabule”**, (1962); „O nouă poveste a vorbei”, (1962).

SCRIERI DESPRE :

S. Damian, „Contemporanul”, nr. 10, 1954; G. Horodnicea, **Io-mania liberă**”, nr. 244, 1954; Eug. Luca, „Jasău literar”, nr. 2, 1954; Ov. S. Crohmălniceanu, „Gazeta literară”, nr. 2, 1956; Eug. Luca, „Știința”, nr. 374, 1956; Radu Popescu, „Contemporanul”, nr. 19, 1956; L. Gavriluț, „Scriitorul literar”, nr. 7, 1956; Eugenia Tudor, **Viața românească**, nr. 12, 1958; Dumitru Micu, „Gazeta literară”, nr. 22, 1957; G. Horodnicea, „Gazeta literară”, nr. 10, 1958; Ion Oarcastu, „Tribuna”, nr. 12, 1958; Savin Bratu, „Gazeta literară”, nr. 17, 1958; Radu Popescu, „Contemporanul”, nr. 12, 1958; Ion Oarcastu, „Tribuna”, nr. 13, 1958; D. Micu, „Știința tineretului”, nr. 276, 1958; Paul Georgescu, „Gazeta literară”, nr. 16, 1958; Ion Ra-hodan, „Tribuna”, nr. 16, 1958; Radu Lupan, „Știința tineretului”, nr. 123, 1958; V. Porumbacu, „Gazeta literară”, nr. 10, 1958; Mircea Tomuș, „Stea”, nr. 4, 1958; Ileana Vancea, „Știința”, nr. 4250, 1958; Al. Hărău, „Luceafărul”, nr. 2, 1958; N. Ciobanu, **Scriitorul băntăneș**, nr. 6, 1958; Ion Vitner, „Gazeta literară”, nr. 28, 1958; Lucian Raicu, „Viața românească”, nr. 9, 1958; G. Dimisianu, „Ga-zeta literară”, nr. 2, 1959; G. Călinescu, „Contemporanul”, nr. 24, 1958; D. Căseș

Victoria Ana Tăușan

DRUMUL SPRE OAMENI

Pin-la glezne e zăpada...
Si ierestele-s aburite
de atitea gânduri spuse,
visuri, spuse tuturor.
Uite, a izbucnit cuvintul
ca o pasare-nărzăneală
și se zbate pe deasupra,
peste capetele lor.
Ei ne-asteaptă. Ne asteaptă.

Pînă la genuchi, zăpada...

Stau la ușă, pe dinlătar,
felinare ce scrutată
urmele de pași, prin nea.
Si-au venit din multe sate
departate de păduri.
Le-a rămas pe haina aspră
scuturată la intrare,
cite-un fulg și cite-o stea.
Ei ne-asteaptă. Ne asteaptă.

Pin-la briu, ne e zăpada...

Apuseni din prăjini
copleșiți de vînt și lăună.
Numai chipurile lor
luminate-s de gândire,
cum sint piscuri unei
cînd trec aștri pe aproape.
Si se cîntă de izbîndă,
Ei ne-asteaptă. Ne asteaptă
Cîntecul spre noi se-avîntă,
cu-o villoare de lumină —

pin-la briu, ne e zăpada,
pînă la genuchi, zăpada,
pin-la glezne e zăpada...
Si se cîntă. De izbîndă.

Gabriela Melinescu

SEMIRAMIDELE ORAȘULUI

Si dimineața oamenii pleacă
și tără ei ml se părea pustiu,
doar florile împodobeau absentă
și nerăbdarea, șarpe argintiu.
Si înnoptat, gîndindu-mă la flori
cum le-ascunsese-a văduhă
reginele de frumuseți avide.
Au coborît peste pămînt
grădinite semitamide.
Și pentru oaseși nu erau cuvinte
decît aceste gesturi răspindite
ca sevele puternice-nt-un pom
și fiecare floare-a răsărit
după surisul — simplu — al unui om.

Platon Pardău

MARAMURES

Pe unde să trec la tine:
valea, asprele cline
au sigilat-o cu carpeni și brazii.
Bistrița vine de la marginea noastră,
adunînd, fir cu fir, pădurea albastră.

Aș porni prin legendă în sus,
pe drumul acela supu,
în ierbi și în pietre rotunde de riu,
ce ne înconjoară ca o briu
și se îndoaie
printre casele ascușite de ploaie.

Însă mi-o teamă că s-au risipit
ierbure-n vechi asfinți.
Piatra s-a revărsat ca o ardere surdă
de-afară căldură
ce-au aprins-o piciorarele
umbilindă dînt-o parte în alta cu soarele.

Si drumul acela-i pămînt,
și crește în arbori și vînt,
și-n tîlăngile care sună
a fluiera lungi și a lună.
A miorile și a mit
de demul ciobănit.

Cînd mă uit înapoi,
mă reflectă pădurele noi,
și-n locuri îmi văd propria rază,
dreaptă, aproape de-amiază.
Și pătrund de-a dreptul
dînspre inoli,
înspre surisul tău ca niciodată,
arcuit între un om și celălalt
ca o imensă poartă sculptată.

Barbu Cioculescu

NOAPTE

SOLEMNĂ

Rascolite-a zăpezii, schimbul de lucruri
și ninsorii.
Șerpăușe, vagoanele dreapta stivuire
a lunii scîndurii, lumea statornică,
povară de cărbuni a tremurilor
cătreduri de cuploare mai lacome
și abia.
Presele mușcă din tălăci-nchise,
măgălinele-si pipăie pradă,
Oșii de oile desputat scîlpitor
din grosimea pierdută
simte noaptea, simte zăpada
aprinse, tacuie.

Noaptea de pădure ciucăie sus,
Trece-n candelabre pînă de lumină
Noaptea de mari zăpezi ocrotind ciucăie,
Ninge peste nelinistea mării.
Civăul suie munții și le scutura de pe
coame urmele pasilor.

Noaptea butucilor grosi troznind
pe grătore în nima vîrbăreală a sobolei
noaptea de cazane digerind încet,
păcura orărb. Noaptea de condute
fluterind sub nea unanimă.
Noaptea de polară lumina
intinzînd umbra tirizului teacărb
este septentrion, peste ecuator,
Umbra încinge pămîntul și se întoarce
— iată inelul anual.

Noaptea de păce, pe toate mesele s-au întins
ample velințe pe care odăhnă a minii
ce-au muncit impresia. Se așină priviri
câte-va creșterii tău-n-afară.
În toate casele sintem noi — urma
arcuiau mutare a minutarelor,
și se deschid portile muzicii.

L noaptea de boala a Republicii.

RAPOUNTEREA TINERETII

Mă pregătisem îndelung pentru o călătorie de două luni de zile. Două luni alături de doi tineri șoferi care aveau să se strecoare, cu un camion „Steagu Roșu”, prin trecătoriile munților, pe drumurile Bărăganului, pe șoselele speruitorale ale Dobrogei... În dimineața plecării, am fost prezent la autobază, gata să-mi cunosc, cu trei ore mai devreme, viitorii tovarăși de drum. Titularii mașinii se numea Anastase Mirza, iar ajutorul lui, Petrea Dabu. Mirza m-a primit cam rece, am simțit asta chiar de la început. Nu prea înțeleg rostul meu pe camionul lui. Surpriza a fost și mai mare cînd mi-am dat seama că șoferul își vedea în acea dimineață, pentru prima oară, ajutorul de șofer. Îl privea pe Petrea, cercetător.

— La arată-mi palmele, frate-miu! — îi ceru el.
Petrea a fost luat prin surprindere.
— Hm! — făcu Mirza. Bătătuviile sint cam proaspete. Pe unde ai mai lucrat?
— N-am lucrat nicăieri. Doar în școala auto.
— Și pînă atunci?
— Am terminat școala medie.
— Fiu-fiu... — fluiera Mirza. Ți-ai luat și maturitatea?
— Păi cum? !..
— Și ce dracu cauți aici? De ce nu te-ai înscris la o facultate? Lui Petrea nu-i prea plăcea întrebătorul care îl se lua. Își privea noul șef cam pieziș, începuse să se enerveze.

— Asta e treaba mea! — se abătuse Petrea.
— Iote-te! se mirase Mirza, puțin mai mutiat. Ești clonțos! Faci pe ariciul... Începi să-mi plăci! Nu sufăr domnișoarele. O să-mi povestești mai tirziu... Va să zică, asta-i echipajul... rostise el întorcîndu-se și spre mine. El, ce să-i faci! Iai să plecăm, e vremea!

După ce ne împrietelisem — și asta s-a întîmplat după prima mie de kilometri parcursă — într-un moment potrivit, l-am întrebât și eu pe Petrea cum se face că nu s-a înscris la o facultate. Cu data aceastea era mai comunicativ, și-a adus aminte și de momentul plecării, cînd Mirza îi pusese acești întrebare. „Ce putea să înțelegă Mirza? — îmi spuse el. Era prima mea zi de șoferie... Și ei m-a luat cam peste picior...”. În școala fusese un elev obișnuit. Nici prea-afra, nici foarte-fort... Nu și-a dat seama care materie îl atrage mai mult. Pentru toate avea același interes. La terminarea școlii medii nu și-a ales un institut. Singurul lucru care îi plăcea, erau motoarele, așa da, îi plăceau mașinile, toate să călătorească la volanul unei dîntre ele. Tată-său îi lăsa să meargă.

— Sofer, mă? Pentru asta ți-ai luat maturitatea?
— A fost cel mai greu moment din viața lui. L-a trecut și a ajuns ajutor de șofer pe mașina lui Anastase Mirza, după ce absolvise școala de conducători auto.

În primele 10 zile ale călătoriei, Mirza nu și-a lăsat ajutorul să se apropie de volan. N-avea în el nici o încredere, îl „frecă” cum putea mai bine, dîscăind-l pînă la exasperare. Mărturisese că și pe mine mă scosese din șirile. La un popas mai îndelung, cînd Petrea era ocupat cu spălarea autocamionului, l-am întrebât pe Mirza de ce se purta așa.

— Mie, la început, nu mi-a făcut nimeni hatrul ăsta, — spusese Mirza. Nu mi-a dat nimeni volanul în mînă decît după cîteva luni. Să-ți spun eu cum am învățat meseria...
— Si mi-a spus. Șoferul titular pe mașina pe care învățase el îl luase peste picior, își bătuse joc de el, îl jurase, îi spusese că ține volanul ca și cum ar avea în mînă o bombă cu focul pus. Nimic pe acest Mirza. Șoferul acela avusese în Constanța un garaj de taximetre, proprietatea lui. Fusese apoi naționalizat și nevoit să se angajeze ca simplu șofer, să muncească. Asta îl otrăvise. Și cășunase pe Mirza. Nu putea lovi în altă parte, i s-ar fi scurtat imediat mina. Și atunci îi otrăvise pe cei din juru-i. Mirza îl ura, dar învățase cu în-căpățînire, îmbogățindu-și cunoștințele căpătate pe apucate.

— Și ei amintea cu amar de omul acela. Îl invidia pe acești tineri în juru cărora toți se învățase îndemîndu-i să studieze, oțepindu-le totul. Cu toate acestea, invidia lui Mirza îl se opunea totodată o anumită mîndrie. El se considera printre cei care au făcut un fel de pionierat în meserie, ridicîndu-se mai greu, datorită dificultăților inerente oricărei început. De aceea, față de tineri ca Petrea, ația un aer protector, sincer în felul său. Invidia era goală de conținutul ei nefast. O invidie pozitivă — îl zicea el.

— Si eu urmez ca la anuș să trec la seral, să-mi termin studiile.
— Si după maturitate ce vrei să urmezi?
— După maturitate? Nu m-am gîndit precis. Voi vedea...
— Trebuie să-l înțelegi pe Petrea. A simțit că deocamdată poate să facă ceva la volanul unei mașini. Cînd o să se lămurească cu el înșuși mai bine, atunci poate se va înscrie la o facultate.

A trecut de atunci un an de zile. Pe Mirza l-am reintîlnit la aceeași autobază, mecanic. Lăisese volanul mașinii. Urmează cursurile clasice de la școala profesională de mecanici. Am făcut peste zece mii de kilometri, titular este acum Petrea Dabu, candidat la titlu de sutamiist, student la cursurile fără frecvență ale politehnicii.

— Să-i vedeți mașina — mă îndeamnă Mirza. S-a trezit în Petrea un spirit de inventator. Și-a montat niște „vibra-toare” — așa le spune el. Niște chestii foarte ciudate, strecurate sub foliul din cabină, puse în legătură cu roțile. Vibra-toarele astea îl încercă acumulatorii și, în același timp, dau și simțire curent electric pentru un aparat de radio. Cu ele poate să furnizeze curent electric pentru 15 becuri timp de 24 de ore. După 100 de kilometri de rulaj, se încarcă la loc. Interesant...
— Povestea acestor doi tineri este mai lungă. Am început-o însă fără s-o termin decît în parte, deoarece călătoria alături de el mi-a adus și alte cunoștințe. Drumul străbătut împreună ne-a scos la fiecare pas caractere noi, felurite, și de tineri și de vîrstnici. De el doi sint legate, într-un fel, celelalte chipuri pe care voi încerca să le fac cunoscute în acest reportaj.

Am poposit într-o zi pe cheul Galatului cu o încredințură de pînăzuri necesare albiturilor de pe pasagerile fluviale. Cu pilejul acela l-am cunoscut pe tovarășul Lazăr Ion, lucrător la serviciul direcției regionale NAVROM. Lazăr Ion avea atunci un necaz. Doi tineri marinari, proaspeți absolvenți ai unei școli de specialitate, făcuseră una boacăină — cum zicea el. Era su-părat rău.

— Asta-i frate, conchidea amărit. Toată lumea a umblat după el, și-a cocotșit. „Învătați, măi, aveți condiții...”. Au învățat, nu-i vorba, le-am dat timona în mînă și o în zdra-văn. Au scăpat însă la țarm și s-au întîlnit cu alții fără căpă-tii. Și-au scrisit-o!
— Vinovații erau de față. Stăteau pe scaune, lîngă o fereastră. N-aveau atîdudinea care s-ar fi cerut de rigoare. Și mie mi se părea că asta îl și enerva pe tovarășul Lazăr, îl îndemna să găsească mereu cuvinte tot mai aspre. Priveau afară pe fereastră cu un aer plictisit. Considerau probabil acest ceas al discutiilor ca ceva inevitabil și așteptau sfîrșitul cu nerăbdare, prost ascunsă. Trezirea lui fiecare semnal de sirenă care răz-bătea din port. Prin larma specifică, urechea lor experimen-tată deosebi însă la un moment dat glasul sirenei de pe vasul lor. „Au tresărit și, cu la o comandă, au întors capetele spre tovarășul Lazăr.

— Ce mai este? — îl întrebă acesta surprins.
— Primul semnal de pe vas.
— Hm! Bine. Asta-i! Să nu vă mai prind! Vă faceți de ris.

Tovarășe Lazăr, crezi că noi nu ne dăm seama? Ne dam! Ai să vezi ce-o să ne facă, acum, echipajul.
— Am ieșit după el pe sală. Se opriseră lîngă ușă să-și apîndă țigările. Nu mă observaseră.
— Si Nichita ăla, acum s-a trezit să tragă sirena...
— Eu cred că de-al dracului a întîziat. Știa cu tov. Lazăr ne „frecă”.

— Ce-a fost mai ușor a trecut. Cu echipajul n-o să meargă așa.
— Or să ne la timona...
— Cu siguranță... Pe trei luni trecen la punte. Ceasul rău!
— Ce ceas rău, măi Sfia! Sintem vinovați, ce mai...
— Să fii al dracului dacă...
— Nu te mai jura. Să frecam puntea ca lumea că altfel nici într-un an nu mai punem mina pe timonă.

— Si, plecinđ spre ușă:
— Mă, mi-e rușine de comandant, de pic! El n-o să zică nimic, și știu eu. Da! așa zice mai mult...
— Erai rușine și căntă sincere pe care dacă le-ar fi auzit tovarășul Lazăr, s-ar fi declarat satisfăcut.

Acești doi tineri marinari mi-au amintit pe loc de un alt moment petrecut alături de Mirza și Petrea într-o călătorie la Hunedoara. Dusesem acolo, pentru Combinatul siderurgic, piese de schimb necesare unor mașini mai complicate. Profitam de prilej, avînd un magnetofon portabil cu noi, ca să facem un răporeportaj de la școala profesională metalurgică. Subiectul era foarte simplu: materialul și umezitățile. Am găsit un maistru apreciat pentru munca lui și bup pedagog în același timp. „Ucenicul” era un elev din anul ă-ștru, foarte tînar, slăbuc, ciufuțit ca un sciote, vioi. Maistrul nu-a vorbit despre elevul său ca despre un fenomen. Pasionat de tehnică, tînarul se dovedea un spirit inventiv, cercetător, cu idei interesante. Speranța meșterului. Nu-i arata însă pe față admirația, din moti-ve pedagogice. Dar tot din motive pedagogice, și maistrul și elevul lucrau pe picior de egalitate. Surpriza an avut-o după ce convorbirea s-a terminat și maistrul plecase. Elevul rămăsese încă pentru cîteva minute la mașina noastră, intere-sîndu-se de sistenul frînlor hidraulice ale camionului. Intere-sul fusese simulat, deoarece, îndată ce și-a dat seama că mes-terul nu ne mai poate auzi, tînarul mi s-a adresat în felul următor:

— Tovarășe, la emistunca dumneavoastră se da și muzică la corure?
— Se da, cum să nu!

— Atunci, vă rog, pentru meșterul meu... un cîntec... îi place lui mult și toată ziua îl zice în atelier... „Mîndra mea, sprin-ce multe”...
— Un gest mărunț în aparență, dar care vorbea despre respec-tul aceluia tînar care-și iubea, atât de mult, meșterul.

De acolo am plecat spre Cluj. Restul încărcăturii camionu-lui era destinat uzinelor „Unirea”. În timp ce cei doi șoferi erau ocupați cu livrarea materialelor și îndeplinirea formelor, am făcut cunoștință în biroul de proiectări cu un tînar ingi-ner, Ovidiu Lungu, inginer proiectant. Urmăream peste umărul lui, la planșetă, un desen tehnic lucrat cu măiestrie. Încercam să deslușesc, din pînăjînțea de linii fine, de cifre și de indica-ții tehnice, profiul unei piese pentru o mașină agricolă. In-gineruț vorbea molcol în timp ce-și vedea mai departe de treabă. Date biografice destul de comune. Se născuse în 1934 la Cluj. A intrat la școală în anul în care a început războiul. După război, a urmat liceul, apoi, mai tirziu, politehnica. La institut a făcut cunoștință cu aceea care avea să-i fie peste puțin timp soție. Apoi a venit Anghel, fiul lor, „Un flăcăias tare zurbagiu”!

S-a întors spre mine cu fața strălucind de bucurie...
Pe drumul de întoarcere, în cabina strîmtă a autocamio-nului, le povesteam celor doi șoferi întîmplarea.

— Să-i întors spre mine și atunci am observat că nu avea miinile din coate...
— Retezate?
— Da, retezate de la 9 ani. Se jucase în copilărie cu o gre-nadă pe care o găisese pe un maidan. I-a explodat grenada în mîini, și cu asta totul a părut terminat.

— Mult mai tirziu mi-am dat seama de grozăvia faptului — îmi povestise inginerul. La început mă enerva, apoi, mă sper-i-a. Devenisem apatic, nu mă mai interesa nimic. Mamei și mi-a spus că m-a adus la viață. Cu ajutorul ei am învățat din nou să țîn creionul, să mîning, să mă șterg la nas cu ba-

Reportaj de DIONISIE ȘINCAN

tista, să merg cu bicicleta, să mă îmbrac... Apoi în liceu și la institut, colegii, tovarășii mei — le-am apreciat discreția — m-au ajutat să-mi înving starea de inferioritate în care cre-deam că mă aflui. În organizația U.T.M. am avut sarcini ca ori-care altul, nu m-am dat în lături, și nîmănu nu i-a trecut prin cap să mă menajeze compătimitor. Cînd au aflat că vreau să mă fac inginer proiectant nimeni nu a obiectat. Toți m-au îndemnat: „Fă-te inginer”! Și iată-mă!

Se întorsese din nou spre planșetă și desena. Cu precizie și cu un talent despre care inginerul șef al uzinei vorbea cu ne-țărîmuri admirație.
O biografie care, la început, mi se părise obișnuită, dar care, dînt-o dată, mi-a apărut într-o lumină deosebită. Tînarul inginer a crescut într-un mediu nou, în condiții noi, învingîndu-și, ajutat de întregul colectiv, infirmitatea, deoarece astăzi minuește compasul și rigla de calcul cu îndemnare. Con-struiește!

De la Cluj am coborît pe valea Oltului spre Olănești, unde aveam de lăsat o încărcătură luată la Alba Iulia. Tot timpul n-am mai adus vorba, nici unul dintre noi, despre inginerul pe care-l cunosusem. Noaptea ne-a prins, la întoarcere, într-un sat, Vlădești. Am oprit camionul pe marginea șoselei, lîngă niște cuploare de ars oale. Cel care se îngrijea de focul cuploarelor se numea Șchiopu Dumitru și era colectivist. Se plictisise singur, și tovarășia noastră l-a bucurat. Stăteam alături învelți în păături, ascultîndu-i vorba domoală. S-a înafulețit și mai mult cînd i-am spus că la Sibiu, în muzeul Brukenthal, văzusem niște ceramică oltenescă și că m-au impresionat cîteva expo-nate care purtau numele lui: avioane cu reacție, urcioare, motoci-clete, autorismis, străchini înflorate discret...
— Trec pe șosea mașini — spunea el. Trec căruțe și motoci-clete. Se duce incolo, spre Olănești, incoace spre Rîmnice... Șo-scaua e ca o curea. Roțile se învîrtesc pe ea, și oamenii călăto-resc. Mă gîndeam că am să ridic mina și toate au să stea să le privească mai de-amărunț.

— Si ai ridicat mina?
— N-am ridicat-o. La roata mea de olar le-am stăpînit în purpăr și le-am dat chip.
— Sint la Sibiu și motocicletele și căruțele...
— Si ele?
— Si ele...
— Phi... se miră. Au străbătut drum lung. Da' ce mă mir eu... Mi-a bătut în poartă un străin. Venea de peste mări. Cu mașina a venit da' pînă la poarta mea nu se urcă altfel decît cu pi-ciorul. E coasta aprișă. Nu-mi zicea Mitrache, ci pu putea. Mă botezase Mitras! Îl întovărășea o fetișcană. Care va să zică, prin ea ne înțelegem. Mi-a răscolit toată casa, a ciocănit toate stră-chinile și urcioarele. Asculta și ridea ca un copil. Îi plăcea lui cum sunau. Pămîntul ăsta cîntă cum cîntă lemnul de molid. Din molid se cioplese scripcile! Din toate a ales cite una, dar mai mult l-a ispitit un urciol spart în fund. Urciorul ăsta îl pui într-o găleată cu apă și se umple singur. Îl scoți și apa nu curge. Grozav i-a plăcut! Se uita și se minuna. Urciorul era gauriț în fund, da' apa nu curgea decît pe vrana de pe mînușă. A zis el ceva, cu nu știu ce principii de vase comunicante... O fi! Dar urciorul era de dirvală! Nu mă ostensim prea mult ce să-l fac. Si pe el ăia l-a atras mai mult! Om sucit! A coborît de la mine la șosea, a urcat în mașină și s-a dus. Mașina lui mi-a plăcut și-am făcut-o din pămînt.

— Si acum ce arzi?
— Oale, ce să arzi? Fondul Plastic din București a coman-dat gospodărie niște oale de pămînt. Au pretenții mari. Și gos-podăria mi-a dat mie sarcina.

Rise înecșor, puțin rușinat. I-am reținut expresia din clipa aceea și mi-am reamintit-o pe drum, în timp ce urcam coaste-le vestitului Deal Negru, dincolo de Rîmniceul Vilcea.
— Ce ziceți de Mitraș al nostru?

— Un om dat dracului — mărturisii Mirza. Asta, dacă nu se laudă, e chiar artist! Și este, am văzut eu cu ochii mei la Sibiu, la muzeu.

Și apoi, în timp ce se scurgeau kilometri pe șoseaua spre Bu-curești, mi-a povestit că fusese vreo doi ani tractorist la un S.M.T. în Bărăgan. În brigada în care lucrase, avusese ca tova-rășii, tineri din satul vecin, fii de colectivisti. La început îi privea cam de sus Trăiserii însă altfel de cum trăisese Mirza. Fii de fă-rani, legați suflutește mai strîns de locul natal. Mirza observa-se la ei interes foarte mare pentru ceea ce se petrecea dincolo de hotarul comunei, dar ca să le vină gîndul de plecare din sat, mai greu. Mai plecua unul-doi-trei. Restul însă... De ce ar fi plecat? Unii dintre ei au învățat mecanica la SMT și au ieșit tractoriști. Pe alții gospodăria îi trimisese la școli zootehnice. S-au întors în sat pasionați de creșterea vitelor. Ei, ai căror pă-rînti nu avuseseră în trecut nici o coadă de oie sau de vacă. Mulți dintre tineri făceau parte din brigada constructorilor: lemari, zidari... Apoi au apărut viticultorii, pomicultorii, api-cultorii și avicultorii... O sumedenie de noi profesioni, ca într-o mare uzină, fiecare interesant în felul ei, atrăgătoare. Și atunci lui Mirza i-a fost clar de ce acei tineri nu plecua în afara sala-lui lor decît pentru scurte perioade de timp, atît cît dura un curs de specializare într-o ramură a agriculturii. Învățau nu pasiv, cu aceeași pasiune totală cu care lucra acei olar tînar din Vlădești la miniaturile expuse în muzeul Brukenthal din Sibiu.

Îmi amintesc, dînt-o altă călătorie cu același camion, la Con-ștanța, de cunoștința cu un grup de scafandri tineri care lu-crau la construcția unui nou chei. Coborau pe fundul mării și primeau acolo blocurile de beton de cîteva tone greutate. Le di-rigau în apă la temelia viitorului chei. Ascultam, în căștile de pe barca specială a cărei aparatură modernă le furniza oxigenul, zgomotele fundului de mare. La un moment dat, fuses, în căș-tiile de ebonit a rîsunat un cîntec de malul Dunării. Omul se ajuta în muncă fredonînd un cîntec din copilărie. Era ceva deosebit, tîning seama de condițiile muncii sale, ceva deosebit tîning seama că acei cîntec nu rasuna în păpurișul fluviului, ci pe fundul Mării Negre. Cel care cînta purtase cu trei zile mai înainte în brațe un obuz scos de pe fundul mării, obuz rămas din timpul războiului înfițit în mîlii adîncurilor. Coborise a doua oară după el deoarece cînd îl scosese prima oară. Îl scăpa-se din mîini de frică. Nu făcuse războiul. Pe vremea înclășării mondiale nu știa nici să-l rotunjescă pe „a”. S-a întors însă pe fundul mării să culegă acei învelși al morții gîndindu-se la acei oameni de pe cine știe care vas care ar trece neștiutori pe deasupra.

În aceeași zi, un prieten mai vechi, Constantin Protopescu, secretarul organizației de bază de pe motonava „Transilvania”, mi-a povestit o întîmplare care merită relatată pentru semni-ficația ei. Această întîmplare avusese loc pe un alt vas, cu puțin timp în urmă, vas pe care Protopescu lucrase ca timonier. Și acolo fusese tot secretar al organizației. Ajunseseră la Alexan-dria, în Egipt. Tocmai se străduia să organizeze începutul noului an de învățămînt politic. Unul dintre marinarii mai vîrstnici, să-l numim Gulan, băuse cum lui l-uscăt și după ce s-a tre-zit, s-a făcut o ședință sindicală specială pentru el. „Onoarea” aceasta nu se mai „acordase” de mult vreunui din echipaj. Co-lectivul și-a spus părerea cu asprime. Gulan cunoscuse regula-mentul și se împăcuse cu pedepsa pe care o și știa.

— Dar pentru asta ce pedepsă să-ți dăm? — strigase un tînar care se făcuse loc cu coatele zgomotul pînă la mîna celor care conduceau ședința. Trînti pe masa organizației de grupa sindicală un vraf de reviste pornografice în culori.

— Eu sint propagandist, se întorsese tînarul cu fața spre adunare. Sarcina mea pe linie de U.T.M. este să-i pregătesc pe tineri pentru deschiderea noului an de învățămînt.

— Să fi sănătos, băiete! — rostise Gulan cu duh.
— Și dumneata să fii sănătos, tovarășe Gulan — nu se lăsa-se tînarul. Numai că te rog să nu-mi bați bețe-n roate. Eu sar-cina trebuie să mi-o duc la bun sfîrșit.

— Du-ți-o, necică, cine te împiedică?
— Dumneata! — strigase tînarul bătînd cu pumnul în vraful de reviste. La cîțiva utemiști am găsit porcăriile astea. Cică sint „prospecte”! Te-ai uitat în ele? „Barul Colorado vă invită la un steep-treap”. Ai acasă copii ca mine. Le-ai da la revistele astea în mînă?

Tăcere în toată adunarea.
— Nu răspunzi! Eu știu că nu le-ai da, ți-ar fi rușine. Dar ăstora de pe vas le-ai dat. Bun propagandist al „culturii” bur-gheze mai ești! Iată cum îmi pui bețe în roate.

Gulan se uita la mine speriat: „Spune-le tu, mă cunoști, n-am vrut, nu m-am gîndit, n-am vrut să iasă așa”. Nu m-am ridicat să-l apar. Trebuia să priceapă pînă la capăt gresalia. Concluzia: echipajul a hotărît că, tot timpul viitoarelor, Gulan sa nu coboare pe uscat.

Fusese ultimul drum pe care-l făceam la capătul celor două luni, la bordul aceluia camion condus de Mirza și Petrea Dabu. Străbăteam Bărăganul pe asfaltul șoselei care leagă Hîraluul Mării Negre de Capitală — și căutam să găsim puncte comune momentelor biografice ale tinerilor pe care le surprinsesem în drumul meu. Am spus că pe Mirza l-am aflat mecanic la auto-bază și elev al cursurilor școlii medii serale, iar pe Petrea Dabu, student la fără frecvență; pe Dumitru Șchiop l-am aflat trimis la Fabrica de faianță din Sighișoara pe cheiulua colecti-vului, în vederea specializării; elevul de școală profesională din Hunedoara frecventează acum cursurile unei școli de maștri și visează la cursurile unui institut politehnic pe care nu mă în-diosesc că le va urma în curînd; maistrul său are un alt ucenic, tot așa de pasionat de minunile tehnicii și electricității; pe cei doi tineri marinari de la Galați i-am însoțit într-o cursă pînă la Turnu Severin — mă uitaseră și nu le-a plăcut că le-am amîn-tit de clipa grea în care se aflaseră în biroul tovarășului Lazăr; inginerul Ovidiu Lungu se afla tot la Cluj, preocupat de plan-șeta pe care-și trasează gîndurile, concretizîndu-le în complica-te piese mecanice; marinarul Protopescu se afla în cursă cu „Transilvania” și n-am mai avut prilejul să-l cer îngăduință pentru a relata cele ce mi-a povestit într-o dimineață a ierții trecute; tînarul scafandru care cînta pe fundul mării lucrînd la cheiul nou al portului, termină acum ultimii metri la dana la care vor acosta gargouri oceanice. Nu poți fixa pe hîrtie des-tinele acestor tineri, ele sint în plină și vie desfășurare. A-mîntindu-mi pe rînd despre fiecare tînar în parte, îmi remem-oram de fapt itinerariul parcurs. Polteronica peisajelor și a san-ctiunilor republicane îmi stăruia în mîinte acum, cînd autocam-ionul străbătea în viteză seara de decembrie așternută peste întînderea cîmpiei. Amintirile mele despre tinerii tîntîlniți — aht de deosebiți, dar legați prin același sens major, cei al transfor-mărilor fundamentale socialiste — se strîngeau în arboreșcen-țele unei singure imagini: imaginea unui tîneret matur ca pre-gătire și educație, care și-a înscris cei mai frumoși ani pe spiră-la realizărilor anilor XX. „Momentul biografic” capătă astfel, în destinal de creștere și formare al unui tînar, semnificația unei naștri indisolubile și creatoare din complexul istoric al anilor noștri de construcție și desăvîrșire și socialismului.

SILUETE — Sculptură de P. BALOGH

CITITORUL (despre scriitor): Un ins ca mine si ca dumneata care-n loc sa-si vada de treaba, scrie.

SCRITORUL (despre cititor): Un ins ca mine si ca dumneata, care-n loc sa citeasca, vede de treaba.

SCRITORUL (despre critic): Un ins ca mine si ca dumneata, care-n loc sa-si vada de treaba citeste.

CRITICUL (despre scriitor): Un ins ca... nu, ca mine nu, ca dumneata si ca alti care-n loc sa citeasca, scrie.

CITITORUL (dragut): Dumneavoastra sintei autorul lucrării „Gazeta literară”?

SCRITORUL (sigur): Eu sint scriitor.

CITITORUL (lucid): Există două categorii de scriitori care ajung la anti-carat: clasici și clasici.

SCRITORUL (randil): Eu în care intru?

CITITORUL (seid): Există și a treia categorie: care nu iese din librărie.

POETUL (superb, către cititor): Nici nu știți cum arată un „Dicționar de rime”!

CITITORUL (imadest, ca orice perfid): Nici nu știți cum arată un „Dicționar” năr și simpu.

CRITICUL (aparte, despre scriitor): Dacă n-ai fi eu, nici n-ar ști ce-a scrie.

SCRITORUL (aparte, despre critic): Dacă n-ai scrie eu, nici n-ar ști ce sa fie.

DEBUTANTUL(revoltat): Nu-utelez de ce nu mă publică și pe mine. Doar e „Biblioteca pentru toți”!

CITITORUL (informal): Am auzit că anata un „Dicționar de rime albe”.

SCRITORUL (cu aglomer): Curind voi da la tipar ultimul meu volum.

CITITORUL (cu speranță): Ah, maestre, numai dacă v-ati time odată de cuvint!

DE-A CITITORII ȘI SCRITORII

SONETISTUL (indignat, către redactorii-șef ai unei reviste literare): Redactorii dumitale mi-au cerut să le scriu un sonet și mi-au atras atenția că nu înțeleg prea bine, zău, prea lung!

SECRETARUL DE REDACȚIE: Ce imperțență! Toamă dumneavoastră, colaborator vechi! Dacă n-ar ști că le potriveți cum trebuie, nici prea lungi, nici foarte scurte.

REDACTORUL-SF (impaciuit): Trebuia să veniți direct la mine, maestre! Vă tin la dispoziție și-o colană!

SONETISTUL se ia cu mințile de pâr și fuge lăsând pe masa redactorilor-șef

SONET DESPRE SONET

Vrea Violanta un sonet, mă rogă!

N-am fost în viața mea mai la strimtoare:

Sonetul, căci, măsura versului are.

Din care patru e-au și scris... În saga

Mirra că rima vrea la fit să tragă

Sis la jumatea strofei următoare:

Terțina-nli s-o vad eu cum apuce

Că de calten nimic nu mă mai leagă

Cale pragu-acuma și-n terțina primă:

Cred că-n năsit eu dreptul, pasămite.

Căci nun drept colorat această rimă

Trec într-o doua și presint răsplata.

Cu teșne versuri sint pe isprăvite...

Am năpne! Numkati: sonetu-i gata!

(Lone de Vea, Un sonetu me mandă hacar Violante...)

R. V.

Să tot fi fost miezul nopții când băteam sfii la ușa maestrului Romulus Vulpescu pentru a-i solicita un interviu. (Stimat de prieten și hult de fri-zeri, Romulus Vulpescu, prietenul anticarilor, trăiește într-o casă liniștită — numai un etaj — de pe Calea Văcărești) și da jos din mașina 31 în stația Leninu. Intentionat îmi alesesem ora aceea, oarecum înaintată rotundă — 12 din noapte, cum spuneam — sperînd să-l prind pe maestrul în acea stare de oboseală care-l face pe om lăcăr și expeditiv. Pentru că se știe, la un interviu cu Romulus Vulpescu, problema care se pune nu este: ce să-l mai întreb, ci cum să-l mai oprești din turul, ca să folosim o ex-brește la domniei-săle, care înseamnă: țara, a conțura, și da acul, a face „rul de orizont al unei chestiuni. Fie că maestrul aflase de vizita mea, fie că nu, cert e că l-am găsit la masa de lucru. Studia. Mai precis — citea în șapte limbi simultan (latină, germanică, italică hispanică, belgică) din rara carte intitulată: „Mundus Symbolicum in Emblematum Universitate, formatus, explicatus, tam sacris, quam profanis subditivibus ac sententiis illustratus: subministrans oratoribus, praedicatoribus, academicis, poetis & innumera conceptum argumenta” — idiomate italice conscriptus a reverendissimo domino D. Philippo Picinello, mediolanensi, canonico regulari laterani, Abbate, Theologo, Lectore, Predicatore, privilegiato... (urmarea titlului în numărul viitor).

Cînd am intrat eu, tocmai ajunsese la pagina 683 Miraculum hispanicum, caput XV, col. II, § 163.

Maestrul m-a primit cu binecunoscuta-i ospitalitate, m-a invitat să iau loc...

R.V.: Nu acolo. Pe scaunul acela e o raritate bibliofilă din anul 1530... nu o posedă nici Academia, nu sta pe ea... nu, nici aici, e ediția princeps Baudelaire... Aia e o hartă pe pînă a Imperiului austro-ungar (Post-und Vorpans-Karte von Ungarn und Sibien-birgen nach den neuesten Quellen gezeichnet von V. Grimm) din 1836...

Pînă la urmă, după ce mi-a atras atenția că nu mă pot așeza nici pe pictura lui Mihai Vulpescu am rămas în picioare, știind că de la un maestru poți învăța multe, în orice poziție ai sta. Se pare însă că precizia mea a dat greș. Pe fața, sau mai bine zis pe pomelii chipului exegutului lui Villon, nu se citea nici cea mai mică urmă de oboseală, cu toate că maestrul, după cum însuși mi-a mărturisit-o, nu se ridicase de pe scaun de 34 de ore, lucrînd fără întrerupere. Convertirea s-a legat ușor, ca între omul stîmb și cel care-l stîmbează.

R.V.: Ce mai faci, dragul meu! m-a întrebă el — cum ziceai că te cheamă?

Mi-am rostit cu o voce timidă, numele.

R.V.: Stai! — mă întrerupe maestrul. Să nu-mi spui cu ce te ocupi, că voi afla îndată.

Și cu o repeziune uimitoare pentru vîrstă sa înaintată, dacă ar fi să o judecăm după mustăți, s-a aplecat și a

INTERVIU CU MARIN VULPESCU

scos de sub pat un fișier. În timp ce răfoia fișele, buzele domniei-sale murmurau:

R.V.: Popovici... Bănăceanu... Titus... Peltz... Brebreanu... Liviu... Vasile... Sadoveanu... Marin... Marin ziceai că te cheamă? Așa... Stamatiad... Stoian... A, uită... Sorescu.

Îl văzui întorcîndu-se la față...

R.V.: Mda... măta ești cel care...

Dar oamenii de talia sa nu se supără. În clipa următoare maestrul și uitase că i-am închinat o parodie și îmi solicita cordial o țigară.

Cu toată bunăvoința ce mi-a arătat-o, mă aflam, mărturisesc, în incurcătură. Nu îndrăzneau să-l pun nici o întrebare, pentru că, om al Renașterii, Romulus Vulpescu se prezintă ca o mare enciclopedie pe care te-ifică s-o începi din cauză că e prea mare. Mă gîndeam chiar să las totul baltă. Să plec acasă și să rog redacția să-mi încredințeze lui Petru Vintilă sarcina luării acestui interviu. M-am răz-

ză vis-à-vis de fenomenologia educa-rării impenitente a gloselor absonse, împetrate ireversibil în doleanța de-bușului teratologic. Boazeriile sor-dide...

Eu: Stai, maestre, e clar...

El: Stai, să termin... deci boazeriile sordide emasculează ancilar bizariile toride.

În continuare maestrul a dezvoltat această prețioasă idee, care vestește limbajul prețios al unor critici. După care, venind vorba despre teatru, s'abstrax cu sagacitate caracterul ancilar al unor piese de teatru:

El: Mi-a plăcut foarte mult „Idila în șisfar”, fapt dramatic în două tablouri de un tinar consacrat și cărui nume îmi scapă. Este memorabilă scena în care eroul, un ins complicat la modul prousto-kafkian, contemplîndu-și piciorul, capătă deodată conștiință de sine, ca individ și „eu”.

Cu aceasta, problemele oarecum ge-nerale fiind lămurite, am trecut la ci-

teva întrebări de un caracter mai res-trins.

Eu: Citiți personal toate cărțile despre care scrieți?

El: Numai pe acelea pe care nu le traduc.

Eu: V-am văzut participînd adeseori la sedințele cenaclului „Labis”. Cum v-a ajutat acest cenaclu să creșteți?

El: Am început să public mai des la „Secolul 20”, a cărui redacție se află ușă-n ușă.

Maestrul se exprima colorat, arun-cînd peste limbajul obișnuit pasta grosă a talentului său plastic, funduri de tuburi de culoare ce-i prinosese de la tuleriile și desenele proprii, pe care cu multă bunăvoință mi le-a arătat. Căci maestrul Vulpescu este, ca Rabindra-nath Tagore, și un mare pictor.

El: Toate sint autoportrete, începînd cu autonulid de la doi ani și jumătate, din perioada roză și pînă la autobustul din perioada proză. După cum vezi, ca și în alii dintre pictorii contemporani, omul și problemele sale majore se află în chiar centrul preocupărilor mele plastice.

Eu: Acum dacă îmi permiteți să în-

teru în laboratoriu dvs. de creație, vă voi pune o întrebare particulară. În ce măsură prezența bărbii dvs. vă face să fiți recunoscut ca scriitor? Vă pun această întrebare întrucît și eu intenționez să ies din anonim.

El: Purtarea bărbii e o obligație etimologică! (Lat. barbatus — vom. bărbat).

Pentru că maestrul are răspunsuri pregătite la orice fel de întrebare, am încercat, să-l derutez, punîndu-i întrebări foarte disparate.

Eu: Ce e viața?

El: Viața, cum se spune și în „La-rousse”, este „rezultatul jocului organelor concurend la dezvoltarea și la conservarea subiectului”.

Eu: Ce e amorul?

El: Amorul este un substantiv com-mun, neutru (sau ambigen, cum în mod greșit îl numeau gramaticii dinainte), masculin la singular și feminin la plural. Exemplu: UN amor — DOUA e-moruri.

Eu: Ce părere aveți despre dumnea-voastră?

El: Despre mine am o părere, în general foarte bună, cu anumite rezerve, cînd mă consider excepțional.

Eu: Dar despre mine?

El: Pe tine te consider singurul tî-năr cu viitor, ai stofă, dragă... Cum spuneai că te cheamă?

Eu: Pofțiți fișierul...

El: Multumesc... Sorescu... Și chiar faptul că ai venit să-mi faci interviul dovedește că îți să te orientezi, ai ochiul cîmpului și celelalte. Perseve-rează pe acest drum. Vino cît mai des pe la mine și-ți prevăd un viitor frumos.

Pe maestrul Vulpescu (trebuie să-l ascultîți cu creionul în mîna. De la el înveți tot timpul. Mîntea sa lucrează continuu, parcă ar scăpa perpetuu chibrite (de export), luminînd coltoa-nele cele mai întunecate ale științei li-teraturii; cînd vorbește, ai impresia că în fața ta se află o bibliotecă mare, cu barbă.

La un moment dat cînele maestrul-ui lătră de ora 3, anunțînd sterturile și jumătățile cu hămățiri scurte.

„Am plecat ducînd cu mine ima-ginea de neuitat a acestui bărbat in-telept, cum se nase o dată la o mie de ani la Oradea (maestrul s-a născut la Oradea). Prin lacrimile care-mi dădu-seră la faptul că maestrul se învredni-cise să meargă personal cu mine pînă la poartă, am zărit, pe zid, gaurile suruburilor, unde posteritatea urmează să-i pună, cînd va avea timp, o placă comemorativă... Din stradă m-am mai uitat o dată spre casa domniei-sale; lumina tot aprinsă. Maestrul se așezase deci, din nou la masa de lucru, reluîndu-și absorbanta lectură în șapte limbi, conchimenit, la acea carte rarisimă și vecchisimă „Mundus Symbolicum in Emblematum Universitate” etc, de a-colo unde-l întrerupsesem, adică pagina 683 „Miraculum hispanicum, caput XV, col. II, § 163.

Romulus Sorescu

CRONICA CENAACLULUI „N. LABIȘ” p. conf. Nina Cassian

„Deschid ședința patruzeci și șaptea și sper că n-o să tină toată noaptea...” (rostește sincer Barbu Eugen, stîrînd, în iclul lui, mai mult antren).

„Citește Anastase Panăsură, poemul „Dacă am sau n-am măsură”.

— Nici unul dintre noi nu e perfect. A fost odată un lucru și mai trist, cînd alt coleg... — Va rog, la publicist!

— „Eu, cam alina am avut de spus.

— Mai e vreo contribuție de-adaș? Vreți să vorbiți, tovarășe Axente?

— „As remarcă doar cîteva accente. De pildă, Cosmopol. Acesta pare a fi o vrednică preocupare a tinerilor. Setea lor de zbor le face-adesea versul mai sonor. Desigur, sint destule stîngăci (poetu-i tînar: le va depăși), cuvinte mari, rostite cam în joaca (poetu-i tînar: o să-i treaca) sau meditații pseudo-nitelepe (poetu-i tînar: o să se îndrepte)...

(citește poetul)

„Spre stele mă înalți neteru. Sint cînd ciclon, cînd curcubeu. Și mari planele colosale Ma-nconjură și-mi dau tircoale. Eu zbor, căci zboru-i sensul meu, fiind ciclon sau curcubeu”.

(apluaze)

(scurtă pauză respectuoasă)

— Tovarășul Axente-o rezumat cșenta din poemul prezentat. Propun să-i dăm cuvîntu-n continuare tovarășului Valentin Mardare care ne va citi o scurtă proză intitulată „Pătălgica roză”.

(citește poetul).

— Vă rog să vă înscrieți la discuții... Cum vă numiți? — Teodorescu Null.

— Pofțiți — Gîlesc, și n-am de ce s-o neg, că în poem, e-un univers întreg. Poetul are suficient elan și zice chiar că este uragan.

(din sală)

„In dimineața aceea, Filip se trezi cu un sentiment turbure. Odaia mai păstra ceva din neorinduiala scrii treacate, cînd el și prietenii lui sărbătoriseră revelațiun. În amintire, îl stăruia chipul lenii, îmbujorat, și senzația ne-plăcută că o jîgnise, spunîndu-i că are obraji ca două pătlăgele roz. Desigur, el avusese cele mai bune intenții, dar abia acum își dădea seama că, și de asta dată, ca și în alte im-prejurări ale vieții lui, nu găsisse calea cea mai potrivită de a și le realiza

„Pătălgica roză...” în gînd, incitad, de zeci de ori... „Pătălgica roză...” Din ziua aceea, Filip deveni un altul!”

(apluaze)

„Ciclon!” — Mă rog, Oricum ar fi, e-un vînt care-a pornit de jos, de la pămînt. Are imagini foarte, foarte clare și pe aasupra multă-nădărmare. În tot ce-a scris, denotă un elort. Deci, personal, eu mă declar de-acord.

„Anunț că la cenaclul următor citește un poet și-un prozator: Poemul se numește: „Focșei loc” iar proza: „Un chibrit și un chîștoc”.

— Altăceva?... — Solaciu Cornel.

„Ce s-o citi tu mi-a plăcut de tel. Poetul vine și înșiră basme și e ameinitat de pleonasm. El zice „mari planele colosale” ce, ba- „inconjură”, ba-i „dau tircoale”. Cit despre tîlhu-necia cu „măsură”, de bună seamă, ce mi tura-vura, că-i o aluzie cam lătră tact la versul liber și la cel exact. Chiar dacă stihurile-s numai șase, poetu-ai face bine să se lase. Și pe-urmă, ce înseamnă via „zbor”?

„Aplauzele voastre le consider Semnalul pentru ora de închideri” (rostește Barbu, vocea lui domoală, cu-o foarte pronunțată pliciteală).

„Anunț că la cenaclul următor citește un poet și-un prozator: Poemul se numește: „Focșei loc” iar proza: „Un chibrit și un chîștoc”.

— Altăceva?... — Anelia Nastrăpă.

Tovarășul al cărui nume-mi scapă și care a vorbit năimeia mea, uită că arla este foarte grea. El dă mereu cu banda în colegii uitînd că, uneori, stoi omi întregi pînă să laci un vers... dar-mite, șase!

Gîlesc că-s atitudini rusinoase. Chiar dacă unii barzi sint mai amenici... — Tovarășă, vă rog, lăra polemici!

— Dar nu polemizez! — La obiect!

R.V.: Solicitarăm Ninei cu p. conf. Elaborarea sus-citatiei cronici, Dorind să evităm protestul fonf Al blîndei tagme de confrăți ironici, Rostind: „Munciti cu spor și la stup Fin'că v-animă spiritul de grup!”

REVISTA

— DE-A FIR A PĂR... —

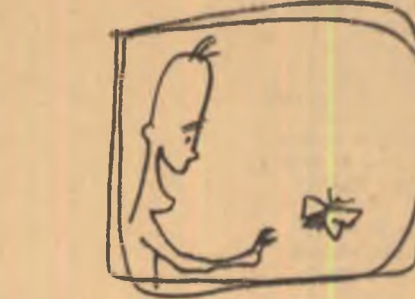
Un dialog critic înversunat a publicat „Viața românească” între I. N. Tertulian și Ov. S. Crobălniceanu; 2. Ion Oarcășu și Ion Lungu; 3. D. Micu și N. Manolescu; 4. Al. Piru și G. Ivascu. Deocamdată tonul este urban. Sperăm că nu va degenera (sperînd în dreptățile și de fapt că „Viața românească” nu ține să devină o revistă a tinerilor).

Iar în „Tribuna” Dumitru Mircea a început publicarea unor fragmente din noul său roman intitulat: „Chifla albastră”.

P.S. Intrucit am fost suspectați de subiectivism în elogiile pe care, în repetate rânduri, le-am

Cum această publicație are nevoie de un critic literar, (pe bună dreptate sesiza asta „Scri-sul bănețean”) tovarășul Paul Georgescu a anun-țat că-și va muta cronica din „România liberă” în „Informația Bucureștilui”.

Nu înțelegem de ce redacția revistei „Tri-buna” a ținut cu tot dinadinsul să-i smulgă lui Al. Căprariu o declarație prin care acesta se an-gajează să nu mai publice de acum înainte de-cit „literatură științifico-fantastică”, renunțînd definitiv la unele sale (critica și poezia).

Tot în „Tribuna” am citit, de data aceasta cu satisfacție, un articol redacțional de o pagină în-tregă în care se formulează critici la adresa co-laboratorilor clujeni, dîndu-li-se mereu exemplul pozitiv al scriitorilor din București (sperăm că această preocupare nu va deveni ostanță. „Secvențele” publicate în ultimele sale numere abundă în laude adresate „fașului literar”, „Scri-sului bănețean”, „Lucașăruului”, „Gazetei lite-

adus unor materiale din Gazeta literară, refu-zăm să semnalăm aici părțile sale pozitive pen-tru a nu fi acuzați de apologetism, tîmîietorism, ca și de neseriozitate.

Marea indignare care l-a cuprins pe Marin Sorescu făcînd o inspecție inopinată în cîteva cartiere măr-ginașe ale literaturii.

Dramaturgi, scriitori, și poeți: vigilenți!

Drepti! Să nu cîrtească unii macar:

Cu tîra spre viață! Este timpul să facem inspecția de dimineață.

Nu se mai poate!

Nu-i altă cale!

scriitori, și poeți: vigilenți!

Să nu cîrtească unii macar:

critic literar.

sarcină de mare folos

buzunarul conștiinței pe dos,

arătîndu-le-n fața casurub,

pe figură și să-i azvîri

de turul pantalonilor din literatură.

Teși, mă, printre oameni! lasă manuscrisul tău moțea!

Sau vrei să te trag eu de urechi

Aici în fața istoriei?

Atno să stăm de vorbă nîm!

scîmpul meu poeziei!

Te în loc să se scrie

apozice nouă, ne scrii 9

poezie Al nostru e pentru noi

acost dîta

cașpă Dramaturgie, ia tî-te-ncoace!

Îți place? Ce-i teancul acesta nedesîdcut?

Sint pîșce de teatru sau piese-rebut?

„Ai tăcut tu o seclîne prin Azi?”

Cititori-și dau coate: cîc s-ar fi sîrecuța!

printre noi două-trei pușlamale.

Sint aci niște geambasi

lăcători de poezii.

Niște colcari cu buzunarele estî hundu!

sacului, delapidatori din prestigiu!

poeziei si al teatruhi.

Dramaturgi!

CRONICA LITERARĂ ÎN CITEVA LINII ȘI CITEVA CUVINTE de Dumitru Solomon

Un veteran care a citit schitele lui Al. Ivan Ghiliu ca subiecte din primul război mondial ne-a trimis fotografia de mai sus, datînd din perioada respectivă, cu rugămintea de a-l identifica pe prozator...

În mai multe cronici literare, Ov. S. Crobălniceanu a militat pentru „miza mare” în literatură; unele erau (citește: reviste) tele susțin cu redutabilă critică și B. acunșu faptul că joacă pe o singură carte...

În lectură cu ultimul volum al lui Nicolae Stoen, cititorii se întreabă nedumeriți: dacă o „șisă personală”, de ce a făcut-o publică?

Se spune că recentele „cîntec împotriva morții” vor fi urmate de altele „împotriva av-lușei critice”. Poetul Eugen Ibeleanu n-a dat pînă în prezent nici o desmîntare.

REVISTELOR

... ÎN RĂSPĂR

„CINEMA”:

„E un salon în care toți discută și rid meru. E viață, e mișcare — Dar nici un zgomot... Fermecată pare Societatea asta surdo-mută. Alături o cucoașă se frământă. A enervat-o liniștea ciudată Din lumea „celor care nu cuvântă...”

(C. Topirceanu, La cinematograful mut — Parodii originale. Buc., 1915, p. 10).

„LUCEAFARUL”:

Titlu am. literatură ce-mi mai trebuie!

„SCRISUL BĂNĂȚEAN”:

„Șie să fie? — Șie să fie? Iacă-n țirg minajerie!

Lupi, urși, mițe, oi, corneuc, Fel dă fel dă joavini sluce.

D-elea gîbe, d-elea relie, Feri-mă, Doamne, dă iele!”

(Victor Vlad Delamarina, Al mai tare om din lumie — în Doi scriitori bănățeni, Craiova, Sc. Rom., I.a., p. 5).

„TEATRUL”:

SPICUIRI DIN REPERTORIUL CLASIC ȘI CONTEMPORAN, ORIGINAL ȘI UNIVERSAL Franțuzii — comedie de Costache Făcăș. Mult zgomot pentru un plic — comedie de William Shakespeare.

Menajeria te strică — dramă de Tennessee Williams.

Blestematele simptome — comedie de Eduardo de Filippo.

Corabia cu un singur cititor — dramă de Dan Tărbilă.

Sonet pentru o matusă — farsă de Sergiu Fărcășan.

„URZICA”:

„Urtica dioica, plantă ierbacee, acoperită cu peri urticani, din fam. Urticaceae [...] Crește prin locuri cultivate și incolte, prin păuiri, pe lângă garduri, dărinături, șanturi și prin grădini. Urticile tinere fierte sunt comestibile primăvara.” (Zach. C. Panțu. Plantele cunoscute de poporul român. ed. a II-a, București, C. Sc., 1929. pp. 328—327).

R. V.

ERATĂ

În aceste două pagini interesante s-au strecurat dintr-o regretabilă neglijență câteva greșeli destul de mari. Prima: în loc de Romulus Sorecu și de Marin Vulpescu se va citi cit mai repede pentru a nu se produce confuzii Marin Sorecu și Romulus Vulpescu. A doua: dintr-o regretabilă eroare de număr telefonic, căutându-l pe B. Gănescu, un redactor al nostru a comandat caricaturile din aceste pagini unui critic literar, DIMITRU SOLOMON, care a făcut imprudenta să și execute comanda. A treia și cea mai gravă este aceea că aceste două pagini de umor au fost încredințate unor oameni serioși: ROMULUS SORESCU și MARIN VULPESCU.

Un publicist perfid (bănuim cine, dar sîntem cavalerii: mai vine el cu poezii...) a imprimat în mod ilegal și diabolic niște cărți de vizită ale unora dintre colaboratorii și redactorii noștri. Considerăm acest obicei retrograd (practică scumpă fanților de salon care n-au de lucru), cu totul reprobabil. Vîrîndu-le într-un plic, le-a expediat pe adresa „Luceafărului”, semnînd anonim cu pseudonim, ca o dovadă în plus a fugii de răspundere, proprie celor care uzează de asemenea subterfugii desuete.

Umblînd cu procedee machiavelice, exacerbînd ilogismul oniric, delectîndu-se cu o sintaxă abstruză, ticluînd caracterizări fără haz, abuzînd de onomastici absurde, împingînd pînă la consecințe paroxistice maliția perversă, jalnicul mystificator — mistic ratat! al rebusismului decrepit — a încercat să ne deruteze, anagramîndu-ne. Dar a dat greș. Nu i-am făcut jocul. Refuzăm a ne preta la descifrarea elucubrărilor sale de un gust dubios. Le publicăm, pentru că noi nu colocoșim nimic, și nici măcar scrisorile cititorilor. Cu sobra obiectivitate ce ne caracterizează, le adăgăm în extenso, cu prescurtările de rigoare, o epistolă încalificabilă — degustătoare tentativă de diversivne eșuată — niște prolegomene în care se face, într-un chip degradat, paradă intelectualistă de enciclopedism ocazional, agonisit de prin cine știe ce „Larousse” ori alt „British” ieșit din uz. Ne abținem de la orice fel de comentarii, nu înainte de a ne spune răspicat și laconic opinia: Urft, foarte urit! Atît. Căci noi, cînd avem de luat o altitudine critică și deschisă, nu ne pîtim buluc sub apelative de imprimat, ci semnăm fășș ca acum, cu numele care e trecut și-n buletin.

N. B. Rugăm pe cititorii noștri (care n-au obligații de politețe profesională) să vestejească pilduitor — dînd curs indignării sincere de care nu se poate să nu fie cuprinși — astfel de practici oribile și incompatibile, deghizate sub haina de bal mascalat a așa-numitelor glume de Anul nou. Se sperăm că anul an le va curna radical. Glumele trebuie să fie serioase, constructive și tipărite organizat în organuș satiric de resort.

TUDORACHE ROTAROI

Ajutor de redactor stagiar în probă

Stimați confrăți,

Luauți aceste șarje amicale drept ceea ce sînt. Tratați-le ca niște oameni de

CĂRȚI DE VIZITĂ

ILIC J. CECIL Morum turc e lauz 8-3-8-7

Coconul MIHAILA V. GALEȘU Sunt pudice icrele acre 5-9-6-2-10-2-7

TARELE R. PAR Ca tîlc: Ioviri 2-5-8-7

SPOROVAN CURBETEA A pornit vidul 6-8-8-3

Lord ADMIR L. RUINĂ Un omor comis cu tact 7-7-10-3

ARTUR PRONOSTIC Era sadic. E monstru 5-7-8-10

Am vrut prin nume să-ți deretez Să-ngror, pînănd puțin cosmetic: Te iritași ca un... poet! Uitănd al glumei sens estetic, Ți-ai dat, prietene, în petic.

DEGERACIO N. TULPANITUI Versul a roșit 6-9-6-2-9

FESTELICA A. EMOTIVU Proză 7-10-5

PORCELLO S. MORAVULUS Omul a turuit obscur 7-8-8-11

R. V.

spirit și, ca să vă menajați obiectivitatea, apreciați-le fără patimă înainte de a purcede la identificarea propriei „cărți de vizită”. Dacă unele sînt prea crude, minșiași-vă cu ideea că pentru fiecare „bristol” am abandonat 5-6 variante anterioare și mai usturătoare! Dacă vreunul dintre voi se simte ofensat să figureze printre cărțile acestui șoc de societate inocent îi previn indignarea cu un citat din Cincinat (prin 1925): „Scriitorii contemporani au fost prinși mai toți în cite o epigramă. Cu unii sunt atît de legați azi, încît, zău, n-aș vrea să-i mai supăr. Unul mi-a trimis vorbă că dacă va figura în volumul de epigrame... Am scos epigrama și am înlocuit-o cu aceasta:

Ți-am scos epigrama cu greu, Dar, totuși, ce vană mîndrie... Aveai un prilej să se știe C-ai fost cineva-n timpul meu”.

d. conf. GRAMĂȚICUL A. AN.

Baron VERGU VIRILU Bocanc sterp 5-5-10-7

ALBION D. ROIU Ostiul tare darnic 3-4-5-7-7

BAZAR PUNTEȘ Noul far ceșos 6-9-8

MICRONEL R. TIRLIC Arbitru stău 5-5-9-7

SUGHIT ORGUEIL Le repetă hodronic 3-8-6-2-10

Să văd eu pe scenă cum plesnește o venă a prezentului viu... Iaurt și rachiu e în inima eroilor tăi. Hei! Hei! Hei! Pina cînd o să ne ndopi cu aceleași intrigi roase de carii, răsunătoare. O s-aducem la teatru magarii să te-aplaude ei cu urechile. Frumos îți stă? Știi tu ce-i inspirația, mă? Eu — spun acum răspicat — nici aerul nu îl respir neinspirat. Mdsor loată ziua cu pasul a vieții hărtă, cat țoul. Și seara acasă m-asteapță pegasul, lîngîndu-mi stîloul. Aș vrea să mă culc, dar hîrtia nechează, cere o lavă din fărâșcile inimii: rafia. De-aia eu scriu: lmi dictează Viata — inspirația Ea stă aici pe genunchii mei, strîngătoare, și răsularea ei mi-aburește hîrtia. De aceea liicare cuvînt ce-a leșt prin virtut ascuțit de condei e slint. căci a lost rotunjit de buzele calde-ale ei. Eu nu am nevoie de rimele rare, cu greu căluate prin dicționare semețe — Aceste sînt ouă clocite, ciordile din ale limbii coteșe, Rimele mele — da — toate cu salba sunetelor la git, sonoră, vin nechemate, cum lotele mari vin la horă.

...ȘI VICEVERSA!

Ion Lungu despre Vasile Rebreanu:

„Vasile Rebreanu este un scriitor sagace, cu foarte reale posibilități de dezvoltare. El are darul povestirii frumoase și mai cu seamă posedă acea aptitudine destul de rară la tinerii scriitori de a întui exact „cuvîntul” ce exprimă adevărul.” (Tribuna nr. 15)

Vasile Rebreanu despre Ion Lungu:

„Ion Lungu este un critic sagace, cu mari posibilități de

rești, de a întui exact „cuvîntul” ce exprimă adevărul.” (Tribuna nr. 16)

5. Damian despre Corneliu Leu: „Corneliu Leu etc”:

Corneliu Leu despre S. Damian:

„O imputare: Orizontul criticului pare totuși destul de restrîns față de fenomenul literar. El pedalează cu insistență pe cîteva cărți, pe cîteva scriitori, restul numelor și al lucrărilor apărute formînd în carte un fel de figurație.” (Luceafărul, 14 septembrie 1963)

Victor Felea despre Leonard Gavrilu:

„Temutul critic face observații judicioase și evident interesante în legătură cu poeziile „Colt de streajină”, „Crenșii inverse”, și „Bombeau de timp”. Numai că poeziile acestea atribuite subsemnatului nu sînt ale mele, ci ale lui Aurel Gurghianu, Dimitrie Stelaru și, respectiv, un articol autoric al lui Leonard Gavrilu.” Fănuș Neagu despre Corneliu Regman:

„Cîteam articolul „Ciudățeni în proza unor tineri”. Afară vremea se ținea cu o căteva fată. Criticul avea unele rezerve în legătură cu o povestire a mea. În Bărgan batea un vînt de se spul-

berau roțile de sub tren. Să mor de-o să-mi mai calces picioarele prin paginile „Luceafărului”!

Ion Lăncrănjan despre N. Manolescu:

I. Cronica lui Nicolae Manolescu la cartea mea „Cordovanii” nu mi-a plăcut. II. Cronica lui Nicolae Manolescu la cartea mea „Cordovanii” mi-a plăcut.

Mazilu despre Dinu Săraru:

Am citit cu mare plăcere critica întemeiată pe care talentatul critic Dinu Săraru a aduce volumului meu de versuri. După ce am terminat lectura, am stat chiar cîteva timp meditănd, savurînd — a-

cesta e cuvîntul — observațiile sale aspre desigur, dar foarte la obiect. Aveam de mult impresia că nu prea îmi reușește poezia (ca și teatrul de altfel), dar confirmarea adusă de tînarul critic mi-a mers la inimă. N-am realizat nimic și e foarte bine că sunumitul critic face publică, cît mai publică, această deficiență a mea. Ceea ce mi-a plăcut mai mult în cronica lui Dinu Săraru este finețea cu care literalmente mă desființează, spunîndu-mi lucruri foarte grave într-o formă delicat-suavă.

Ion Bănuță despre Matei Călinescu:

Matei Călinescu îți spune franc, în față, ceea ce are de spus, deși manifestă întotdeauna reticențe, oprindu-se la mijlocul intenției. Dar, pe de altă parte, el dă dovadă de o îndrăzneală foarte mare, cu toate că nu prea uzează de această calitate a sa. Meritul său o că nu se învîrte în jurul cozii.

Marin Preda despre Paul Georgescu:

Mi-a ajuns la ureche știrea că Paul Georgescu pregătește un volum întreg despre umorul de care așa da dovadă în romanul „Risipitorii”. E drept, eu m-am plîns cîndva de faptul că nici un critic nu a sesizat umorul din „Moromeții”. Dar a scrie o carte întreagă despre umorul „Risipitorilor” constituie din partea criticului cel puțin o... risipă.

- EUGEN BARBU, cronica nicaur sportiv. ION DODU BALAN, istoricul literar. ȘTEFAN BANULESCU, prozator. MARIN BUCUR, istoric literar. ION GHEORGHE, poetul și redactorul. CORNELIU LEU, criticul muzical. MIHAI NEGULESCU, poetul și cronicarul de cenaclu. AL. OPREA, criticul literar.

Cheia „Cărților de vizită”

- ADRIAN PAUNESCU, poetul vorbitor. DIMITRU SOLOMON, cronicarul dramatic. MARIN SORESCU, parodist necruțător. NICULAE STOIAN, poetul categoric. DRAGOȘ VRINCEANU, poetul și literatul. VIOLETA ZAMFIRESCU, poetă. ROMULUS VULPESCU, umoristul colaborator.

După un periculos „joc cu moartea”, din care s-a ales cu cîteva răni din partea criticii literare, Zaharia Stancu a ieșit nevătmă din „pădurea nebună” și... aproape „descult”.

„Vîntul de seară” a purtat o nouă melodie de Nicolae Tîlc: „un vals pentru Mariaica”. Se așteaptă cu nerăbdare schimbarea plăcii.

După un pantagruelic „prînz de dominică”, cu prilejul căruia Eugen Barbu a mîncat un număr mare de critici și scriitori și cîteva echipe de fotbal cu tot cu antrenorii lor, prozatorul și-a lărgit „xropa”.

La îndemnul Ninei Cassian: „Să ne facem daruri”. Al. I. Ștefănescu a răspuns printr-un dar de cinci ori mai voluminos: romanul: „Al cincilea anotimp”.

Debuturi în proză

„Anul prozei” la revista „Lucafeărul” a avut, în 1963, în privința debuturilor, mai puține luni în calendar decât 1962, care cu născușe apariția a numeroase lucrări, o seamă din ele remarcate de critica literară și receptate de edituri. (E.P.L. pregătește un volum de nuvele, povestiri și schițe semnat de George Bălișă, iar Editura tineretului o cutegere de schițe înalte de Horia Pătrașcu — nume premiate anul trecut de revista noastră).

În ansamblul prozei și publicisticii „Lucafeărului” din 1963, al cărui „miez” l-au susținut lucrările semnate de scriitorii tineri reputați precum și de unii autori din „generația de mijloc” (în ordine alfabetică: Paul Anghel, Manole Auneanu, Ion Băieșu, Ion Brad, Ion Lăncrăjan, Corneliu Leu, Remus Luca, Ștefan Luca, Fănuș Neagu, Nicolae Mărgăreanu, D. R. Popescu, Ilie Purcaru, Vasile Rebreanu, Ion Rușe, Pop Simion, Al. Simion, Marin Sorescu, Nicuță Tănase, Eugen Teodoru, Sorin Titel, Nicolae Tic, Nicolae Velea, Haralamb Zăncă ș.a.), — în acest ansamblu nu se poate spune că au fost „incercate” mai puține nume de debutanți decât anul trecut. Nu vom risca să susținem că revista a găzduit în paginile sale manifestarea viguroasă și consecventă a unui talent de debutant cu indicii certe de maturizare artistică, mai ales că un astfel de talent n-a fost recunoscut cu atare de critici — dar se poate vorbi totuși de un „concurs” mai bogat de nume decât anul trecut, cu voci mai puțin formate poate, dar mai deosebite între ele. Mărturie redactionale susțin că în genere „manuscrisele” de debut, sosite la redacție în cele 965 zile ale anului 1963, au fost de un nivel mediu mai bun decât înaintea, dovadă eferveșcentă în abordarea temelor actuale, cu o mai variată gamă de procedee. De regretat e că, în multe cazuri, semnele talentului (vorbind de lucrările nepublicate) s-au arătat înecate fie de influențe literare nemastice încăcșun (fenomen normal, până la un punct), fie — mai rău — tributarea rețetelor acelor literaturi mediocre care mizează abii „au mai puțin abil, problematica și modalitățile literare contemporane reputeate. (Privind a-cest ultim caz, un „panoramă” asupra prozei de debut, rămasă în manuscris, ar putea aduce dovada că unele deficiente ale prozei semnalate de critici la unii autori cu oarecare circulație de proză și de editură — se manifestă ridicate la pătrat în depozite de lucrări ale începătorilor, aflate în sertarele redactionale).

Dar ceea ce interesează aici e altceva, a-nume care parte a lucrărilor care au depășit într-o bună măsură inerentele începătorilor.

Parcurgând catalogul debuturilor apărute în revista, se observă că titlatura „Un nume nou” nu prea a figurat la proză, ceea ce a produs probabil nedumeriri în rindul debutanților (obisnuiți în ultimii doi-trei ani să primească mai repede acest botoz, chiar dacă ulterior nu-l mai onorau prin confirmări). S-au publicat lucrări meritorii ale debutanților, dar luându-se în seamă finuta atinsă pe această literatură în anul trecut, precum și ambianța exigențelor literare actuale în genere, s-a considerat, mai ales în privința prozei, că o mai atentă și mai activă observație asupra desfășurării debuturilor, în scopul dezvoltării lor spre maturizare, ar putea evita riscurile suprafețialității care, se știe, au adus, nu de puține ori, rezultate neferice. Simpla răsfățare a revistei poate arăta că — fără a folosi în mod expres titlatura de certificat — o schiță, o povestire sau un grup de lucrări semnate de un nume proaspăt sau de nume mai puțin frecvente, au fost paginate alături de condeie mai cunoscute. Discuțiile din cenaclul „Nicolae Labiș” le-a revenit un rol mai activ (dar, ce păcat, nefolosit de o seamă de participanți) în privința promovării și îmbunătățirii lucrărilor semnate publicării. Tonul lucid a fost preferat elogiului amorf la rubrica de „profiluri” (prezentarea debutanților, în pagina 8) — și, în legătură cu aceasta, „Lucafeărul” fine să multumească „Tribunei”, „Gazetei literare” și colorate publicității care au luat în discuție — deși sporadic — unele lucrări merituose de debut tipărite în paginile revistei noastre.

Creдем că o notă particulară au adus, în peisajul lucrărilor publicate de revista noastră, povestirile semnate de Ana Barbu. Autoarea se află de altfel în pragul întocmirii volumului de debut, fapt îndreptățit, iar premiul pe care l-a acordat „Lucafeărul” anul acesta, vine să recomande editurii, cel de-al treilea nume, după G. Bălișă și Horia Pătrașcu. Situația nu e lipsită de umor: spre deosebire de mulți dintre colegii săi de de-

but „în proză”, care încă n-au înghițit cum trebuie „gălbenușul” literar, Ana Barbu semnează cu consecvență povestiri care se impun prin luciditatea observației, lucru cu atât mai dificil, credem, cu cât, neoculind epical (care, se spune, ar da un coeficient garantat de echilibru...) face o proză de notație pe delicate probleme de etică, surprinzând, în momente de viață cotidiană, fine nuanțe de caracter din universul adolescenței, pe un teren luncos, deci. Autoarea e atrasă în mod vădit de trecerea critică de la o vîrstă la alta, de notele distincte în interiorul aceleiași vârste, situndu-și cu preferință schițele de psihologie nouă a tineretului, pe fondul problematicii grave a răspunderilor sociale actuale. Convenindu-i mobilitatea spirituală a noilor vârste, e tentată să minuiască schimbări rapide de planuri, confruntări între generații prin lumina scurtă a unor atitudini față de elemente aparent banale ale existenței zilnice, atitudini cu rezonanțe asociative capabile să sugereze linii și înțrețări biografice inedite. Povestirile sînt ale unui autor moralist și discret, care evită ostentația și cînd expune persoana întii „Mirele s-a întors abia la nunta de argint”, „Plicul”, „Portretul”, „Colivia mătușii” aduc mărturie în favoarea eticii superioare și a maturității sociale a tineretului de astăzi. Se pare că Ana Barbu riscă nota forțată — și alege calea didacticismului, cînd recurge la conflicte mărturisit tranșante, cum e cazul în povestirea „Prăstia” (și în alte citiva, unde apar „profesorul bun” și „profesorul rău”). De remarcat însă în „Prăstia”, notele referite privind universul infantil, care dovedesc o desprindere de obiect ce-i permite o observație mult mai nuanțată.

O susținută experiență repertoriească la gazetele de șantier dăruiește vigoare și substanță schițelor semnate de Ionijă Marin. Proza directă, cu comentariul dar al autorului inclus în dialogurile și gesturile personajelor preferate, realizează evidente succese ale genului, în lucrările „La rîul Crăieș”, „Soferul”, „Viața” „avere obștească”, „Fata din tren”, „Dialog” etc. Situat în plină actualitate, autorul aduce elogiul poeziei austere de șantier, spectaculos devine firesc în înfruntarea cotidiană dintre om și natură, subliniind prin concluzii manifeste țara de caracter a constructorului în ipostaze de viață colectivă, de familie, de prieten și tovarăș de muncă. Linile sînt de sinteză și repetate în lucrările citate, cu certe perspective în abordarea unor psihologii distincte și situații complexe. Depășirea limitelor repertoriești, încă evidente, e foarte aproape, în orice caz pe „prozatori” și simți, are protecția personajelor și vizuine largă de plasare a situațiilor în cadrul compozițional.

Autorii tineri s-au manifestat și în proza de retrospectivă socială, recompenarea unor tablouri din trecut se arată matură prin unghiul istoric folosit, în povestiri ca „Plata” și „Cei care văd” de Tudor Ursu. Povestirile, dacă ar fi cîzuit sub privirile criticilor, credem că le-ar fi suscitât considerații interesante, în primul rînd în ceea ce privește valoarea actuală pe care o cuprîndu-și astfel de recompenare prin condeiele tinerilor. Povestirile merită dezbătute, le semnalăm atenției criticilor de „adulți”.

Despre „nume noi” — ca Dragoș Serafim, Aurelia Munteanu, Vasile Băran, Mihai Pelin, Constantin Stoiciu, Horia Vasilescu, cu lucrări publicate recent, dar și cu altele care vor vedea în curînd tiparul, revista se va ocupa în articolele sale de lucru din anul viitor.

Cu ce să încheiem? Cu gîndul la debutanții noi și valoroși, dar și la cei ceva „mai vechi” care nu știm de ce tac, poate din pricina unor eferme esecuri, socotite de ei, totale... Oare?... Ne ferim să asemănăm talentul debutantului cu o rachetă interaestrală, fiind seamă că un talent lansat, dar care nu se plasează pe orbită, este totuși recuperabil, mai ales în domeniul prozei, unde nu totdeauna debuturile au fost strălucite, ci lucrările ivite la maturitate... Consolarea fiind găsită, rămîne numai să amintim că Stendhal a publicat „Roșu și Negru” la 48 de ani, Rebreanu, romanul „Ion”, la 35 de ani... Dar, dat fiind că acest gen de debuturi au fost făcute direct în literatura universală, e bine ca invitația de a persevera la „Lucafeărul” să fie acceptată, deocamdată. (rîma e involuntară).

Ștefan Bănulescu

SEMNIFICAȚILE UNOR SUCCESE

Gabriela Melinescu

Ion Pop

Ana Barbu

Ionijă Marin

M. N. Rusu

Desene de SILVAN

Cu excepția remarcabilelor prezente ale unor poeți tineri încercați — pomele și poeziile semnate de Al. Andrițoiu, Tiberiu Ūtan, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Gh. Tomozei, Darie Novăceanu, Florența Albu — anul poetic 1963 a prilejuit afirmarea impunătoare, în paginile „Lucafeărului”, a unor tineri al căror debut era de dată recentă. Unii dintre aceștia — cum sînt Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, Ion Pop, Ion Alexandru, Damian Urchea, Adrian Păunescu, Ion Chiric, Rodica Iulian, Sebastian Costin, Corneliu Sturzu — fac posibile apropiata apariție a numelor lor pe coperta colectiei „Lucafeărul”. Versurile publicate sînt o mărturie a îmbucurătorului proces de maturizare artistică prin care trec aceste talente de naștere.

Nume intrate în circulație cu cițiva ani în urmă, ca ale lui Petre Gheimeș, Mihaela Monoranu, au avut o promițătoare revenire, dovădindu-ne încă o dată că anumite intermitențe în publicare nu trebuie să ne ducă la concluzii pripite asupra dezvoltării unor talente.

În ceea ce privește debuturile propriu-zise, se pot spune, pentru anul acesta, lucruri mai puțin definite. Unele „nume noi” au publicat destul de puțin. Socotim însă că nu trebuie să ne alarmăm, intrucît, după debut, aproape fiecare începător trece printr-o perioadă de „acomodare” cu exigențele și mai sporite ale redacției, pentru ca revista să oglindească un nivel tot mai ridicat al scrierilor începătorilor.

Tinere talente ca George Iarin, Ileana Roman, George Chirilă, Constantin Stîrbu, Ștefania Ploeanu, Jordan Popescu, Vasile Zamfir, Ion Andreiță, Andrei Steiu și alții, alături de veritabile „nume noi”, n-au reușit în acest an să publice decît cîteva poezii, fiecare, în pagina destinată începătorilor.

Nivelul acestor versuri ne îndreptățește să spunem într-o evoluție sigură a lor în viitorul apropiat. Fără îndoială, această evoluție depinde în primul rînd de ei înșiși, de felul cum se vor strădui ca poeziile bune, cu o încălțură de idei și sentimente substanțiale, să devină cit mai frecvente în scrierul lor.

Dincolo de aceste semnalări inițiale, privind pe unii tineri poeți aflați în stadii diferite de dezvoltare, — o concluzie se impune în mod net, alți redacției cit și colaboratorilor noștri: succesele din acest an ale unora dintre cei mai tineri poeți sînt strîns legate de orientarea lor către o tematică de actualitate, bogată, majoră, către o poezie simplă, lipsită de „teribilisme imagistice”, neînăbușată de visul abstracțiunii și al vagului. Acest adevăr a ieșit în evidență și în sedințele cenaclului „Nicolae Labiș”, o astfel de poezie bucurîndu-se de o caldă apreciere acolo, fapt care ne întărește convingerea că exigențele redacției îndreptate în această direcție sînt pe deplin îndreptățite. Dimpotrivă, atunci cînd redacția a slăbit exigența sa, cînd a cedat în fața unei poezii minore, a cînd a căutat în abstracțiunii și într-o imagistică gravitată, consecințele s-au făcut simțite în paginile revistei, prin apariția unor lucrări mediocre, plictisitoare, nelămurite. Criticarea unor astfel de producții de serie, pseudo-poetică, la recenta plerară a Comitetului Uniunii scriitorilor, ni s-a părut de aceea absolut necesară și bogată în învățămînt pentru munca noastră de viitor. Cit de departe de adevărata poezie sînt asemenea improvizării versificate (deopotrivă de amorțite și de clasice, fie în vers liber) apare și din confruntarea lor cu poeziile valoroase publicate de autorii amintiți mai sus în acest an.

Chiar la aceiași poet, cum e cazul lui Adrian Păunescu, s-a putut lesne observa că predilecția pentru un fel sau altul de poezie s-a soldat cu rezultate diferite. Atita timp cit unele experimente ale sale s-au rezumat numai la niște împerechieri de metafore, adesea impropii, realizările au fost neconcludente pentru talentul său, totuși unanim apreciat. Numai idelle poezie mai joasă, viguroasă, cum sînt cele care stau la baza unor poezii ca „Sarija”, „Dacă aș construi Pămîntul”, „Maturizarea”, „Sentimentul lunii” i-au prilejuit împlinirea într-o mai mare măsură a aspirației sale de a imprima mai multă energie cuvintelor și de a realiza moduri de exprimare inedite.

Datorită faptului că a rezistat cu tot mai multă fermitate unor alunecări spre lucruri laterale sau facile, și Damian Urchea a dat cîteva poezii de certy valoare, pline de autenticitate și prospețime. Impresiile, observațiile și gîndurile generate de o cunoaștere nemijlocită a realității, de propria sa experiență de viață, s-au concretizat în substanța lirică a unor bucăți ca „Mugă de măr” sau „Autobiografie”, în care se simte aerul tare al locurilor de unde tînrul poet a pornit spre poezie.

Atunci cînd propria experiență de viață e retrînsă, cînd eforturile de îmbogățire a acestei experiențe, prin cunoașterea temeinică a realității și prin asimilarea problemei acesteia, nu sînt suficiente de stăruitoare, hiatusurile în evoluția unor talente nu întîrziesc și se arate. Ovidiu Genaru și Adrian Dohotaru, de pildă, „nume noi” care anul trecut au avut o activitate poetică susținută în paginile revistei noastre, sînt de cîteva timp mai puțin prezenți. Explicația? Efortul de maturizare e unilateral, îndreptat, ca și în alte cazuri, numai în direcția înnoirii mijloacelor de expresie. Metaforele lor, adesea abundente, la Adrian Dohotaru mai ales, suferă de „avitaminoză”, sună a gol, nu sînt construite din material poetic rezistent. La un moment dat, se parea că acest pericol nu-l ocolește nici pe alți doi debutanți de anul trecut: Rodica Iulian și Ion Chiric. Amîndoi însă, îndeosebi prin două recente poeme, aflate în stadiu de finalizare, Patetica (Rodica Iulian) și Efortul de a lumina (Ion Chiric), ne-au convins că n-avem nici un motiv de îndoială.

Evoluțiile cele mai armonioase (nelipsite, desigur, de anumite sinuoșități) le-au marcat în primul rînd Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, Ion Pop. Nu numai calitativ, ci și cantitativ, acești tineri poeți s-au numărat printre protagoniștii principali ai coloanelor de poezie ale „Lucafeărului”. Ceea ce remarcăm la ei este înainte de toate o surprinzătoare capacitate de a stăpîni temele, uneori dintre cele mai diverse.

Universul liric al Gabrielei Melinescu este astăzi destul de bogat, poeta știind să trateze cu dezinvoltură nu numai temele adulescenței, domeniu în care a obținut succese remarcabile, ci și aspecte ale vieții cu care a venit pentru prima oară în contact direct. Poezii ca „Aer bun”, „Horă minieră”, „Năsterea fiului”, inspirate din viața minerilor, sau „Răsaritul soarelui” și „Proba focului”, din „ora oțelurilor”, se caracterizează prin aceeași sinceritate, cercetare, prin delicatețea sentimentelor, exprimate înconic, cu metafore sugestive. Capacitatea poetei de a implica în substanța lirică elemente epice, remarcată pe bună dreptate de I. D. Bălan într-o sedință de cenaclu, își spune cuvîntul și în unele din aceste poezii. Este interesant de observat că ea evită totuși anecdoticul și cu atît mai mult obișnuitul descriptivism înfilit la mai toți tinerii în primele lor versuri, îndreptate spre aceste zone ale vieții.

„Aerul bun” al realității intensificată, de asemenea, combustia din versurile unei alte poete, Ana Blandiana, temperament poetic romantic, cu efulzii lirice contaminante. Nu numai mina, ci și construcția hidrocentralei de pe Argeș constituie pentru ea un prilej generos de a-și mărturisii, cu franchea care o caracterizează, entuziasmul ei pentru romantismul muncii constructorilor de pe marile șantiere. Analogia pe care o face între vibratoarele de pe Argeș, care fortifică și omogenizează cimentul, și sentimentele omenirii puternice e în adevăr semnificativă pentru concluzia care se deslege din versurile unor tineri colaboratori ai noștri.

Cu un lirism mai sobru, de tensiuni înăuntrii, supravegheat cu discreție de o inteligență artistică matură, Ion Pop ne-a făcut și el dovada unei paletă poetice bogate. Tonul de confesiune intimă din „Scurta istorie”, încercare de introspecție lirică în universul lăuntric al unui student, are aceeași căldură care se înfîlează și în „Măntălești”, poezie în care se dezvăluie frumusețea morală a unui minor. Avînd ca punct de plecare celebrele capodopere brîncușiene de la Tg. Jiu, Ion Pop a realizat o frumoasă suită lirică intitulată „Coloana fără vîrșii”, în care meditația asupra dialecticii vieții are iarași profunzime și comunicativitate.

Precum se vede, această tematică variată, abordarea problemelor reale ale oamenilor de azi, explorarea universului lor sufletesc sînt totodată și terenul cel mai fertil pentru definirea personalităților poetice, pentru fructificarea căutărilor artistice. Deși foarte tineri, toți acești autori, chiar cînd trează aceeași temă, au în versurile lor un timbru liric distinct. O asemenea concluzie credem că pledează de sine pentru inovația impusă de însuși conținutul operelor poetice, pentru căutări cu adevărat creatoare, din care să răzbată strădania de a exprima cit mai complex și mai emoționant gîndurile și sentimentele constructorilor socialismului.

Succesele obținute pe această linie, în anul care a trecut, sînt o treaptă însemnată care ne permite ca și în acest domeniu, al afirmării creației poetice tineri, să pășim cu încredere în anul care începe, an care dorim să aibă numai „seme bune”, „de belșug”, pentru fiecare colaborator al nostru.

Nicolae Stoian

„Săgîntina de toamnă” a cenaclului nostru a luat sfîrșit marți 24 decembrie s.e.c. În sedința a 82-a, au citit din lucrările lor, Augustin Buzura (proză) și Horia Gane (versuri). Fără a însemna cu tot dinadinsul un bilanț la sfîrșit de an, sedința respectivă a înfrînșat roadele unei experiențe de mai multe săptămîni, îndeosebi în privința discuțiilor, care au dovedit — mai mult ca altădată — receptivitate, discernămint, spirit polemic de bună factură.

Piesele „de grutate” ale scrii le-au constituit fragmentele din nvela Mîraiei de Augustin Buzura. Fată de volumul său de debut, în general bine apreciat, tînrul prozator chină se află într-un sensibil progres, îndeosebi pe linia eliminării a ceea ce în sedința a fost numit „decorativism” și a redării tensiunii adevărate a vieții. Fragmentele citite atestă un prozator cu experiență sigură în crearea situațiilor și în zugrăvirea caracterelor. Dialogurile, viu colorate, contin adevărat umor de calitate. Atmosfera familiei tîrșneste și surprînsă cu acuitate și vervă, no-fatalitate de comportamen și sondajele psihologice trînd spirit de observație, mai mult și finețe (desi în primele pagini s-a tîrșnea tîrșnea oarecum). Dacă punctele

AGENDA CENACLULUI „NICOLAE LABIȘ”

de vedere exprimate în sedința au fost la un moment dat contradictorii, acesta s-a datorat caracterului fragmentar al lecturii, presupunerilor diferite asupra comportării ulterioare a personajului principal. Discuțiile (la care au participat: A. Păunescu, N. Stoian, Ilie Constantin, Șt. Bănulescu, B. Pandele, C. Săhăreanu, V. Georgescu, P. Popescu, C. Suciu, C. Collescu) au reieșit faptul că în nvela evoluează un personaj mai complex (alături de altele, bine conturate și ele), atestînd talentul autorului aflat pe drumul maturizării.

În continuare, Horia Gane a citit un ciclu de poezii (Semne de primăvară, Prater, Bogăția, Intinire, Interior, Sudor, Nud). Scrisse cu o bună stăruință a versului ritmat și ritmat, ele surprînd fie momente de prospețime și delicatețe a sentimentelor („acru” să fie alt de curat, în ciud să ningă), fie atmosfera de șantier (cu nițioare îndeosebi picturale), fie înălțimi de meditație pe teme etice și filozofice, vîdînd începutul de reliefare a unui timbru personal. Virtutea lui Horia Gane par a fi o anumită concentrare, muzicalitatea și pregnanța imaginilor. După cum s-a observat în discuții, poezii „trebuie să inculceze versurile sale mai mult singe, mai mult vigoare a vieții”, să renune la unele metafore abstracte și la preferința excesivă pentru anumiți termeni (goluri — de tăcere, de cer, de timp etc.). S-au exprimat punctul de vedere: Ștefan Popescu, Adrian Păunescu, Nicolae Stoian, Ion Gheorghe.

La sfîrșitul sedinței a luat cuvîntul Eugen Barbu, care a făcut anecrieri asupra lucrărilor prezentate și a anunțat că — după o vacanță de două săptămîni — sediintele cenaclului „Nicolae Labiș” vor fi reluate marți, 14 Ianuarie, cînd vor citi din lucrările lor premiantii pe 1963 ai „Lucafeărului”.

Rep.

NUMARUL VIITOR
AL REVISTEI NOASTRE
VA APAREA SÎMBATA
18 IANUARIE 1964

Dorind ca „poeta redacției” din acest număr să aibă și ea în întregime un aspect sîrbătoresc, dăm unora dintre corespondenții răspunsul cel mai favorabil pe care îl așteaptă. În locul oricăror observații, le publicăm versurile și le urăm atît lor cit și celorlalți să primească din partea noastră cit mai des acest răspuns.

Constantin Știrbu

DOR

Ară patru zări ascunse-n nucă
Și-mi vine dor cu dor de duca.
Pe ramuri trunzele se schimbă,
Se-aud vorbind aceeași limbă

Păianjani roșii între ele
Urzesc o hartă-n fir de stete.

Brumate, în priviri s-adună
Din trunze genele de lună.

La capătul de ram o rază
Sub coaja tînară vibrează

Ară patru zări ascunse-n nucă
Și-mi vine dor cu dor de duca.

PAR TINITATE

Invat, iubind pe alții, cine sînt.
În coborîri și-urcșuri sullesteți
Mă-nchid de multe ori într-un cuvînt
Și-n lăpta ta te altu cine ești.

Uitîndu-mă pe mine în iubire,
În orice om ca flacăra exist.
În simpla mea înaltă contopire,
Sînt tu și poetul comunist.

Și de-ai să sîmți: „multimie sînt eu”
Și-adau atînci năbește-pe tine
Și cîntul revoluției mereu
Așa să-l porți spre ziua care vine.

Paul Drumaru

CUVINTELE

Fără cuvinte nu putem trăi,
Le ocotim, adesea din iubire,
Punînd pe sensul care le ivi
Armuri de sunete și strălucire.

Se fac așa cuvintele de fier,
Sună opac, lovindu-se-n cădere
De pușile acelor ce voiau
Să alte-n ele limpede putere.

Timbruul real îl învelim cu vală;
Cuvîntu-astfel va deveni un geam
Pe care ochii minții să-l străbădă,
Zadarnic înțelesuri căutînd.

O, nu-nvești cuvintele cu plus,
Nu colorați cuvintele cu vînt,
Astfel lumina o să li se piardă,
Lăsați-le să fie pescăruși,
Lăsați-le să doară și să ardă!

Iulia Alexandru

GIND DE TOAMNĂ

Oamenii presimții toamna aproape...
Zile-ntrégi au adunat
Ierburii moarte,
Frunze uscate
Și le-au dat loc,
Parcurile erau acum altore de fertyl:
Anul fusese pentru toți cu noroc,
Eu mă uit din casă
Cum arde-n grădini,
Lumina guturilor,
Și nu mă lasă
Un gînd mîhnit:
„De unde vîi alt de tîrziu,
Și-attor toamne m-al fertyl?”

Toată noaptea vîntul a suflat la gurile Dunării
Peste casele acoperite cu stiu.
A doua zi soarele a rupt zăgazurile reci ale
fluvialului

Și rulate au înlemnit pe sîrmă,
O lună de zile vîntul și soarele
Au destelenit ogoarele de apă
Ca pescării să-nceapă
Culesul ascunselor roade,
La gurile Dunării...

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

La gurile Dunării...
Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

Cătălina Prangati

LA 16 ANI

Ca primăvara sînt, de șaisprezece ori
Au înflorit alinși de cer ciresii.
Azi, cînd m-am dus să-mi spăl obraji-n tlori,
Și s-a părut că florile-n culori
De curcubeu s-au înmuat,
Iar roua, c-un fior strălucitor
Soarele-n ierburii l-a cutremurat.

Căzută-i peste ierburii parc-o nea
Și vîntul ierburii parcă-i vîd prin ea
Verde închis, Ramura grea
De flori se pleacă abă, pură,
Apropiindu-mi-se-nceț de gură,
Și-mi tremură-n cuvîntele gîndul
Nelișit ca bobul de mercur,
Ca trunza crudă-a plopiiului în ma.
Și florile se cern în cer. În jur,
În florile ce le-am atins cu inima,
Fructul ciresilor a căpătat contur.

Teodor Crișan

ÎN CASA NOUĂ

Cînd vrei să te-nvesești cu cerul,
Spre răsărit deschide o terestră
Și-asta, gîndind simbolic, abajurul
ascunde luna-ntr-o țigă și abastă.
Și vîntul cînd îl chemi de-apropo
îți intră-n casă greu de spăli.
Ti-am mai adus din munte brazi —
Și cîntecul naturii să-l descînte
o liniste ce-o vrei odihnitoare,
Î-am tăuții fîntini arzeiene
Și-ale, ale de umbre și de soare,
Iar cînd vei naște lău, către seară
îți voi aduce-n dar o căprioară.

Dumitru Țiganic

SINT DRUMURILE...

Sînt drumurile arterele mele,
Deoarece eu mine într-una le port.
Și nîma nu-duc de intersecție-a lor omească
Peste care, ca bolta, sîd pieptul drept cort.

Ziua a început calmă și nu ne așteptam să fie plină de gătea evenimentelor. Trebuia să plec de ieri, dar am aflat că drumul este blocat din cauza unei avalanșe. Am încercat să intru în contact cu redacția, dar și linia telefonică era deteriorată. Așa stind lucrurile, am rămas liniștit pe loc și am început să-mi string material pentru mai multă vreme.

Mă interesează foarte mult figura inginerului Păuna, șeful acestui mic șantier din „creerii munților”, care are menirea de a capta Rîul Crăiesii și a-l duce la lacul de acumulare al hidrocentralei de pe Argeș. Îi împărtășesc acest gând tovarășului Anton, organizatorul grupei mixte de partid și U.T.M. (pe șantier nu sint decit doi comuniști — minerul Anton și

tajele: șase sute patruzeci și mii lei economii și lucrarea terminată cu șaptezeci și două de zile mai înainte.

— De cum a venit, zise doctorul, a și intrat în galerie. A ieșit adineori și iată-l că intră din nou.

I-am întrebat pe mineri să afle ce făcuse toată noaptea în subteran. Mai întâi își ieșise din sărite cind văzuse că maistrul Oneci care-i ținușe locul, pusesse o plasă de protecție sub tavanul galeriei.

— Mi-ai mîncat unsprezece mii de lei, unsprezece mii aruncate în vînt!

— Viața oamenilor e mai scumpă.

— Arată-mi un bolovan, măcar un singur bolovan căzut pe plasă, și îl inghit eu.

— Dar se putea desprinde...

pășit o pedeașă și vrea acum să devină muncitor cinstit.

— Asta ne mai lipsea! Pof-tim, iată cu cine trebuie să-mi fac planul!

— Omul și-a executat pedeașă... Și nu uitați că avem aici oameni care au trecut prin cite trei, patru șantiere, constructorii încercați, care vor avea grijă să-l învețe, să-l recupereze.

— Cițiua. Cu citeva flori nu se face primăvara.

Ne-am trezit pe la amiază, că pîrlul a început să sece încetul cu încetul, pînă cînd pietrele au rămas goale. Poate că îl astupase o avalanșă undeva în chei. Trebuie să vă spun că munții s-au îndepărtat aici anume parca pentru a face loc micii așezării omenești. În stînga pîrlului sint barăcile cu dormitoare comune, în dreapta baraca doctorului Hal-da, gura galeriei, compresorul și grupul electrogen. În susul rîului, valurile sint atât de apropiate încît numai la anumite ore se vede lumina zilei ca o lamă albăstruie de cuțit care parcă atunci despică muntele, iar la vale stîncile stau atîrnate deasupra apei în așa fel că te aștepți să se prăvale în fiecare clipă.

Apoi deodată pîrlul a răbuf-nit urînd sălbatec, cîrînd cu el copaci smulși din rădăcini, nu mai încapă în tunelul de deviere, este amenințată cu năvala apelor întregă colomie și însăși galeria. Ingerul refuza să arunce în aer barajul provizoriu din buștenii și din piatră: doar în spatele acestuia se află gata lucrarea de turnare a barajului propriu-zis (pentru care se aștepta comisia de recepție), înfaptită după un plan propriu.

Se încercă în zadar să se deblocheze gura tunelului de deviere, alți și alți copaci vin, se așează de-a curmezișul.

— Tovarășe inginer, trebuie să dăm drumul pîrlului pe vechea lui ablie.

— Aș vrea să știu cine conduce aici? Conduc eu, sau nu conduc? Deblocați gura tunelului. Am nevoie de oameni și de răngi. Nu de sfaturi!

Văzînd galeria și colonia amenințată, Anton și Oneci procedau la dinamitarea barajului provizoriu. Ingerul e zdrobit. Se duce de ripă lucrarea de care-și legase alttea vi-suri... Se răstește la artificieri care aruncă explozivul de sus, fără efect:

— Ce dracu' faceți? Il scăr-pinați pe spinare? Duceți-vă la hală, ridicăți locomotiva, să rămînă numai unul aici!

Rămîne Oneci care ține funia. Ingerul coboară cu dinamita la baza barajului. Lemnul pîrlu, se încovoie, gata să cedeze. Prin unele locuri țîșnește apa, dar inginerul viră explozivul fără teamă. Funia s-a des-prins din pîlon, Oneci și-a în-fășurat-o de mină, s-a culcat cu fața în jos ca să aibă mai multă stabilitate, se sprîjină cu umărul de un pîntec de stîncă.

Ingerul smucește funia. „Gata?” „Gata!” îi răspunde Oneci cu dinții încheștați de durere.

Cînd, după multe opinteli, inginerul ajunge sus, îl găsește pe maistrul țîșinat. „La dracu' bătrînul ăsta fricos și-a pierdut cunoștința.”

Privește încă o dată cu ochii umezi, „lucrarea lui”, care în curînd va fi acoperită de apă, strigă din toate puterile „arde!” și face contactul. Buștenii și pietrele sar în norul de fum, apele se rostogolesc în vechea ablie.

Ingerul îl ridică pe Oneci și coboară cu el la dispensar.

În timpul accidentului, oamenii își dezvăluie și mai mult caracterelor. Prudenții unii, ne-săbuiți alții, toți răspund ca unul singur la chemarea comuniștilor de a salva lucrările. Despre toate acestea aș vrea să scriu cîndva, despre toți acești oameni pe care i-am vă-zut luptîndu-se pînă în miezul nopții cu potopul și-au în-vins. Ingerul Păuna parcă de abia acum face cunoștință cu ei: „Te cunosc de undeva, nu știu de unde, cum te cheamă pe dîmneata?” „Pe mine?.. Săftica Ion!” „Te-am mai vă-zut, nu-mi aduc aminte unde te-am mai văzut, dar sint sigur că te-am mai întîlnit undeva.” „Ne întîlnim în fiecare zi în galerie, tovarășe inginer!” „Da, da, se poate, așa este desigur...” și ai ochi albaștri... Bine, Săftica, du-te și te culcă, ești obosit...” zice inginerul, îl însuși frînt de obosală.

În zori, cînd toată lumea s-a liniștit, un singur om mai ră-tăcește pe șantier. Este Anton, care verifică încă o dată toate punctele expuse Ghemuit pe un bolovan, în dreptul barajului, îl găsește pe inginerul Păuna.

— Ce zici, îi arată el năboiul apelor.

— Se repară, tovarășe ingi-ner! Se repară!

— Cel de lângă el a fost ges-tionar la un magazin. Și a is-

— Se putea, se putea, ce nu se putea? Se poate răsturna și pămîntul cu fundul în sus, asta nu înseamnă să te apuci dum-neata să-i pui proptele. Ești un fricos, asta e! Un singur mai-stru am, și ăla bătrîn și fricos. Pensionează-te, domnule, dacă nu te mai în curelele, sau fă-te grădinar, poate îmi trimiți altul mai de pădejde!

Se repezise apoi la un flăcău care nu stăpinea bine aparatul, îi zmulșese perforatorul din mină și lucrase aproape două ore amenințînd pe toți din schimb că-i va da afară chiar de mine. Asistase apoi la felul cum se face barajul și la im-pușcare.

— Omul ăsta parcă a uitat să mai vorbească, îmi spune Anton. Nu știe decit să țipe. Să țipe și iar să țipe. Oamenii nu-l interesează „decit în front cu perforatorul în mină, restul treaba lor...” Cum își petrec ei timpul liber, ce fac, ce gîndesc, cum ne judecă, nu-i pasă, îi spuneam într-o zi că este necesar să construim niște barăci cu apartamente ca să-și poată aduce oamenii familiile. A sărit cu gura la mine.

— Știi ce înseamnă asta? Zeci de mii de lei, poate sute. Ce, am venit aici pe șantier sau în stațiune balneară? Familia mea unde este? Te întreb, știi unde este? Știi de cînd nu i-am văzut? Crezi că mie nu mi-e dor? Eu n-am ini-mă? Dar n-avem timp de dez-mierdări. Aici sintem ca pe front.

— Ne luptăm cu el cum te-ai lupta cu ursul, continuă să-mi povestească Anton. Pînă acum încă n-am reușit să-l muim. Am discutat și cu tovarășii de la comitetul de partid. Se pu-se problema unor măsuri mai aspre. Dar l-am apărut. Este foarte priceput în meserie, un organizator nemaipo-menit. Trebuie să mai lucrăm cu el, să mai încercăm cu răb-dare, deși se lasă foarte greu. Să-ți povestesc întîmplarea cu clubul Vrem să amenajăm neapărat un club, să aducem un aparat de radio, cărți, o masă de tenis, niște șahuri, să punem difuzoare în dormitoa-re. M-a luat în ris: „Nu vrei să ne facem și biliard? Să des-chidem un cazino?” Atunci am avut cu el o discuție cam aprinsă:

— Știiți că la chesoanele de la Oești s-au turnat în anume fel betoanele... Ingerul de a-colo a astupat gurile cu pămînt și a dat glet pe deasupra.

— Cred că nu faci nici o a-luzie.

— Erați în sală, cînd l-a ju-dicat colectivul de ingineri. V-ați înscris la cuvînt și ați cerut să fie trimis în fața tribu-nalului.

— Ce vrei să spui?

— L-am condamnat că a astupat cu pămînt gurile din beton. Dar gurile, gurile din conștiința oamenilor, cu ce le putem astupa? Și cînd? Oare pe noi n-are să ne tragă nimeni la răspundere?

— Eu nu sint nici moașă, nici dădacă, am aici o misiune precisă.

— Nu vă interesează decit producția.

— În primul și în ultimul rînd producția. Pentru rest este sindicat, U.T.M. etc.

Sau altădată:

— Cunoașteți vreun om pe nume, tovarășe inginer?

— Ce-mi trebuie? Asta-i treaba șefilor de schimb, a normatorului.

— Lunganul acela e dintr-un sat din Bărăgan.

— Fel și fel de oameni vin aici. Să-i învăț eu să țînă per-foratorul în mină?

— Cel de lângă el a fost ges-tionar la un magazin. Și a is-

ÎNTR-O VARĂ, GÎNDURILE...

Cînd bărbatul află, nu voi cu nici un preț să creadă și zise: — Nu este adevărat...

Femeia, Aritina, întindea rufe. Se apleca spre covor, rufe-le erau acolo, ude, răstucite cum le storsese. Ea apuca albitura cu amîndouă mîinile, o scutura o dată, de două ori, întorcînd în acest timp capul într-o parte. Pinza pieznea înfundat, se desfăcea în ce fusese cusută, cămașa sau altceva, iar mirosul umez, curat, făcea răcoare în jur.

Apoi femeia potrivea rufa pe frînghie. Pentru asta se înălța în virful picioarelor, întindea mijlocul, se făcea sub-țire și atunci i se vedeau genunchii: era albă.

Ea făcea totul cu băgare de seamă ca pe un lucru bine gîndit, părea că întîrzie prea mult așa.

Bărbatul ședea în gura șoproului. Privea femeia. O privi multă vreme, dar în tot acest timp se gîndi la altceva. Simți că dacă i-ar spune numele cu glas tare și-ar aduna gîndu-rile, el de fapt asta voia, însă nu reuși să deschidă gura. Se uita numai la ea.

Pe urmă, ochii lui urmăriră o pasăre neagră ce se rotea în văzduh, o pasăre care își căuta, de bună seamă, prada, altfel n-ar fi ocolit mereu același loc. Pasărea se opri din-tr-o dată, rămase nemiscată, un punct negru pe cer. Și de acolo parcă se prăvăli, era grea în cădere, creșcu pe mă-sură ce se apropia; în sfîrșit găsește ce căuta. Nu era așa însă: pe neașteptate, ea întinse aripile, se opri astfel dea-supra pămîntului, și era ușoară acum; umbra ei tremură pe zidul casei, se prelînce peste pămînt, dispărî. Pasărea se depărtă, urca pieziș, spre cariere, acolo undeva începea mun-tele Teza, uriașul munte de piatră albă.

Omul n-o mai văzu, el rătăci o vreme pe stîncile depăr-tate, pustii. Aici i se adunară gîndurile și în mijlocul lor stătea nevasta lui, Aritina. O găsi printre pietrele mari, deși se afla lingă el, la doi pași.

— Ce faci tu Aritină, mai ai?

Ea auzi, dar gîndul ei, de femeie, îi spuse că e bine să nu răspundă. Cum tocmai întindea o cămașă, simți ochii bărbatului, în spate. Și se făcu mai subțire, nu se îndura să-și coboare brațele.

el dacă mai urci cumva săptămîna asta în munte. De ce să urci, i-am spus că nu, că mai stai, ce-i după ea parcă? A ajuns și ea mare în gospodărie, lucrează la pășiri. A zis că mai vine, că a fost la Moga și că Sofia a făcut băiat, nu fată, vezi, zicea că a zis ea.

Glusul ei era nepăsător, cel de toate zilele, spunea vrute și nevrute. Bărbatul închise ochii. O asculta și-i păru bine că vorbește, să vorbească mereu, să vorbească.

Femeia făcu El deschise ochii. În jurnalul pus în geam — răsturnat capul să poată vedea — erau litere mari și litere mici, pete galbene, cafenii, dungă neagră. Pe un rînd scria „rto”. Restul cuvîntului era acoperit de umbra cerce-vii lei. El se chină să citească mai departe. Ce putea fi „rto”? Dăduseb deluși un „O”, pe urmă alte litere. Erau alte cuvinte într-o gazetă încăp multe cuvinte, cine le mai nu-mără.

— De ce acoperi tu ferestrele cu ziare, femeie, de ce? Lasă lumina să intre în casă, ce faci intră?

Din pat, ajunse la gcam; smulse lucrul, îl mototoli în palme. Lumina scăpă în odaie. Cu ea pătrunse deodată, căldura, sticla începu să frigă.

Femeia se apropie de el. Și liniștită îi luă pumnii. Era într-adevăr liniștită. Și bună părea să fie. Degetele ei se întînseră peste ale lui; le făcură moi și le desfăcură.

— Repede te-aprînz, arzi din nimic.

„Nu poate fi adevărat” își zise bărbatul. Nu era ade-vărat, totul era închipuire, femeia nu era vinovată, el se luase după vorbe.

Aritina rămase cu ziarul în mină. Era liniște în casă, intra soarele și la lumina lui, femeia își văzu mîinile care tremurau ușor. Și după ce le văzu, abia atunci le simți tremurînd, o dată cu hirtia pe care o țineau. Își potrivî un ris, dar își dădu seama că de fapt nu ridea, ci doar buzele îi stăteau întinse pe dinți, silite, și din cauza asta o dureau. Și, gîndi deodată la furia răstă roa a bărbatului și îi căută înțelesul în mai multe pricini, numai în cea adevărată nu; acolo nu îndrăznea s-o caute, nici măcar să se gîndească nu putea.

Totul i se văzu, de data asta în ochi, dar bărbatul privea în altă parte. Tăcerea lui o făcu să-și scormonească din nor gîndurile, nu găsi ce trebuia și a-tunci, ca ceva foarte viu în pîntecul ei care nu rodise niciodată, își făcu loc teama, adevărată teamă că el știe. Gă-sise. Și fiindcă totul se petrecea în pin-tec, femeia se simți slabă, atât de slabă încît se clătina pe picioare. Începu să se scufunde cu încetul în ceva moale, lipicios, căruia nu i se putea împotrivi. Se ducea la fund; după o luptă mare, picioarele, numai ele, opriră această că-dere; apoi, singure, întoarseră trupul, porniră spre ușă. Tălpile nu se desprin-deau de podea, nici nu luncuau. Se ti-rau. Umerii, ca niciodată, căzuseră, mii-nile, și ele.

Iar bărbatul, care în tot acest timp privise la soare și avea ochii plini de lumina, o auzi.

Era aproape sigur acum că nu e ade-vărat; lucrurile în jur ardeau de lumina, i se părură apropiate și ale lui și, fiindcă își uieba cu patimă nevasta, el crezu și fu mulțumit.

Întoarse capul, văzu femeia cum se tira spre ușă. După spatele și mersul ei părea bătrînă, o străină care nu-i a-mințea bărbatului nimic. Depărtîndu-se însă, această străină ducea cu ea jumă-tatea și încă ceva din viața bărbatului. Îl duru ce mai rămăsese și o chemă pe cealaltă, pe nume:

— Aritina.

Femeia simți. Era o chemare nepoto-lită, un glas tulburat, de dragoste. Nu se putea altfel: deveni iarăși, ceea ce era de fapt cu adevărat, ea.

Erau în mijlocul zilei, bărbatul și fe-meia se opriră acolo. Iar trupul ei pă-reau plin de recunoștință, și greu și a-dinc...

În urmă, bărbatul se simți lipsit de puteri, rămase întins pe spate. Ținea ochii închiși. La adăpostul pleoapelor vru să stea singur, își căuta în fel și chip liniștea; și nu era deloc ușor.

Se privea în oglindă, într-un fel de oglindă, și recunoșcîndu-se pe el, vedea că nu-și seamănă. Privea mereu, stăruitor: era întreg, dar lipsea ceva, cu ne-puțință de găsit. Încercă să doarmă și tocmai asta îl ținu treaz.

Aritina umbla prin casă, cu treburile ei. Parcă bărbatul i-ar fi trecut toată puterea lui și ea, femeia, n-are ce face cu atîta putere, o împrăstie de pomană. Cu astfel de gînduri își privi bărbatul și ce văzu la el crezu că e liniște. Cea mai mare parte din liniș-tea asta i se cuvenea ei, așa își spuse. O lău, dar fu mai puțin mulțumită decît se aștepta, ceea ce o nemulțumii cu totul.

Și o cuprinse o stare ciudată care se vădea în tot ce făcea și se pomeni iscodindu-i chipul, i se părea că ceva lip-sește din întregul acela pe care îl cunoștea pe de rost. Negă-sind ce, mirarea ei de pînă acum se făcu grijă neagră și n-o mai lăsa.

Atuea cum se lipeșc întregi, grele, tălpile ei de lemnul podelei.

Moliciunea stăruia în el. Nu se mișcă, doar ochii îi des-chise. Capul stătea pe o parte; îi văzu pulpele, și genunchii foarte apropiați unul de altul, bine legați la această femeie.

Dorința creșcu iarăși în el, intră nestăpînit prin tălpi, străbătîndu-l, se opri sub frunte și de acolo sări în toate părțile.

Femeia părea lipsită de guji, era sprintenă, fără cusur.

— Ce zici tu, Aritină, noi doi ne știm de mult, și tu mergi acum prin odaie, și eu mă uit la tine că...

Vorbînd, el de data asta, simți goul rece care-i despăr-țea, îl copleși gîndul că timpul a trecut pentru todeauna. Pînă cînd nu mai avu ce spune, trebuia să fie așa. Cel din urmă cuvînt se făcu plumb și se turti în locul unde cazuse.

Aritina îl ascultase. Nu-și luase ochii de la el. Și putuse vedea cum vorbea par desprins de trup, de gura care le spune, parcă s-ar rosti singure, sau omul ar vorbi prin somn. Dar îl vedea că nu doarme.

Umerii ei cerură sprîjin, picioarele de asemeni. Cînd vru să alerge, își găsi gleznele împiedicate, capul prins în că-păstru gura în zăbală.

Era așa cum nu crezuse: bărbatul știa. Cînd el termina de vorbit, femeia era sigură de asta.

El se sculă, veni în mijlocul odăii. Privindu-l, femeia țipa ca să fie auzită, nu-l lăsa pe el să spună nimic.

— Nu te mai uita, ce te uiți așa, ce vrei, tu ești vinovat fiindcă tu ești de vină.

Ea se arătă de aceste ultime vorbe, i se păru că a des-coperit un mare adevăr, le striga mereu, din ce în ce mai tare în tăcerea lui femeia găsi o vină mult mai mare decît a ei și asta îi dădu puteri.

— Acuma vîd, degeaba te uiți, știu, tu porți vina.

Își lovea coapsele cu palma, dezvelindu-și umerii sub cămașă, răcnea și deodată îi creșcuseră gheare, nasul se ascuți, parul se făcu aspru și începu să latre:

— Tu ești vinovat, tu ești vinovat, tu ești, tu, tu.

Întreba acum cu adevărat, se pregătea să muște, dar el era atât de departe, încît nu mai putea fi ajuns.

George Bălăieș

LA RÎUL CRĂIESII

maistrul Oneci) dar el îmi spune că încă nu e momentul.

— Și așa este plin de fumuri, îmi zice.

— Atunci să-i tragem un articol critic.

— Asta vă strică pe voi, ziar-iștii, mă dojeni Anton. Cum vezi omul, gata, mina pe stilou. Ori e albă, ori e neagră, ori îl ridici în slăvi, ori îl faci prof... Ei, frățioare, păi inginerul meu nu-ți încapă într-un articol de ziar. Îți trebuie un roman întreg și poate că tot nu-l termini.

Mă gîndesc chiar serios la un roman sau o năvelă în care să se vorbească despre șantie-rul de la rîul Crăiesii. Oricum, tot nu am ce să fac zilele aceste, pînă cînd nu se va debloca drumul, așa că îmi pot începe notările.

M-am întins puțin pe patul doctorului că să-mi fac în mînte un fel de plan de acți-une și a fost spre norocul meu să asist la următorul dialog:

— Bună dimineață, doctore! Ce mai faci?

Era inginerul Păuna care tocmai ieșise din galerie cu lămpașul încă aprins. Tînar, de vreo treizeci și doi de ani, potrivit de statură, arăta cum obosit, așa cum era plin de praf din abataj.

— Ca de obicei, îi răspunde doctorul, aștept clienți.

— Nu vin? Nu vin?

— Nu vin. Vă învidiez, zău că vă învidiez.

Ingerul se așeză pe un bolovan în marginea pîrlului și-și viri în apă cîsmele de cauciuc.

— Poate că nu prea ai pen-tru ce să ne învidiez.

— Ba bine că nu. Dvs. faceți ceva care să rămînă! Peste zece ani, peste douăzeci, peste o sută, oamenii au să-și aducă amînte: „Aici a lucrat ingine-rul cutare”. Dar de doctorul care a tratat o gripă și a dat unuia un tenacod cine o să-și mai aducă amînte?

Fiecare vreni mai mult, spuse inginerul, frecîndu-și una de alta în apă cîsmele de cauciuc, pline de gîd și eu aș fi vrut să lucrez la barajul de pe Argeș, sau la centrala sub-terană. Dar uite că m-au tribu-nis aici să captez pîrlul ăsta nenorocit, pe care-aș fi putut să-l car în buzunare sau să-l mut cu pumnul. Să sap cinci kilometri de galerie ca o gaură de cîrțîți în care aproape că dai cu capul de tavan. Și cînd totul o să fie gata, crezi că are să bage cineva de seamă că acolo în lac se scurge și șanțu-lețul ăsta? ...Mi-e somn, doctore, continuă el întinzîndu-se cu mîinile la ceață. Apoi își ridică lămpașul și se îndreptă din nou spre galerie.

— Păi unde vă duceți? De ce nu mergeți să vă culcați?

— Mă duc să mai dau o raită pe la punctele de lucru. Și pe urmă viu să mă culc.

— Și-am să dorm, să dorm două-zile și două nopți, să nu mă mai dau jos din pat.

— N-o să dormi, te știu eu, zise doctorul cînd inginerul se îndepărta. De cînd am venit aici, îmi spuse el, omul ăsta n-a dormit mai mult de patru ore din douăzeci și patru. La început se plîngea de insomnii. Am vrut să-l dau medicamen-te. Mă lua în ris: „Vrei să ai neapărat un pacient”? Acum mi-o lua în înalțe: „Mi-e un somn, doctore, mă duc să mă culc!” Aseară a venit peste munți, că drumul e blocat. A fost la București, să vadă ce face cu comisia aia...

Știam despre ce comisie este vorba. Avea să se facă și aici un mic lac de acumulare, cu barajul lui, un fel de Argeș în miniatură. Proiectantul prevă-zuse un baraj de greutate, dar Păuna a vrut un baraj în arc. Și pentru că cei de la centru n-au vrut nici în rîptul capu-lui să revizuiască proiectul, s-a apucat să facă pregătirile pe cont propriu, ca să-i pună în fața unui fapt împlinit. Avan-

— Se putea, se putea, ce nu se putea? Se poate răsturna și pămîntul cu fundul în sus, asta nu înseamnă să te apuci dum-neata să-i pui proptele. Ești un fricos, asta e! Un singur mai-stru am, și ăla bătrîn și fricos. Pensionează-te, domnule, dacă nu te mai în curelele, sau fă-te grădinar, poate îmi trimiți altul mai de pădejde!

Se repezise apoi la un flăcău care nu stăpinea bine aparatul, îi zmulșese perforatorul din mină și lucrase aproape două ore amenințînd pe toți din schimb că-i va da afară chiar de mine. Asistase apoi la felul cum se face barajul și la im-pușcare.

— Omul ăsta parcă a uitat să mai vorbească, îmi spune Anton. Nu știe decit să țipe. Să țipe și iar să țipe. Oamenii nu-l interesează „decit în front cu perforatorul în mină, restul treaba lor...” Cum își petrec ei timpul liber, ce fac, ce gîndesc, cum ne judecă, nu-i pasă, îi spuneam într-o zi că este necesar să construim niște barăci cu apartamente ca să-și poată aduce oamenii familiile. A sărit cu gura la mine.

— Știi ce înseamnă asta? Zeci de mii de lei, poate sute. Ce, am venit aici pe șantier sau în stațiune balneară? Familia mea unde este? Te întreb, știi unde este? Știi de cînd nu i-am văzut? Crezi că mie nu mi-e dor? Eu n-am ini-mă? Dar n-avem timp de dez-mierdări. Aici sintem ca pe front.

— Ne luptăm cu el cum te-ai lupta cu ursul, continuă să-mi povestească Anton. Pînă acum încă n-am reușit să-l muim. Am discutat și cu tovarășii de la comitetul de partid. Se pu-se problema unor măsuri mai aspre. Dar l-am apărut. Este foarte priceput în meserie, un organizator nemaipo-menit. Trebuie să mai lucrăm cu el, să mai încercăm cu răb-dare, deși se lasă foarte greu. Să-ți povestesc întîmplarea cu clubul Vrem să amenajăm neapărat un club, să aducem un aparat de radio, cărți, o masă de tenis, niște șahuri, să punem difuzoare în dormitoa-re. M-a luat în ris: „Nu vrei să ne facem și biliard? Să des-chidem un cazino?” Atunci am avut cu el o discuție cam aprinsă:

— Știiți că la chesoanele de la Oești s-au turnat în anume fel betoanele... Ingerul de a-colo a astupat gurile cu pămînt și a dat glet pe deasupra.

— Cred că nu faci nici o a-luzie.

— Erați în sală, cînd l-a ju-dicat colectivul de ingineri. V-ați înscris la cuvînt și ați cerut să fie trimis în fața tribu-nalului.

— Ce vrei să spui?

— L-am condamnat că a astupat cu pămînt gurile din beton. Dar gurile, gurile din conștiința oamenilor, cu ce le putem astupa? Și cînd? Oare pe noi n-are să ne tragă nimeni la răspundere?

— Eu nu sint nici moașă, nici dădacă, am aici o misiune precisă.

— Nu vă interesează decit producția.

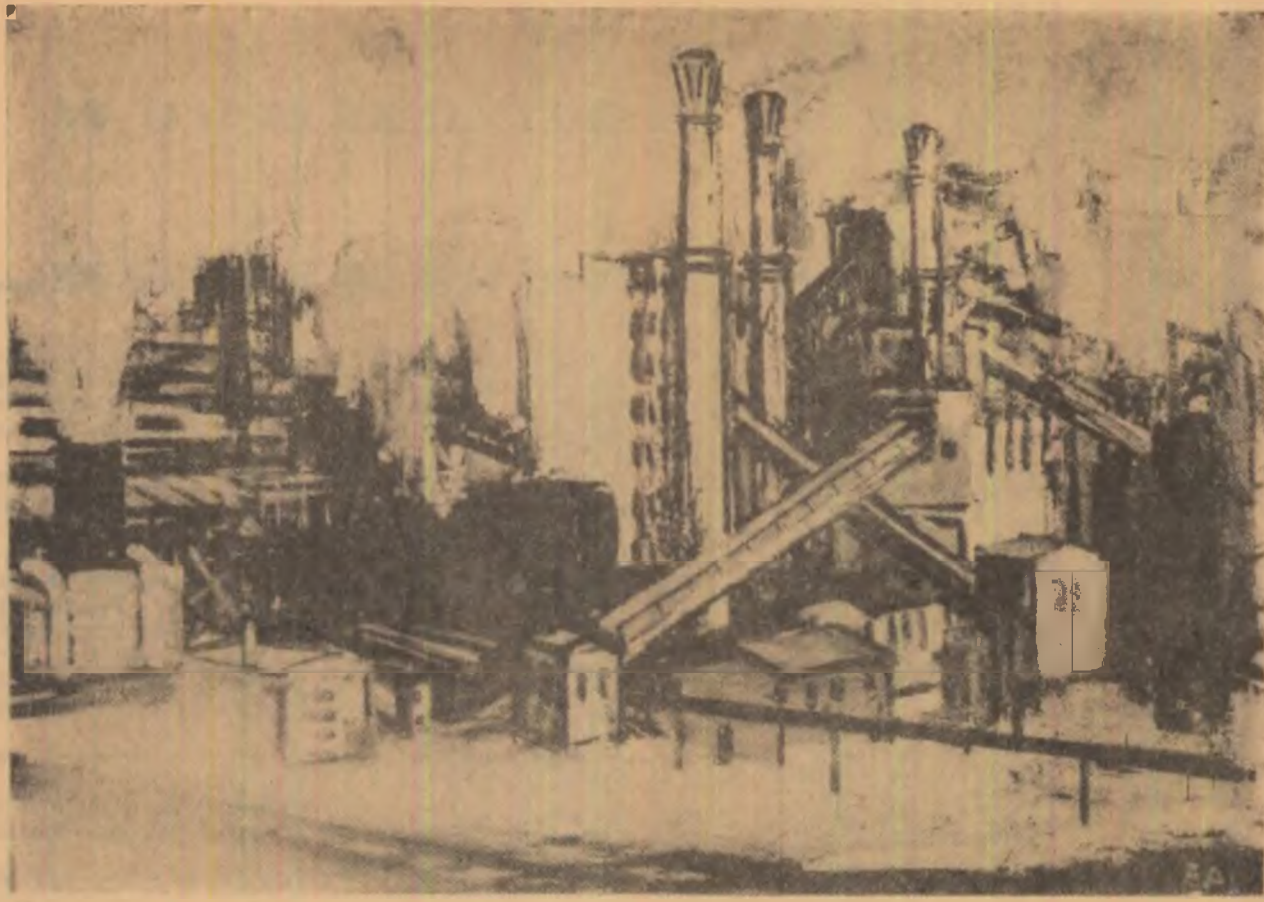
— În primul și în ultimul rînd producția. Pentru rest este sindicat, U.T.M. etc.

Sau altădată:

— Cunoașteți vreun om

Elogiu dănsului național

EUGEN POPA
COCSERIA
DE LA
HUNEDOARA
(ulei)

SUCCESE ALE PLASTICII

Prezența picturilor românești la Viena și la Paris a făcut cunoscută peste holare două generații: cea a marilor pictori români, printre care Al. Ciucureanu, și cea a pictorilor tineri, reprezentată în acest an de Ion Gheorghiu.

Succesul lui Ciucureanu era de așteptat, maestrul picturii având de mult o strălucită confirmare: „Se prezintă cu panouri impresionate prin sentimentul înalt, impresionant prin simfonizarea picturală a ansamblului — admirabilă adecvare a subiectelor —, impresionantă prin prezentația materiei utilizate, prezentele ce se contopesc într-un tot de a gravă și plină de reculegere armonie” — scria despre el N. Taubitz, cu vreo trei decenii în urmă, observând calitățile fundamentale ale artei acestuia, care abia mai tirziu aveau să se contureze definitiv.

Retrospectiva Ciucureanu entuziasmasă în 1962 publicând german, prin neobișnuită vibrație coloristică ce dă viață tablourilor, și a produs aceeași încântare, anul acesta, la Viena: „Un cîntec intens al dragostei de patrie sint nobilele presie ale artistului, care conțin o plenitudine a luminii și al-

mosferi. Ele sint oglinziri minunate ale pămîntului românesc, pictate cu o măiestrie impresionantă, plină de luciditate dar și de dragoste fierbinte. Totul este viu: verdele însoțit al valilor bogate în canaci, pașiștile, culmile muntoase la orizont, căsuțele țărănești pitulite în cîmpuri înverzite”.

Menționăm aici că în aceeași sală au fost prezentate, totodată, sculpturi de Constantin Brîncuși, de mult timp cunoscut în străinătate, prin neamurate lucrări, și sculptii ca anul din marile sculptori moderni.

Ion Gheorghiu va remarcă la Biennala de la Paris, Cuvintele de apreciere exprimate de André Malraux pe marginea unei din naturile sale moarte, au confirmat succesul de care s-a bucurat tânărul pictor la Paris. Autoritatea lui Malraux, director al Biennalei, vastă sa experiență de om de cultură sporesc bucuria resimțită de noi față de recunoașterea valorilor picturii românești.

Ion Gheorghiu este, desigur, unul din cei mai talentați pictori tineri și în același timp unul din cei mai laborioși.

Materia picturală are la el o structură tonizantă. Opera picturală a lui Ion Gheorghiu, ca a oricărui talent veritabil, puternic, sintetizează multe din realizările întregii sale generații.

Al. Ciucureanu și Ion Gheorghiu sint pictori care, reprezentînd generații deosebite, au făcut cunoscute străinătății, în acest an, două etape succesive din plastica românească a secolului XX.

Au fost, de buna seamă, în anul ce se încheie, numeroase manifestări internaționale la care au participat cu succes artiștii nostri plastici. Ne-am oprit însă numai la două personalități reprezentative: maestrul Al. Ciucureanu, unul din marii artiști ai culturii, pe care abia studiul actual al culturii noastre îi face cunoscuți străinătății, și Ion Gheorghiu, care afirmă — alături de Ion Paescu, Virgil Almasanu, Ion Nicodim și alții — tinăra generație careia îi revine sarcina de a duce mai departe pictura românească, pe linia viguroasă a marilor tradiții realiste ale picturii noastre.

Radu Varia

Expresie a geniului unui popor care a gândit neasemuita Miorița și cîntecul de dor și haideucie, care a țesut transparența delicată a maramelor și a aprins curcubeul de smalt pe vasele de lut — dansul românesc cunoscut în zilele noastre o aducea și binemeritata prețuire.

Tezaur ignorat de oficialitățile trecutului care nu-i pricepeau tîlcul și frumusețea și-l socoteau — cu cită ușurință! — undeva, pe la periferia artei, el se păstra intact în satele încete în colb și săracie. În scurtele răgăzuri, din casele lipite cu chirpici, porneau la joc, în străie minunate, alături de Feți-Frumoși și Hene Cosinzene, ce-și regăseau pentru o clipă, demnitatea și frumusețea greu încercate de o muncă de robii.

Jocurile românești ne cucereșc în primul rînd prin originalitatea lor. Dimitrie Cantemir observa, în a sa „Descriptio Moldaviae”, că „jocurile sint la moldoveni cu totul altfel decît la celelalte neamuri. El nu joacă doi sau patru inși laolaltă, ca la frunziși și leși ci mai mulți roată sau într-un șir lung...” Observația sa deschidea o poartă largă spre cercetarea rădăcinilor celor mai sădinci ale tradiției coregrafice românești, cu interesante concluzii. Întîlnim adeseori, în studii științifice închinată vechilor civilizații, observații asupra unor obiecte de artă, reprezentînd figuri de dans, care, alături de alte mărturii, deschid noi perspective de înțelegere a unei civilizații, de influențe reciproce, de analogii, de nebanuite corespondențe în arta populară contemporană a diferitelor țări. Celebra teracoată de la Palaokastro, din Creta, contemporană cu evenimentele povestite în poemele homerice, reprezentînd un grup de dansatoare în cerc, îi sugerează, surprinzător de exact, „hora” noastră. Nu mai puțin și prețioasa descoperire arheologică românească, făcută la Frumuseșca, raionul Piatra-Neamț, reprezentînd un suport de vas din lut, în forma unor figurine dansînd în cerc. Lucrarea, aparținînd sfîrșitului epocii neolitice, aproximativ cu 3.000 ani înaintea erei noastre, a fost denumită, atît de plastic, „Hora de la Frumuseșca” (cultura ceramică pictată Cucuteni-Tripolje). Cercetarea științifică a acestor vestigii — și a altor altele — ridică tulburătoare și pasionante probleme; și cum să nu surprindă evidentă asemănare a termenului „hora” la romini, cu „horu” la bulgari, „kolo” la sîrbi, „choro” la latini și „horos” la greci, indicînd a-celasi lucru: dansul în formă de cerc, închis sau deschis?

Intr-o anchetă coregrafică, făcută în cadrul Institutului de folclor, în 1960, în comuna Lupșani, s-au descoperit, cu surprindere, jocuri executate pe texte recitate, formula rară, care, atestînd deosebita lor vechime, poate stîrni interesante cercetări.

Băstrarea nealterată, de-a lungul veacurilor a purității dansului românesc este uimitoare. Litografiile și

gravurile unor artiști plastici ca Liotard, Louis Dupre, Doussault, Lancelot sau Urabieta, care, în sec XVIII și XIX, însoțind misiunile diplomatice și științifice pornite din apusul Europei spre fabulosul Orient, trecînd prin țara noastră, au surprins incantată frumusețea, deosebită a dansurilor românești, ne prezintă cu deosebită fidelitate horele și sirbele, așa cum le cunoaștem și astăzi.

Folclorul coregrafic românesc încîntă prin grația, echilibrul, măsura, eleganta și plastica vie și armonioasă, niciodată dezordonată, nici chiar în dansurile cele mai luți. Ritmul este, în general, alert, oferînd surpriza unor combinații ingenioase de bătați de sincopă și contratimp, succedîndu-se cu mare rapiditate. Gestica mîruntă și vioace, alternarea pașilor băuți cu alții unor legănați, întorcările rapide, neprevăzute și pline de inventivitate, părăsirea și revenirea repetată la tempo-ul inițial, însoțite de multe ori de strigături pline de haz, dau dansurilor românești multă viață, voie bună, prospețime și umor, calități rar întâlnite, laolaltă, în dansul altor popoare.

Toate aceste virtuți n-au stîrnit în trecut interesul, iar puțini și entuziaștii oameni de cultură, cercetători ai comorii folclorului coregrafic, n-au fost ajutați: zelum lor era privit ca o excentricitate și încercările rămîneau izolate, se pierdeau. Cu atît mai mult se cuvine a fi prezente acțiunile curajoase ale aceluia care, lupul din inerta oficialităților au căutat să aducă pe scenă dansul românesc, cit și a celor care, imediat după 1944, au pornit cu entuziasm la opera de valorificare a tezaurului nostru coregrafic, negăsînd

cale bătorită, ducînd o adevărată muncă de pionierat. Amintim aici, cu grațitudine, numele Floriei Capsali, căreia arta coregrafică românească îi datorază mult. Prin 1930, cînd în producțiile noastre de balet era folosită numai muzică străină, socotindu-se, din snobism, cea românească, neadevătat, Floria Capsali dă recital de dans folosînd exclusiv muzică de compozitori autohtoni: Jora, Paul Constantinescu, Marian Negrea, Sabin Drăgoi și Sestizid frumusețea folclorului și inspirîndu-se din el, crează mai multe baleturi românești; dar efortu-

tele dansatoare s-au izbit de neînțelegerea oficială și, cu multă amărăciune, într-un vechi interviu, Floria Capsali se plîngea de îndreptența forurilor conducătoare bugeteze față de manifestările de folclor.

Dar unde nu o întîlnim, după 1944, pe această animatoare a dansului românesc? Pe scenă, dansînd; creînd numeroase suite de balet; organizînd ansamblul C.C.S. și participînd la formarea viitorului ansamblu „Clocirila”, îndrumînd tinere generații de dansatori. Se cuvine a fi amintit numele lui Miță Dumitrescu, colaborator-coregraf la multe din baleturile Floriei Capsali, creatorul dansurilor „Cososu” și „Craiul de mahnka”, care a transpus în dans un personaj de genul Rîca Venturiano. Ne mai gîndim la Vera Proca Ciortea, cu recitalurile sale bazate pe un folclor stilizat, în care a adus o interpretare plină de farmec, fantezie și umor, la Petre Bodeu, cu dansul „Zdrobitul strugurilor”, la Oleg Danovschi, sub egida căruia s-au montat la operă baleturile românești. Ne amintim de trumpețea pe scenă de balet a echipei de dans pur folcloric, de care s-a cîm numele lui G. Popescu, cu splendide joc al „Călușa” și adevărată explozie de frumusețe și vitalitate.

Astăzi, cînd revoluția culturală socialistă a pătruns pînă în cele mai îndepărtate sate, echipe tot mai numeroase de dansatori amatori se produc la Festivalurile consacrate cîntecului și jocului, oferînd coreografiile noastre noi vizuini asupra unui balet cu specific românesc. Problema creării unui astfel de balet prezintă o importanță deosebită și ridică, pe plan estetic, o serie de alte probleme cu tot atîtea dificultăți de învins. La noi s-a practicat, mult timp, numai baletul strict academic, clasic, cu o autonomie ce mergea pînă la rigiditate. Nimeni nu spune că nu s-au realizat și nu se vor putea realiza și de acum înainte lucrări admirabile, folosînd eleganta caligrafie clasică, dar, tot atît de adevărat este că, în pas cu celelalte manifestări ale artei, baletul se poate îmbogăți, împropăși, vitaliza, că el poate exprima cu elocvență problemele ce frîntînt omul contemporan. Una din modalitățile (ele sint mai multe și vom reveni) este și apelul la vîna bogată a folclorului. Rezolvarea nu este de loc ușoară, cum s-ar crede la prima vedere, și, dat fiind marea deosebire de stil dintre cele două forme de dans, există riscul creării unui hibrid, neinteresant și lipsit de valoare artistică. Încercări s-au făcut, de multe ori interesante, dar dansul românesc, pe această linie, nu și-a spus încă ultimul cuvînt. În momentul cînd scriu aceste rînduri, scenele pregătite pentru cel spectacol de balet și dans românesc.

Așteptăm cu nerăbdare aceste spectacole.

Tea Preda

Spectacole - Arte

FILMUL ROMÂNESC ÎN LUME

O privire retrospectivă asupra producției românești de filme din ultimii ani echivalează, de fapt cu bilanțul unei rodnice activități creatoare. Drumul parcurs de la victoriile precedente ale cineaștilor noștri la izbînzile de valoare internațională obținute în 1963, reprezintă saltul calitativ realizat de arta și tehnica filmului românesc: succesele cu care s-au bucurat în ultima vreme peste holare producțiile studiourilor noastre sînt mărturie maturizării și a prestigiului dobîndit de cinematografia română.

Cele trei repere importante care au marcat consecvent și progresiv anul acesta prezenta românească pe ecranul mondial sînt trecute în palatului marea din cele mai importante confruntări cinematografice: premiile cîștigate de „Codin” la al XVI-lea Festival al Filmului de la Cannes și de „Lupeni 29” la al III-lea Festival al Filmului de la Moscova, urmate de succesul lui „Tudor” în cadrul zilelor Filmului Românesc în Italia. Este semnificativ faptul că aceste victorii se inscriu în șirul unor victorii de conținut, de idei: cite unul din cele două premii obținute de „Codin” la Cannes, și de „Lupeni 29” la Moscova au fost acordate pentru scenariu, distincțiile subliniind și încununînd seriozitatea tematică și factura profund umanistă a acestor opere. Reprezentînd — așa cum sublinia ziarul „Le Monde” — „un răgaz omeneș minunat” în festivalul de pe coasta Mediteranei, „Codin” a intrat în suragile ma-

nuie ale participanților, fiind salutat cu un entuziasm deosebit: „un film admirabil aproape din toate punctele de vedere” („Le patriote de Nice”), „un film aproape de perfecțiune” („Le Provençal”), „o frescă de mare valoare” („Le Parisien libere”).

Ulterior, la apariția filmului pe ecranele franceze, ziarele și Radio-televiziunea franceză au dat din nou publicității impresiile opiniei publice: „Un film de mare clasă” („Democrație 63”), „Codin creează o adevărată fascinație” („Arts”), „Un adevărat miracol cinematografic” („un film care vorbesc cu nici un altul în graul inimii”, („Les lettres francaises”). Aceste aprecieri au fost imediat rehatate și extins de presa italiană, sovietică, iugoslavă, engleză, canadiană, americană și spaniolă.

Prezentat două luni mai tirziu în cadrul festivalului ce se desfășura sub lozina: „Pentru o artă cinematografică umanistă, pentru pace și prietenie între popoare”, „Lupeni 29” a suscitât la Moscova aprecierile elogioase ale presei și ale unor personalități marcante din domeniul artei de la 7-a arte. Hîbrurile de specialitate ale presei din Riga, Kiev, Baku și din alte localități au consacrat un spațiu larg articolelor în care o serie de cineaști reputați își exprimă părerea în legătură cu filmul românesc, evidențînd — cum scria „Izvestia” — „alecările nobile și mărețe ce animă această epopee a glorioșelor lupte ale proletariatului român”, ca și înaltul nivel artistic și tehnic la care a fost realizat. Autorii au creat „o tragedie populară și o lucrare de mare rîsnet emoțional” scria K. Paramonova în „Sovetskaja Kultura”, iar Ageo Savioli în „L'Unità”, considera că autorii au realizat „pagini cinematografice vibrante și emoționante”. Concluzenta este desigur aprecierea făcută de ziarul „Trud”: „Lupeni 29 este un film care vorbește despre tendințele cineaștilor români spre problemele majore, profund sociale prin crearea unor largi episoade epice”.

Acelesi calități esențiale ale unor producții românești — „Valurile Dunării”, „S-a furat o bombă”, „Codin”, „Tudor” — ponderea lor ideologică și artistică, participarea maselor ca formă de expresie colectivă a unui înalt uma-

nism, — au fost evidențiate și de publicisticile „Corriere della Sera” (Milano), „L'Unità” (Roma), „La Nazione” (Florența) și de radioteleviziunea italiană, cu prilejul prezentării la Milano, în cadrul Zilelor Filmului Românesc în Italia. Bucurîndu-se de un frumos și buimeritata succes, această gală de filme a contribuit la creșterea și lărgirea prestigiului cinematografiei noastre. De altminteri, asemenea manifestări sînt de mare eficacitate, avînd un rol activ în popularizarea peste holare a unor opere valoroase ale realizatorilor noștri. De curînd, cu prilejul Zilelor Culturii române, au fost prezentate în Franța filmele regiunilor „Lupeni 29” și „Pasă spre lumină” (în premieră mondială) și „Andea, Video” (comandă de U.N.E.S.C.O.). După lauri pe care „ouălele” său inegalabil i-a adus la Cannes, San-Francisco, Tours, mînc la situații în fruntea clasamentului, filmele cu actori ale lui Gogo au continuat la Edinburg și Salonic sîrului românesc în acest gen, lor alăturîndu-li-se în 1963 Premiul special al juriului Festivalului comic de la Bordighera și Medalia de aur a Festivalului de la Gijon, pentru filmele „S-a furat o bombă” și, respectiv, „De dragul prieteniei”.

Un alt domeniu în care cinematografia românească continuă să repeteze frumoase succese este acela al filmului documentar. Oglinzind a realității socialiste, cronică activă a epocii pe care o trăim, documentarul românesc a fost prezent la festivalurile internaționale de pretendenți multe și obține justificat cîteva distincții merite să-i mărească prestigiul. După premiul de Excelență al U.N.I.A.T.E.C.-ului și Diploma de calitate cucerite anul trecut la Moscova de „Macrofilmări pe plante” și de „Primăvara”, anul acesta în palmaresul documentarului românesc s-au mai înscris Diploma de merit decernată la Edinburg filmului „4000 de trepte spre cer” și „Urna de bronz” acordată la Cortina d'Ampezzo documentarelor „Turnul UEFA” și „Din Piatra Craiului în Făgăraș”, acesta din urmă continuînd o serie glorioasă după premiile de la Paris și Tokio din anul precedent.

Varietatea peisajului cinematografiei noastre a subiec-

telor abordate (filme de evocare istorică, de evocare a luptei clasei muncitoare, de actualitate sau de ficțiune), a determinat și o variată afirmare de personalități și de școli artistice. Numele unor regișori ca Liviu Ciulei, M. Drăgan, Gogo, L. Bratu și mulți alții, devin tot mai cunoscute în țară și peste holare. Paralel cu continua ridicare a nivelului artistic și tehnic al producțiilor studiourilor noastre, a avut loc o verificare și o îmbogățire a experienței tehnicienilor noștri, care se dăruiesc cu masine activității lor. Datorită muncii lor colective, este tot mai des remarcată în competițiile internaționale calitatea tehnică a filmelor românești. „Lupeni 29” a primit la Moscova medalia de argint pentru înalta calitate a sceneilor de masă și pentru cercetări întreprinse în domeniul stereofoniei, distincție ce reprezintă un punct de onoare pentru echipa filmului, avînd în vedere extremele greutăți pe care le ridică un număr deosebit de mare de figuranți în fața regiunilor, a operatorilor și a celorlalți tehnicieni. Tot astle, Premiul Comisiei Tehnice Superioare Franceze acordat lui „Codin” a răsplătit — așa cum sublinia regișorul H. Colpi — meritele importante contribuții aduse de tehnicienii romîni, alături de cei francezi, la realizarea filmului.

Clasa reprezentanților cinematografiei noastre s-a făcut tot mai des auzit la colocoliile și conferințele internaționale, privind contribuția filmului mondial la progresul omînit, tînte la Helsinki, Cannes, Moscova, Leipzig etc. Pe linia frîntierii unor strîne legături cu alte cinematografii și cu publicul din cît mai multe țări, se înscriu și comerțul românesc cu filmul, schimburile între cinematocle naționale și coproducțiile cu filmele străine.

Alături în plin avînt creator, cinematografia țării noastre are înaintea ei largi perspective de dezvoltare. Succesele obținute pînă acum creează obligații artistice și profesionale cineaștilor noștri, pentru a întîmpina cu noi opere, alorose anul celui de a 20-a aniversării a Eliberării țării noastre.

Manuela Gheorghiu

În cadrul schimburilor internaționale, caracteristice vieții culturale contemporane, arta nouă din patria noastră capătă o răspîndire din ce în ce mai largă. Oamenii de muzică sint și ei mesagerii ai tinerii culturi socialiste.

Arta enesiană, compozișică și interpretativă, a devenit de mult un bun al întregii omînit; pe drumul consecrării internaționale o urmează cu succes creația nouă a compozitorilor noștri. În programele de concert, în emisiuni radiofonice și în primări pe discuri, figurează tot mai des lucrări ale compozitorilor romîni din toate generațiile.

Al doilea festival Enescu (1961) a relevat Concertul pentru pian, de Valentin Gheorghiu. De curînd, autorul și-a interpretat lucrarea, cu deosebit succes, în Uniunea Sovietică. Cunoscutul critic, I. Martynov scria în „Muzikalnoia Jurni”: „Gheorghiu este cunoscut ca un compozitor talentat și audierea noii sale lucrări a confirmat aceasta. Concertul este scris cu temperanță, cu strălucire de virtuoz, este bogat în imagini muzicale, cînd delicat-lirice și meditative, cînd impetuozitate”. Si mai departe: „În interpretarea Concertului s-a dezvăluit talentul pianistic deosebit al autorului: pianul sună la el minunat, artistul nu cunoaște greutățile tehnice, ci se folosește liber de gama cea mai amplă a nuanțelor”. O altă lucrare a lui Valentin Gheorghiu, „Trio pentru vioară, violoncel și pian”, a fost bine primită în Italia în acest an, în interpretarea formației Ștefan

Gheorghiu — Radu Aldulescu — Valentin Gheorghiu („Un trio tînar dar înzestrat cu o extraordinară strălucire interpretativă” — „L'Unită”). Păcat că acest valoros ansamblu nu se produce mai frecvent în țară.

Concursurile și festivalurile internaționale sînt un prilej de afirmare a tinerii generații. Cu un an în urmă, ziarele anunțau decernarea premiului unte și indivizibil al concursului de compoziție patronat de Radio Geneva — lui Anatol Vieru. S-au prezentat atunci peste 50 de concerte pentru violoncel: juriul a cîntărit calitățile de muzicalitate, originalitate și măiestrie, găsîndu-le în cea mai deplină măsură în Concertul lui Vieru.

Cu aceasta ocazie, ziarul „La Suisse” scria, între altele: „Acesta a creat o capătat, în succese căldurose în rîndul numeroștilor publici de invitați care a asistat la prezentarea ei. Succes datorat, fără îndoială, forței expresive cu care Anatol Vieru a știut să impodobescă muzica sa. Ea se afirmă printr-o vigoare ritmică ce face loc, din cînd în cînd, unor expansiuni lirice care se inspiră din tradițiile folclorice. Succes datorat, de asemenea, interpretării: în primul rînd lui Vladimir Orlov, violoncelist care s-a făcut cunoscut — sint de atunci cîțiva ani — la Geneva. În urma unui concurs internațional ce stăruie în amintirea noastră, apoi orchestrei „Suisse Romande”, care, condusă de Jean Marcell Auberson (pe care l-am apreciat recent într-un simfonie bucureștean — n.n.), a fost o parteneră strălucită a solistului”.

Concursurile și festivalurile internaționale au un rol important în afirmarea muzicii și muzicienilor noștri. Din aceste sevele, confruntări, care constituie totodată un prilej de rodnică experiență, se nasc nu numai moritate reputații, ci și învățăminte și impulsuri pentru viitor. Listeale laureaților romîni sînt bogate și ele ar ample isone o coloană

Filarmonica de stat „George Enescu” a capătat, în anul din urmă, un bine meritat renume internațional. El se datorează atît conlucrării cu dirijori și solisti străini cit, mai ales, turneeilor sale de răsănorător succes, care au consacrat-o ca una din cele mai valoroase orchestre simfonice europene. Publicul și critica din marile capitale muzicale au aplaudat

cu căldură tinuta artistică a orchestrei, măiestria dirijorilor ei — George Gărgescu și Mircea Basarab —, calitatea deosebită a unor lucrări ale lui Paul Constantinescu, Th. Rogalski, Ion Dumitrescu ș.a. Ar fi de dorit ca viitoarele turnee ale instituției să se transforme și mai mult într-un prilej de răspîndire a creației românești contemporane, repertoriul originar putînd cuprinde și alte lucrări decît cele cîntate în aceste ocazii.

Cu ocazia semicentenarului Teatrului Champs-Elysees, ansamblul Teatrului de operă și balet al R.P.R. a dat la Paris mai multe spectacole. Se aflau în Franța importante forțe artistice, cunoscutori rafinați și pre-

tenții. Deosebit de apreciat a fost spectacolul cu Oedip, capodopera lui Enescu. Cuvintele calde, spuse sau scrise, ale unor corifei ai vieții muzicale franceze, cum sint compozitorul Henri Sauguet, Emanuel Bondeville, directorul Operei din Paris, Maurice Durand, secretar a Asociației Naționale a Teatrelor Lirice, libretistul lui Oedip — Edmond Flegu, Bernard Gavoty, biograf al lui Enescu, critică Suzanne Demarquet, Marc Pincherle, Claude Rostand și alții, au constituit un viu imbold pentru artiștii primei noastre scene lirice. Despre „Bărbierul din Sevilla”, decanul criticii franceze, René Dumesnil, scria în „Le Monde” că „a fost cel mai bun spectacol pe care l-a văzut vreodată”, iar Olivier Allain aprecia că spectacolul „Cavalerul rozelor”, merită să fie elogiat” („Le Figaro”). Coupl de balet al T.O.B. a oferit publicului din Catania (Italia) spectacolul „Lacul lebedelor” de Ciaikovski și un recital al solistilor. Titurile articolelor de gazetă, în genul „Un ansamblu artistic formidabil” sint edificatoare. În cuprins alînd cuvinte de laudă la adresa măiestriei fiecărui și a disciplinei de ansamblu Au intrunit unanime elogi Irinel Li-cu, Ileana Iliescu, Cristina Hamel, Gheorghe Cotovelea, Sergiu Ștefănescu, Petre Ciortea, Alecu Marin.

Schimburile culturale cu străinătatea sint din ce în ce mai frecvente, aportul tinerilor interpreți subștantial și de prestigiu. În Uniunea Sovietică au cîntat în acest an, între alții, Elena Dina-Toroman (Transcaucazia), Elena Cernei (Moscova, Leningrad Baku, Lvov, Odessa) Ion Pîso (Moscova, Minsk), Corneli Sla-

vră (Sverdlovsk, Celiabinsk, Tașkent), Nicolae Herlea (Leningrad, Tbilisi, Novosibirsk, Kiev, Moscova). S-ar putea scrie pagini întregi numai despre elogiile cu care publicul sovietic englez, italian etc. a întîmpinat arta lui Nicolae Herlea. Despre arta vocală a lui Ion Pîso, M. Kiselev, artist al poporului din R.S.F.S.R., scria: „Ion Pîso are o școală vocală excepțională. Cîntărețul a interpretat excelent toate scenele solistice și de ansamblu ale

Petre Codreanu

MESAGERII MUZICII NOASTRE

Prezențe românești

Din cartea realizării anilor socialisti, capitolele culturale au purtat deopotriva mesajele victoriei noastre, așa cum le-a purtat la rândul lor, pe meritele lumii, creațiile noastre de înaltă valoare în domeniile științei, Valorile artei, literaturii și științei românești, devenite în tot ce au ele mai strălucite bunuri ale culturii universale, au cucerit astăzi o recunoaștere pe care personalitățile luminate ale lumii o lega de unele țări noi, remarcabile prin talente și energii creatoare.

cate, au fost recomandate pentru publicare.

Săptămânalul „Sountag” din R.D.G. nr. 39 din 29 septembrie 1963 publică povestirea „Soldatul necunoscut” (Der unbekannte Soldat) de Dumitru Radu Popescu.

Redacția revistei inserază în fruntea nărilor o notă explicativă, din care cităm:

Artorul povestirii noastre aparține tinerei generații de scriitori români. Tănarul scriitor a publicat până acum trei volume de povești și povestiri, în care sînt atacute probleme estetice, psihologice și sociale.

În buletinul bilingv „Informations U.N.E.S.C.O.” nr. 24 din 20 sept. a.c., care apare la Paris, este publicat articolul „Deux chefs-d'oeuvre de l'art de Neolitique en Roumanie” (Două capodopere ale artei neolitice în România).

Mai tîrziu se subliniază importanța cercetărilor arheologice din ultimul deceniu scotîndu-se în evidență valoarea descoperirilor din epoca culturii Hamangia, care înflorea, în mileniul al cincilea și poate și în al șaselea, de-a lungul coastelor române și bulgare ale Mării Negre.

Sînt analizate apoi două figurine sculptate în ceramica, de aproximativ 12 cm înălțime și care pot fi socotite ca aparținînd ultimelor secole ale mileniului al patrulea.

Despre aceste statueti, care au un caracter probabil o semnificație religioasă sau simbolică, autorul articolului scrie:

„Dacă valoarea arheologică a acestor opere este mare, se poate spune că valoarea lor proto-artistică este absolut excepțională. De pe aceluși eșafodaj de la Cernavodă are un loc de seamă și o altă figurină, de dimensiuni artistice ale Neolitului; femeia cu șitl lung, privirea ridicată, probabil înscărunțată și înfățișînd fecunditatea, dar mai ales bărbatul, cu capul puțin plecat, pe care un comentator l-a definit ca „un predecesor surprinzător al gânditorului (Penseur) de Rodin”. Într-adevăr, dacă idolul feminin așezat este o temă relativ frecventă în Neolitic, în Grecia, în Anatolia, sau în Orientul Mijlociu, omul și în special omul gânditor, așa cum a fost reprezentat de către genul necunoscut de la Cernavodă, este un exemplar aproape unic și cu atât mai remarcabil cu cît măiestria artistică a cărei mătură o avem pare foarte aproape de unele stilizări scumpe sculpturii moderne.”

„Anticipație îndrăzneață, acțiune precipitată, totul luminat de un umor delicat, de multă poezie.

Autorul ne dăruiește un tablou al societății omenești ajunsă la un înalt grad de dezvoltare. Planetele sînt mutate în alte sisteme solare; alimentele sînt obținute prin unde lumini; se întreprind experiențe care fac legătură directă între un creier uman și altul. Omul, stăpînit de grăba de a trăi, se consacră cu pasiune mai multor activități. Dragostea și-a răzășit

și prospețimea într-o nouă expresie plină de fantezie.

La sfîrșitul romanului, splendidă imagine a unei fabuloase experiențe interplanetare în înfîntul galaxiei încununează această iubire a anului 41.042.”

Am citat recomandările pe care le face colecția „Enigme autour du monde” — Les Editions, français romains — romanului semnat de Sergiu Fărăscu, „O iubire în anul 41.042”, aparțin de curînd la Paris.

Ziarul „Neues Deutschland” din 19 octombrie a c. a publicat un amplu articol despre romanul „Intuicere” de Cezar Petrescu, aparțin de curînd în R.D.G.

Articolul debutează cu o prezentare a unor influențe ce au acționat asupra formației scriitorului. El trasează apoi câteva linii ale individualității scriitorului Cezar Petrescu, care determină originalitatea operei sale. În continuare este analizat romanul „Intuicere”, aparțin de curînd la editura „Der Morgen” în anul 1963. Valentin Lăpășcu, autorul prezentării din editura germană a ziarului „Neues Deutschland”, se ocupă de figura lui Radu Gonsa, personajul principal din „Intuicere” și de condițiile social-economice în care se desfășoară acțiunea romanului.

Romanul lui Cezar Petrescu, scrie în încheiere autorul, este mult mai mult decît drama unui „inadaptabil”; el este „o cronică preeminentă a societății burgheze românești în anul imediat următor primului război mondial.”

În editura „Europa” din Budapesta a aparut recent o voluminoasă colecție de traduceri, intitulată „Balade și poezii populare românești”. Într-o foarte frumoasă prezentare. Legat în pinză, tipărit pe hîrtie de lux filigranată, într-un tiraj de 2000 de exemplare, acest volum cuprinde în cele 326 pagini, 133 dintre cele mai frumoase creații ale poeziei populare românești, începînd cu „Miorița”, traduse de către un colectiv de scriitori maghiari.

O deosebită atenție a editorilor o constituie faptul că fiecare poezie are și titlul său în limba română. Traduceri au fost și documentație bogată, alegînd poeziile din toate colecțiile românești începînd cu aceea publicată de Vasile Alecsandri în 1866 și terminînd cu ultimele editii aparute în zilele noastre.

Volumul are un studiu introductiv semnat de Ortutay Gyula și este ilustrat cu numeroase gravuri originale, după sculpturi în lemn de Wurtz Adam, care prin aceste creații dovedește cît de bine a înțeles sensul și atmosfera poeziei populare românești; cu o astfel de gravură în trei culori, este ilustrată supra-coperta.

Silvio Guarnieri, cunoscutul prozator și critic italian, autor al lucrării „Cincizeci de ani de proză narativă italiană”, în care cercetează, sub semnul criticii științifice, evoluția romanului italian, profesor totodată la universitatea din Pisa, de istoria literaturii moderne și contemporane, este în același timp și un bun cunoscător al limbii și literaturii române.

În această calitate, el a fost însărcinat cu conducerea unui lectorat de limbă și literatură română în cadrul universității din Pisa, una din cele mai vechi și renumite din Italia. În ziua de 27 noiembrie a. c. profesorul Silvio Guarnieri a inaugurat cursul său de literatură română pe anul academic 1963—64, dedicat în întregime personalității lui Mihail Eminescu și epocii sale.

Artă orientală din sec. XVIII (Muzeul de Artă al R. P. R.)

„SCRISUL IN AMERICA”

Au devenit tot mai frecvente, în ultima vreme, articolele din publicațiile americane care își exprimă nemulțumirea, nemulțumirea sau protestul față de lipsa de ecou a problemelor importante ale vieții de azi în literatura americană.

Nu de mult, în paginile revistei „Saturday Review”, una din cele mai răspîndite publicații literare de peste Ocean, apăreau sub semnătura unui cunoscut critic dramatic, John Mason Brown, o seamă de considerații amare în legătură cu influența exercitată de către „teatrul absurdului” asupra dramaturgilor americani. Vorbînd despre autorii respectivi, criticul afirma net: „ei au fost dramaturgii micilor omului... nu au fost lipsiți de îndomnare, dar le-au lipsit în schimb dimensiunile reale... au considerat lucrările dintr-o perspectivă meschină.”

Discuții despre cele două trăsături mai frecvente ale acestor piese: inaccessibilitatea și stăruința asupra aspectelor degradante, criticii amintea reacția a doi dintre cei mai de seamă scriitori ai Americii contemporane în fața unor fenomene asemănătoare: a lui Robert Frost și a lui John Steinbeck.

Pus în fața unor poeme pe care nu le izbucise să le înțeleagă de loc, Frost îl stătuia cu ironie pe autorul lor: „Dacă așa e secretul tău, atunci păstrează-l pentru tine”. Iar Steinbeck, în discursul rostit la

Stockholm cu prilejul primirii premiului Nobel, declara categoric: „Un scriitor care nu crede cu pasiune în perfectibilitatea omului nu are nici o chemare și nici vreo loc în literatură.”

Cum spuneam, nu sînt puține articolele de felul celui amintit în presa literară americană recentă și ele nu se referă numai la teatrul. Fenomenele pe care le discută se manifestă însă de mai multă vreme și o privire generală asupra lor a fost încercată într-un volum care, apărut acum vreo doi ani, își păstrează o deplină actualitate. Volumul cu pricina se numește „Scrisul în America” (Writing in America) și cuprinde o serie de articole aparute inițial în revista lumina: „Harper's Magazine” Reluete și revazute, articolele au fost reunite într-o culegere publicată de către o editură universitară: „Rutger's University Press”. Autorii, așa cum se arată și în finalul cărții — sînt românci, poezi și critici bine cunoscuți din Statele Unite și Anglia.

Studiul cel mai interesant mi se pare a fi cel intitulat „Generația singularităților”. Autorul lui, Alfred Kazin, un reputat cercetător și critic al literaturii americane contemporane, scrie cu verva și înțelegere reală despre romanele publicate în ultimii ani în S.U.A. de către tinăra generație de scriitori:

„Turma singularităților” (criticul creează și un cuvînt special pentru a desemna această categorie: „solters”), constată criticul, a invadat literatura americană. „Universul imaginilor este limitat la eul propriu și la detractorii lui... Apar romane în care societatea este un simplu fundal al singularității eroului” continuă Kazin, definind în câteva fraze în ce constă repositul principal pe care-l adresează tinerilor scriitori. Corolarul acestei situații e faptul, observă criticul, că e „umitor eel de multe romane sînt... niște plectouri în favoarea anormalității, menite să ne facă să ne arătim simpatia pentru eroul care sînt răsuțite în mod normal.”

Trecînd în revistă ultimele cărți ale tinerilor, Kazin observă că ei nu reușesc să exprime ceva din frîntămintea epocii în care trăiesc, tocmai pentru că se refugiază „dincolo de această lume și descriu, cu scopul de a avea succes — din „strategie literară” spune criticul — „America drept o nelimitată provizie de sex, călătorii băuturi și călătorii singularități.”

Astfel, în romanul lui Paul Bowles „Cercul care ne adăpostește” însuși peisajul reprezintă „anumanitatea oamenilor care nu mai comunică între ei, răceala unei lumi care pare să se debaraseze de oameni”.

Norman Mailer, un mare scriitor talentat și despre care Kazin spune că „are mai multă pricepere de a cerceta viața americană în chip direct decît ar părea el însuși a o crea”, în ultimul său roman „Pareul căprioarelor” e mai dezgăbit „înclinat să devină un marchiz de Sude american, în timp ce altădată pare a fi un alt Dos Passos”. Și ajungînd la ceea ce denumește a fi „miezul piergîrii sale” Kazin spune: „Mă plîng de obscuritatea, de întinerul, de banalitatea, de meschinitatea multora dintre lucrările unor românci cunoscuți.”

Despre J. D. Salinger, unul din cei mai faimoși reprezentanți ai tinerei generații, criticul ne arată că: opera lui este un exemplu desăvîrșit al slabelor rezerve ale scriitorului american care este redus la „personalitate”, fie și la „misterul personalității”, în loc de a scrie despre „drama existenței noastre sociale”.

Cît despre scriitorii „beatnici” ei „arată cît de total este vidul vieții, cînd oamenii nu sînt legați de un anumit mediu inconjurător”. După ce observă că unii scriitori americani încearcă să revină la raportajul social al lui Sinclair Lewis și al altora, criticul arată că, în afară unor rare excepții, „înțelegerea socialului le lipsește acuma româncilor noștri”.

Concluzia studiului dedusă din analiza pertinentă a unui mare număr de lucrări, merită a fi reprodusă în extenso: „Probabil că niciodată — spune Kazin referindu-se la situația romanului american de azi — n-a existat o perioadă în care substanța socială a romanului să fie atât de necorespunzătoare în raport cu lipsa de ordine simțită în lumea din jurul nostru. În absența a ceea ce redă aflată, româncilor trebuie să creeze o întreaga lume imaginară, care trebuie să aibă curajul să spună că nu sîntem singuri, că omul nu trebuie să inventeze valorile umane, ci numai să le redescopere. Romanul, ca gen, va cere întotdeauna un respect firesc pentru viață și interes pentru societate.”

În „De ce piesele americane nu sînt literatură”, Robert Brustein pornește de la ideea că „specializarea (artelor, n.n.) a lovit cel mai greu teatrul, separîndu-l nu numai de celelalte tradiții literare, ci de însăși viața care ar trebui să fie subiectul lui”. Cu excepția pieselor o doi sau trei dramaturgi americani de valoare care încearcă să reprezinte realele drame ale omului în societatea în care trăiesc, autorul constată că „dramele noastre sînt pînă în urmă de un freudism vulgar, comediele noastre sînt puse în miscare de oameni care alcătuș după fuste, și revistele noastre, cu una sau două excepții sînt realizate de oameni care scriu despre Dragostea, gîndindu-se la Bani... Anual numai vreo două piese nu au teme obsesiv biologice.”

Fără să ne lipșesc din volumul „Scrisul în America” și unele rețete, cum ar fi aceea oferite cu seriozitate sau cu umor (voluntar sau involuntar?) de autorul unor „romane de epocă” (trecute adesea pe lista „bestsellers”-urilor. Frank Yerby, care declară cu seriozitate romane „pentru a avea succes”! Eroul trebuie să fie, spune Yerby: 1) „picaretesc”; 2) „un mascul dominator”; 3) „să arate oricum numai să nu fie scund, chel sau bărbos”.

Fără o imagine generală a momentului actual al literaturii americane, volumul despre care vorbim constituie o încercare făcută de cele mai multe ori cu competență și seriozitate de a se analiza fenomene frecvente. Este de remarcă stăruința pe care o depun mulți dintre autorii studiilor de a-și explica o seamă de aspecte negative, fără a veni însă întotdeauna să explice esența acestor fenomene și să susțină punctul de vedere critic pînă la capăt. Din concluziile care revin unor, în formulări foarte apropiate, se desprinde îndemnul adresat scriitorilor din S.U.A. de a gîndi mai adînc asupra evenimentelor vieții sociale, de a interpreta din prisma intereselor mai largi ale societății și nu ale individului izolat de semenii săi.

Radu Lupan

Despre traduceri din '64

„...În fiecare an, spre sfîrșit, cînd umătorul se acută în prag...” Nu... „Intîmpinînd anul care bate la ușă, în vreme ce bătrînul se pregătește de...” Nici așa. Oricît te-ai zbate, la oricîtă îndemnare stilistică ai face apel, articolul de sfîrșit, cursivul „festiv” dă penitente torpore, profane-n gelatină cernela, împietrește lexical, te vîră într-un țarc de emoții paralizante, îți evocă magice fantoma ancestrală a panicii găzdarilor (e un număr special, de Anul Nou!) și, dacă te încapățînezi să nu te dai bătut, se răzună „băscind-unu” stilul, împotolit din frumusețea reală pe care vrei să le înfățișezi cititorului. Profesionalismul scrierului înstăla cu amarațiune (pentru a cititorul) ca nu știu să exprime simplu sentimente fundamentale (bucuria legitimă a sărbătorii, ome-nescă mîndrie a muncii, tîna cuvenită constructivității), cît tot ce-l înconjoară, tot ceea ce au creat mințile și mîntea contemporanilor — muncitorii și artiștii, țărani și profesori — recolte, case, simfonii, invenții—pulsază într-un ritm greu de cuprins în prozodia cuvîntului. Și-n loc de articol iese în orăș, să-și mai uite de necazurile profesionale. Parcă să-și găsească parca într-o librărie. „Scriitorul: nu se compară? Tîna cartea cit poftite. Nu trebuie s-o dea mîine, la ora fixă, cît se caldărează pagina?” Și se confundă cu delicii în răsoarea unui tom gros pentru care au trebuit ani de elaborare și ani de redactare. Frunzărește, furat, literatură.

Visează ficțiunii într-un colț, printre răfături, legat de perspectiva liniștitoare a cotoarelor colorate și ferme. Rar, din ce în ce mai rar, îl turbură tîna reflecțiilor spaime articolului. „Cărțile străine de la anu...” Pentru informarea cititorului există în librării planurile editoriale. Au și prezentările. Ce să spun ce? Să fac listă, rezumat? „Tîmul țese pe... Dintre-o carte, domnule. Mă numesc Fabrizio Salina (și zîmbind), „gatopardul” — A. Lampedusa. Gatopardul de Tomasi di Lampedusa. Acum știu! Dar... Ce caut aici, într-o librărie bucuresteană? Sînt o umbră. Ca orice umbră cirul prin spațiu și timp și am venit să vad lucrurile unde sînt invitat la anul cu alții companioni de ficțiune. Voi fi găzduit

Dialog cu un personaj de roman

Inte-o librărie, cum presupun că știți. — De ce-ai?... — Venit singur? Nu, și ceilalți sînt aici. Iată-i, cercetează raturile, răstoiește volumele aparute. Le place sobrietatea edițiilor românești, eleganța imprimării. De altfel dacă vrei, vă invit în numele lor, să luați parte la un colochiu internațional de personaje. Vom discuta o problemă de mare însemnătate: aceea a revoluției culturale din țara dumneavoastră. Noi ne vom limita numai la literatura de traduceri despre care vă spun cu satisfacție, și nu e numai părerea mea, că se prezintă la un admirabil nivel mondial, alit prin cantitatea cît și prin calitatea majorității cărților publicate. Știți că România se numără, alături de state cu o multă mai veche tradiție de traduceri, printre primele 7 țări din lume, în privința varietății titlurilor și a tirajelor umitoare. — Dar și la noi există o tradiție a acestei literaturii. Mari scriitori clasici au găsit echivalente strălucite și au dat drept de cetate românească multor personaje ale literaturii universale... — Știu. E drept, niciodată ca în anii postbelici. N-am planificat numai construcția uzinelor și roadele pămîntului, n-am avut numai o societate și o economie nouă, ci am planificat și cultura, am organizat rațional, esalonînd pe cincinale, pe ani, pe trimestre, pe săptămîni chiar, ce idei nobile născute în capetele luminate din alte epoci sau țări trebuie să pătrundă și să transforme sufletul și înțelegerea cititorilor, care ziua construiesc și seara învață cum să construiască și mai bine a doua zi. — Vă felicit! — Mulțumesc, principe Salina. Putea că ar fi trebuit să facem și mai mult în acest domeniu...

Dovediți o modestie plină de bun gust pe care o apreciez. Dar țara care dă cititorilor marile valori spirituale universale, stă cu fruntea sus în primul rang la orice întîlnire colegială de cultură din lume. Demolată hectare de cociobane și zidiri complexe industriale. Unde au fost maidane și bozi țîțiii autostrăde și edificați blocuri de marmură și granit. Deschideți bulevardul în conștiințe și durată idei nepieritoare... — Mai sînt și goluri în rafturi... — În fiecare an se împuținează cu luteală. La măsura uriașă a epocii și a țării, nobila pasiune a formelor de cultură e o garanție că în puțini ani substațea tezaurului clasic va trece în bibliotecile tuturor concetățenilor dumneavoastră animată de voința concetățenilor. Și mă bucur că la îndepărtarea acestor lacune inerte voi contribui și eu și vizitatorii acestui case suspendat.

Jupînul hangu Harry Bailie, aici de față, va poposi împreună cu cei 29 de aspeți ai hanului din Tabbard. Intorși din pelerinajul de la Canterbury, în primele zile ale lui ianuarie. Nu e la prima lui călătorie în România, dar atunci venise numai cu țel

pelerin. Acum toți povestitorii scrierilor se strămută la dumneavoastră cu arme și bagaje, bucuroși de proverbială ospetie autohtonă. Dimpreună cu ei, într-un impresionant cortegiu, Richard al III-lea, Othello, Macbeth, regele Lear, Romeo și Julietta, Hamlet vor sărbători al patrulea centenar al pîrîntului lor Will. Vărul Pons și alte rubedenii balzaciene conversază cu Lilla Wenede și cu Horstzynski, eroii dramelor poetului polonez Julius Slowacki. Li contempla înțelecții frați Karamezov. — Dar domnii aceia cu aer de provinciali din... — Din Clonchere. Moravuri și narături privite cu lupa de un frantz spiritual și muscător. Veri primari cu victimele causticității profesorului canadian Leacock. — Văd aproape de ușă un chip sumbru, agitat. — „Da, coileg nostru Fiem Snopes, în trectăc ție spus și fără intenție de calomnie, un ins de-a dreptul dezgustător, cinic și arivist, despotul cătunului Frenchman's Bend. Personalități, prin negație, revolta creatorului său, Faulkner, împotriva exploatații și motivare. În alit meridian și la alit autor, riscolva indolenții bolivieni din satul Saipurenda, cure-și alungă pe latifundieri și împart pămînturile. — De altfel în librării cărțile apropiate zonele geografice și anulează duratele istoriei. — Intocmai. După cum vezi, Siegfried și Kricmhilda conversază cu umilii conțepiți pirandellieni, Antonio Machado recită poemul despre Alvargonzalez lui Goz von Berlichingen, „cavalerul cu mîndre fier”, bîtrînul Goethe, uilind o clipă de Lotte, discută, despre dragoste probabil, cu Evghenii Alexandrovici Arbenin. Samiel Pepys istorisește anecdote de la curtea engleză a secolului al XVIII-lea lui H și lui Petros, zeii Mahabharatei urmarese interesată relația intîngii polistice pe care le-o face judecătorului elvetian al lui Durenmat... — Admirabil. Librării e plină. Și i cunoscutești pe toți... — Obligațiile mele profesionale, zîmbi Salina. Sînt sute și sute de personaje. Ar trebui figurinele lui Tolstoi ca să ne descurcăm. Oricum, la anul nu vor veni ca acum ei în grupuri, avînd cartea de vizită a titlului. Vor aduce fotografii, documente, fac-simile, desene gravurii... Acuma, cît aveți prilejul să-i găsiți laolaltă într-o fantastică și atractivă neoriducială, plîmbali-vă printre grupuri, prîrdeți o frază din zbor, contemporali-i în voce. — A doua zi, librării stufatefali au dat peste un om adormit cu o gerdania albă în mîna. Pe genunchi un catalog de editură; de-a curmezișul copertei stătea scris cu o caligrafie superbă: „Pe curînd, prietene Floarea e o figură de stil. Salutați de la toți companionii de vis, și un prosper F. Salina”.

Noul cal nu mai e de mult nici „nou” nici „cal”. Romanul alb care albăzua un desîntors total față de tot ceea ce omul a creat în domeniul subiectivității, facea sens și logică, a început să bîrbe parose nu numai pe cititori ci și presa burgheză. Le Figaro literare publică recent două articole. Unul, semnat de domnul Jean Gluckmann de la Academia Franceză, era cîntecul să figureze chiar pe pagina întâi a numărului din 1 decembrie. Doamne! Gluckmann spune: „Inchec poezii și cu cît pe sun. Știu pe dinăfară antologia lui Van Beever și Lautaud. Dar poezii de azi nu mai cîntă pentru noi. Altele nu sînt înțelese. Și pietrii sînt de vînturile și compozitorii. Unii dintre ei de neînțeles de multă vreme și înțeleg care este sensul povesitorilor lui greoaie și plicticoși. Li recunoscăm ca românci de leamă și nu sînt societăți protestante. Sătre a fost primul care ne-a explicat că aceste sînt romane sînt de fapt uităritate. Vizi de lui Bluch Miellet nu sînt plac de la finele lui laud și amănunțit al admiră efortul artistic al autorilor. După mine, noile romane sînt o nădăruire a unei uniformități copiozitate, a aceluși originalității și destinelor individuale. Ele nu au nici trect nici cînt. Sînt la prezentul indicat. După cum amintit și titlul articolului domnului Bluch Miellet, sînt de acord cu el. Nu sînt erede niciodată că dătrăria unui scriitor este de a se căzui să fie impresionat — un mîncari care să scrie pentru mîncari — în numele mîncării și o scriitor nici ocler care se străduie să analizeze umorul, să dezamuzeze pămîntul și tot ceea ce îl populărează din motive de obiectivitate. Măe leamă că e o descălcărire față de adevărata umanitate, o vanitate intelectuală incoștientă, care condamnă mult prea constant și infatuat autenticitatea altor oameni. Se scrie pentru a nu spune nimic...”

Ce ar mai putea răspunde înțelecții romanului alți scriitorilor lor adeviți care din altă lucrărie de stil al intelectual și incoștientă? Nime. Călcăit articol este la fel de concludent. E semnat de Dominique Janet, care, ote și el-o fulgerare de luciditate și sinceritate. Săci dau entuziasmul: „Nu mai apar romane noi care să nu facă parte intr-un fel sau altul din categoria romanului albi. Chiar ca să scrie „altfel”. Cel mai mare titlu de glorie e să fii un autor difil. Nu voi pretinde că am citit și am digerat sau indigertat toată producția noastră de romane care le facea echinocciu lașă, ca o mîncare, un mîncăre de cărți pe mesele noastre. Am ales numai autori albi care nu au fost primii favorabili și care le fac să crezi că opera lor nu e neplăcută”. Cîtm cîtm... Departe trebuie să fi mes încurile dacă fiam determinat de Dominique Janet să ne prezintă arti de „oameni” unele produse „albe” 1963. Iată cîteva autori și cîteva din producțiile lor. Jean-Ederon-Hallier: „Un tînar scriitor talentat (altfel), spune Dominique Janet, abscons, obscur, abstract”. (Calificativele talentului!). „Cartea: Aventurile unui tînar leter. Intorci pagina două păzînd cu condiția să nu pretinzi să înțelegi ceea. Sau dacă ești slab de inger, să te lauzi că ai înțeles esențialul. Total e chestiune de unghi de vedere. Urmărești de la o fereastră.

Orbire și luciditate

Conservabilă după altă carte în-aud premiul Remondet 1963). E într-adevăr o minune faptul că un tînar scriitor are în fine ceea de spus. Dar ce spune? Adam Polak, eroul cărții, urmărindu-și cîntele ainge... cîntă. Le Clezio își urmărește ideea cu inteligența și dacă țere zîntă printre clevăci o flăcără de bucurie nu ar trebui să fie numai joc de păi?... Dar se pare că tînarul scriitor Jean Marie G. Le Clezio mi sînt pînă aceluși problemă, Vîlăzoi și romancier în vîrstă de 23 de ani răspunde la interviul pe care îl dă lui Jean Chalou la Galliard care l-a editat: „Sînt patizant al orbirii. Luciditatea e un ran. În cîntul meu roman, cît concerve nu am care-și socate ochii”. Să spunăm că tînarul romancier J. M. G. Le Clezio nu ca rîmîne orbi definitiv de pînă gîndurile iluzioniste ale teoreticienilor la modă ai romanului alb.

COMITETUL DE REDACȚIE
Eugen BARBU (redactor șef), I. D. BĂLAN (redactor pe-a-janet), Maria BUCUR, Ghe. IUREȘ, Al. OPREA (redactor șef-adjunct), Dumitru SOLOMON, Nicolae STOIAN, Petru VINTILA, Romulus ZAHARIA.

Violeta Zamfirescu